
Ontwerp-rijksplan Welzijnswet 1990

351.84/.85:364+37 (094.5)(061)

90-527

Ministerie van
Welzijn,
Volksgezondheid en
Cultuur

WELZIJNSWET

Ontwerp-rijksplan

1990

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel. 243739

Rijswijk,
augustus 1989

Inhoudsopgave ontwerp-Rijksplan Welzijnswet
1990.

I.	Verantwoording en opzet.	5
II.	Uitgangspunten en maatschappelijke trends.	6
III.	Categoriaal beleid.	11
IV.	Functioneel beleid.	29
V.	Rapportage.	
VI.	Financiën.	
Bijlage I.	Financiële overzichten.	39
Bijlage II.	Vormingswerk in internaatsverband.	71
Bijlage III.	Stimuleringsuitkeringen vluchtelingen.	73
Bijlage IV.	Bijdrage Jongeren-bouwen-voor-jongeren.	75
Bijlage V.	Jongeren-bouwen-voor-jongeren.	76
Bijlage VI.	Notitie maatschappelijk activeringswerk.	77
Bijlage VII.	Modelverslag Voortgezette maatschappelijke oriëntatie van vluchtelingen.	91
Bijlage VIII.	Modelverslag Opvang, introductie en maatschappelijke oriëntatie van vluchtelingen.	93
Bijlage IX.	Modelverslag Andere activiteiten gericht op het sociaal-cultureel welzijn van vluchtelingen.	95

I. VERANTWOORDING EN OPZET.

Het ontwerp-Rijksplan Welzijnswet vindt zijn grondslag in artikel 11 van de Welzijnswet. Het is te beschouwen als een bijlage bij de Memorie van Toelichting bij de Begroting van het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur voor 1990.

Artikel 2 van de Welzijnswet geeft de reikwijdte op het terrein van maatschappelijk en sociaal-cultureel welzijn aan: voorzieningen op de deelterreinen openbaar bibliotheekwerk, vorming en sociaal-cultureel werk, emancipatie en opbouwwerk, maatschappelijke opvang en hulpverlening en sport en sportieve recreatie.

In de bijlage bij genoemde Wet wordt onder meer aangegeven voor welke voorzieningen de rijksoverheid verantwoordelijk is. Dit varieert van sociaal-cultureel werk, opbouwwerk, vormings- en ontwikkelingswerk, jeugd- en jongerenwerk, kinderopvang, vluchtelingen, asielzoekers, minderheden, emancipatie, maatschappelijke opvang en hulpverlening, vrijwilligerswerk tot sport en sportieve recreatie, bibliotheekwerk, amateuristische kunstbeoefening en kunstzinnige vorming.

Het gaat daarbij om voorzieningen, die een aanbod verzorgen voor een bepaalde categorie in de samenleving, dan wel een meer algemene functie vervullen. In hoofdstuk III worden de maatregelen binnen het categoriale beleid aangegeven. Hoofdstuk IV gaat vervolgens in op het functionele beleid. Daaraan voorafgaande stel ik mijn uitgangspunten vast en beschrijf ik globaal een aantal maatschappelijke trends (hoofdstuk II).

Tevens gaat hierbij een uitgebreid overzicht van de te verstrekken rijkssubsidies en rijksbijdragen, opgenomen op kostenplaatsniveau en waar mogelijk met vermelding van de bijbehorende instellingen, gemeenten en provincies. Hierbij is de systematiek van de begroting gevolgd en gestreefd naar optimale vergelijkbaarheid met het overzicht voor 1989.

Vanwege de samenhang met de voorzieningen die onder de Welzijnswet vallen is in dit plan ook mijn beleid inzake consumentenaangelegenheden opgenomen, hoewel dit niet expliciet in de bijlage bij de Wet is opgenomen.

In dit plan is niet expliciet ingegaan op de activiteiten van het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW). Uiteraard is de werkontwikkeling vanuit het NIZW ook voor hier behandelde deelterreinen van groot belang. De afstemming is dan ook belangrijk en er vindt derhalve regelmatig overleg plaats. Formeel overstijgt het NIZW echter het werkterrein van de Welzijnswet, zodat in dit bestek één en ander niet nader is aangegeven.

II. UITGANGSPUNTEN EN MAATSCHAPPELIJKE TRENDS.

II.1 Uitgangspunten voor welzijnsbeleid.

De artikelen 5 en 7 van de Welzijnswet geven een richtsnoer voor het te voeren beleid: zoveel mogelijk rekening houden met de pluriformiteit van de samenleving en bevorderen van eigen initiatief en verantwoordelijkheid van de burgers (onder waarborgen) en bij voorrang aandacht besteden aan groepen en personen die als gevolg van hun maatschappelijke positie aanmerkelijk worden belemmerd in hun individuele ontplooiing of hun maatschappelijke functioneren.

In de afgelopen periode zijn diverse rapporten verschenen - onder andere van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) - waarin een schets wordt gegeven van maatschappelijke ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor bepaalde groepen binnen de samenleving. Het SCP stelt: "Terwijl het perspectief voor de meesten bepaald niet ongunstiger werd, zijn niettemin niet onaanzienlijke groepen, zoals de echte minima en de langdurig werklozen, van dit gunstig perspectief verstoken".¹ Uit het rapport "Allochtonenbeleid" van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid blijkt, dat de positie van allochtonen er één is van grote achterstand.²

Het SCP is voorts in studies ingegaan op het beperkte profijt van overheidsvoorzieningen voor maatschappelijk zwakkere groepen.

Betere toespitsing van beleidsmaatregelen op de problematiek van degenen die het echt nodig hebben en dus grotere selectiviteit is nodig om tot een meer succesvolle aanpak ten behoeve van de zwakkeren te kunnen komen.

Bij verschillende gelegenheden, zoals het afscheidssymposium van de Stuurgroep Ontwikkelingsprojecten (13 april 1989) en het symposium van de Harmonisatie Raad voor het Welzijnsbeleid (29 mei 1989), heb ik mijn prioriteiten in het welzijnsbeleid uiteengezet.

Het primaat is gelegen in de keuze voor degenen die (tijdelijk) steun nodig hebben, de mensen die (dreigen) uit de boot (te) vallen: het beschermen van de zwakkeren. Kernfuncties daarbij zijn integratie, participatie, preventie, hulp, zorg en opvang. Sociale deelname en sociale rechtvaardigheid zijn daarbij voor mij kernbegrippen.

II.2 Maatschappelijke trends.

Wil beleid effectief zijn dan zal het goed moeten aansluiten bij en inspelen op ontwikkelingen in de samenleving. Daarom volgt hier een globale aanduiding van een aantal maatschappelijke trends die direct of indirect van invloed zijn op de kwaliteit van bestaan, het welzijn. Deze kunnen echter niet altijd of niet alleen met maatregelen in de sfeer van de Welzijnswet ten positieve worden gekeerd.

¹ Sociaal en Cultureel Rapport 1988, Sociaal en Cultureel Planbureau, pag. 12.

² Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, Allochtonenbeleid, 1989, SDU-uitgeverij.

II.2 A. Demografische ontwikkelingen.

Niet alleen de omvang van de bevolking maar ook de samenstelling van de bevolking verandert aanzienlijk en snel. Het aantal ouderen, zowel boven de 55 jaar, als boven de 75 jaar, neemt toe. De samenleving zal er anders uit gaan zien. De richting van die veranderingen tekent zich af; landen als Zweden, Denemarken lijken ons hierin voor te gaan. Meer jonge ouderen betekenen meer één- en tweepersoonshuishoudens. Dat heeft niet alleen consequenties voor de woningmarkt. Het voortschrijdende proces van individualisering en toenemende emancipatie indiceren ook veranderingen in het voorzieningspatroon met betrekking tot zorg, sport, cultuur en recreatie.

Leefstijl wordt in sterke mate bepaald door het samenspel van tijdsbesteding, inkomen en leeftijd. Mensen met een goede financiële positie en relatief veel vrije tijd richten hun leven anders in dan mensen met weinig geld en vrije tijd.

Deze laatste groep, waarin zich veel ouderen, alleenstaanden en één-oudergezinnen bevinden, zal zich noodgedwongen vooral op de directe woonomgeving richten. Er is dan ook nadrukkelijker aandacht nodig voor die woonomgeving (zie III.1 A en III.1 B).

Een andere ontwikkeling van de afgelopen decennia is de aanwezigheid van inwoners met een oorsprong gelegen in de diverse streken van de aardbol. Deze allochtone bevolking is de afgelopen jaren aanzienlijk gegroeid. De natuurlijke aanwas is relatief hoger dan onder de autochtonen. Daarnaast is vanaf 1985 de immigratie uit met name Turkije en Marokko sterk gestegen en is sprake van een voortgaande immigratie uit de Nederlandse Antillen en Aruba. De totale immigratie van deze nieuwkomers omvat de laatste jaren ongeveer 30.000 personen per jaar. Aangenomen wordt, dat de jaarlijkse immigratie de komende jaren deze omvang zal behouden. Van de nieuwkomers is ruw geschat 35 à 45% jonger dan 18 jaar en is 50 à 60% tussen de 18 en 45 jaar. Gelet op de samenstelling van de nieuwkomers naar leeftijd valt te verwachten, dat deze instroom op haar beurt tot gevolg heeft dat de huidige oververtegenwoordiging van allochtonen onder jeugdigen en jongvolwassenen zal toenemen. Voorkomen moet worden, dat deze ingezetenen in een perspectiefloze situatie terecht komen. In III.4 B wordt onder meer aandacht gegeven aan de opvang van deze nieuwkomers.

Ook op de arbeidsmarkt werken deze ontwikkelingen door. Werk is nog steeds een dominerend integratiekader. Met name voor vrouwen in de bijstand met kinderen bestaan er belemmeringen tot deelname aan het arbeidsproces. Een en ander tegen een achtergrond van een internationaal toch al lage deelname van vrouwen aan het formele arbeidscircuit. In III.7 wordt daarom in kort bestek ingegaan op het bedrag van 130 miljoen gulden, dat vanaf 1990 extra ter beschikking komt voor de kinderopvang.

II.2 B. De welvaartsgroei en grenzen van bestaanszekerheid.

De Nederlandse economie vertoont weer groei. Het is te verwachten, dat welvaartstijging in de nabije toekomst weer tot de mogelijkheden behoort. Niet iedereen profiteert van die groei. Zoals reeds vermeld heeft het SCP al aangegeven dat er groepen achterblijven.

Volgens het SCP bevinden zich ongeveer 800.000 huishoudens op het sociaal minimum³.

³ Sociaal Cultureel Rapport 1988, SCP, pag. 11

De afhankelijkheid van minima van de diverse overheidsinstanties neemt toe⁴, zo ook de druk op het vangnet.

De signalen over en het besef van het verschijnsel van moderne armoede nemen toe. Een steeds grotere groep mensen gaat het (zeer) goed, andere mensen naderen de grenzen van bestaanszekerheid. Deze omschrijving van marginaliteit roept vragen op naar die grenzen. Waar ligt de grens, wat is de kwaliteit van het bestaan, wat overkomt mensen die leven aan de grenzen van de bestaanszekerheid.

De WRR signaleert in het recent uitgebrachte rapport "Allochtonenbeleid" met betrekking tot de maatschappelijke positie van allochtonen het optreden van marginaliseringsprocessen. De Raad beschouwt deze ontwikkeling als zorgwekkend en beschrijft kernachtig de kenmerken van dit maatschappelijke fenomeen: isolement, gebrek aan interculturele contacten, perspectief van kansloosheid voor meerdere generaties. Soortgelijke processen spelen zich af bij autochtonen. Prof.dr. C.J.M. Schuyt vult in zijn rapport "Een tijd zonder werk" nog drie belangrijke aspecten toe, namelijk de beleving van overbodig zijn, de uitsluiting van het maatschappelijk verkeer en volledige afhankelijkheid van de overheid⁵.

In het rapport "Allochtonenbeleid" gaat de WRR verder in op het belang van de werkgelegenheid als oplossingsstrategie voor de bestrijding van marginalisering. Deze wijst op het belang van de arbeidsparticipatie en het tot ontplooiing brengen van Human Resources.

De omvang van het aantal werklozen en de mate waarin zij en anderen dreigen verstrikt te raken in een uitzichtloze vicieuze cirkel rechtvaardigen de opvatting, dat onze samenleving als geheel dreigt te verarmen. Een eerste indicatie hiervan heeft de HRWB neergelegd in het rapport "Maatschappelijke gevolgen van verarming in Nederland"⁶.

Ik acht een verdere bezinning op dit aspect nodig. Een belangrijke taak hierbij is weggelegd voor het maatschappelijke middenveld, de organisaties van werkgevers en werknemers, levensbeschouwelijke groeperingen en wetenschappelijke instituten.

II.2 C. Pluriformiteit.

Door ontwikkelingen als ontkerkelijking en individualisering is er in Nederland feitelijk geen dominerend waarden- en normensysteem meer. De Nederlandse emancipaties in het verleden hadden te maken met het bereiken van een gelijkwaardig gewicht van een nieuwe zuil naast de reeds gevestigde zuilen. Vanuit die nieuwe balans ontstond er weer een nieuwe consensus. Die ontwikkeling zal nu anders lopen.

⁴ G. Engbersen e.a., Moderne armoede: overleven op het sociaal minimum, Stenfert Kroese, 1987.

⁵ Prof.dr. C.J.M. Schuyt e.a., Een tijd zonder werk, Stenfert Kroese, 1989.

⁶ H.G.de Gier, Maatschappelijke gevolgen van verarming in Nederland, HRWB, Den Haag, 1989.

Het begrip multiculturele samenleving kan niet geïnterpreteerd worden als een compilatie van op zichzelf staande culturen. Veeleer zal in de samenleving integratie van verschillende culturelementen plaats moeten vinden. Dat betekent het opnieuw vinden van culturele evenwichten; het bereiken van een consensus over normen en waarden als een sociaal vraagstuk van de eerste orde, op basis van een indringend publiek debat.

De belangstelling voor zingevingsvraagstukken is de afgelopen jaren flink toegenomen. Dat weerspiegelt zich, bijvoorbeeld, in het vormings- en ontwikkelingswerk en de aandacht voor cultuurparticipatie (zie III.10 en IV.2). Het komt ook tot uitdrukking in de toegenomen initiatieven voor kadervorming bij emanciperende groeperingen. Deze culturele dimensie speelt voorts een rol bij het minderhedenbeleid.

De toegenomen aandacht voor zingevingsvraagstukken wordt ook onderstreept in het gegeven, dat voor Nederland relatief nieuwe religies nadrukkelijker een institutionele plaats opeisen. Het maakt echter ook duidelijk, dat niet kan worden volstaan met alleen een achterstandsbeleid. De zingeving, de culturele component, is een minder tastbare, maar wezenlijke dimensie voor het te voeren beleid, omdat de samenleving zich juist vormt vanuit een actief doordenken en bespreken van nieuwe maatschappelijke thema's en de daarbij vaak richtinggevende culturele uitingen.

II.2 D. Technologische ontwikkelingen en maatschappelijke gevolgen.

De technologische ontwikkelingen op het terrein van de electronica hebben ingrijpende gevolgen. De automatisering geeft nieuwe mogelijkheden voor procesinnovaties bij diverse bedrijfssectoren. Efficiëntere en snellere productie met minder mensen beperkt het aantal arbeidsplaatsen. Tegelijkertijd leiden de technologische mogelijkheden tot een aanzienlijke produktinnovatie en tot nieuwe arbeidsplaatsen in nieuwe bedrijfstakken. De automatiseringsbranche biedt eveneens een groot aantal mensen werk. Het gaat dan om hooggeleerd personeel. Meer hoogwaardige arbeidsplaatsen, maar minder laaggeschoolde arbeid geeft de ontwikkeling wellicht het beste weer.

Maar de invloed van de technologie grijpt aanzienlijk verder in.

De computer heeft in de meeste werksoorten van de sociale en culturele sector zijn intrede gedaan. De inzet van geautomatiseerde gegevensverwerking is van invloed op de werkwijze en de diensten die kunnen worden aangeboden. Dit proces is niet overal even ver voortgeschreden, maar de ontwikkeling van de technologie voltrekt zich in hoog tempo en de maatschappelijke effecten zullen zich steeds sterker doen gevoelen. Organisatie van het werk, beroepsprofielen, communicatieproblemen, privacy-aspecten en de ontwikkelingen van vaardigheden in het omgaan met informatietechnologie zijn evenzovele thema's die ook in de sociaal-culturele sector de komende jaren om koersbepaling vragen. Eén en ander vooral vanuit het oogpunt van verbeterde dienstverlening aan gebruikers.

Voorkomen moet worden, dat de reeds aanwezige kloof tussen achterstandsgroepen en beter-gepositieerden door deze ontwikkelingen wordt vergroot. Een zeer complexe ontwikkeling, die ook het welzijnsbeleid voor nieuwe uitdagingen stelt, maar waarvoor in de huidige stand van beleidsontwikkeling nog geen pasklare antwoorden zijn gevonden. In het kader van dit plan is deze ontwikkeling zichtbaar in verschillende deelmaatregelen voor geautomatiseerde informatievoorziening. Het onderwerp verdient echter een meer systematische bespreking dan in dit bestek mogelijk is.

Daarop vooruitlopend wil ik, mede naar aanleiding van ervaringen in een aantal experimentele projecten (FIRA-Viditel, NIG-IDC, IMO-Project) wijzen op de risico's van het ontstaan van geïsoleerde informatie-systemen, als gevolg van een te snelle start en het gebrek aan afstemming tussen de projecten. Dit heeft gevolgen voor de levensvatbaarheid van dit soort voorzieningen, enerzijds door het versnipperde aanbod (ongelijksoortige systemen), anderzijds door de inefficiënte organisatie (aparte ontwikkelingskosten, overhead, etc.).

In dit verband zoek ik naar wegen die een zoveel mogelijk kostendekkende exploitatie mogelijk moeten maken. Aangezien de hier geschetste problematiek ook het werkterrein van andere departementen en van andere (semi-)overheidsorganisaties raakt, heb ik het initiatief genomen tot een breed opgezet overleg over deze zaak. Daaraan levert ook het Expertisecentrum Overheidsautomatisering een bijdrage. Het ziet er naar uit, dat binnenkort een breed gedragen pilot-studie van start zal kunnen gaan. Ik streef daarbij naar meer standaardisering in het aanbod en een efficiënte beheerstructuur. Ik acht de deskundigheid van het bedrijfsleven hierbij van groot belang. Ter verdere verkenning van de mogelijkheden van zogenaamde Publiek Private Samenwerking heb ik opdracht gegeven voor een aantal experimentele contracten. Het betreft hier het MI-bank contract, dat de mogelijkheden onderzoekt van een uniform elektronisch gegevensbestand ten behoeve van de informatieve dienstverlening aan het publiek en het ADDI-contract, dat voorziet in de ontwikkeling van "intelligente" formulieren, wederom voor toepassing in de informatieve dienstverlening. Beide projecten bieden uitzicht op de tot standkoming van een goed op elkaar afgestemd aanbod en een zo kosten-effectief mogelijke exploitatie. Bij welslagen van deze experimenten behoort het onderbrengen van deze produkten in een aparte rechtspersoon tot de mogelijkheden. Hierin kunnen de private belangen, zowel als de publieke belangen (i.c. vertegenwoordigd door met name de koepelorganisaties) worden ondergebracht.

De rijksbemoeyenis zal dan tot een waarnemersrol kunnen worden beperkt.

III. CATEGORIAAL BELEID.

In deze paragraaf volgt mijn beleid ten aanzien van de voorzieningen die zich met name richten op bepaalde categorieën mensen of problemen.

III.1. Achterstandsbeleid.

Met achterstandsbeleid wordt in dit kader het beleid ten aanzien van stedelijke en landelijke ontwikkelingen, de zelforganisaties van uitkeringsgerechtigden, opbouwwerk en nieuwe armoede bedoeld.

III.1 A. Stedelijke ontwikkelingen.

De revitalisering in de economisch kansrijkere delen van de grote steden gaat gepaard met een vergroting van de inkomensverschillen onder de stedelijke bevolking. De Commissie Montijn is op deze problematiek in het bijzonder ingegaan. Hierover worden gesprekken met de vier grote steden gevoerd. Deze vergroting van inkomensverschillen is onder meer het gevolg van de opkomst van de zogenaamde "nieuwe stedelijke bewoners", een groeiende groep kansrijke, jonge, goed opgeleide binnenstadsbewoners, die ook in hun recreatieve en culturele gedrag bijdragen aan de diversiteit en levendigheid van de grotere steden. Ook de stedelijke vernieuwing in de oudere delen van de binnensteden, waarbij de bevolkingssamenstelling meer divers is geworden, heeft een positieve uitwerking gehad. De concentratie van slecht gehuisveste, lage inkomensgroepen in de oude binnensteden is relatief gezien verminderd en de binnen de oude binnenstad gelegen gebieden ondergaan de positieve invloed van de ontwikkeling in de centra.

Daarmee is de problematiek van een groeiende bevolkingsgroep met slechte kansen op de arbeidsmarkt en navenante inkomenspositie niet gemakkelijker geworden. Hun spreiding over de meer perifere delen van de stad, de na-oorlogse nieuwbouwwijken, alsmede het feit, dat het karakter van deze achterstandsverschijnselen minder aan de buitenkant waarneembaar is en meer in de privésfeer tot uiting komt, maken een aanpak op territoriale basis moeilijker. De eerste indrukken van de dreigende omvang van de verloedering en grote barrières bij het betrekken van de bevolking bij de oplossing hiervan geven een indicatie voor de daarvoor benodigde middelen.

In 1990 wordt met één of meer ontwikkelingsprojecten op dit gebied begonnen.

Sinds 1986 is ervaring opgedaan met het zogenaamde (interdepartementale) probleemcumulatiebeleid. Dit beleid is gericht op het geven van extra aandacht aan steden waarin zich stadsdelen bevinden waarin op meerdere terreinen sprake is van een achterstandssituatie (bijvoorbeeld op het gebied van huisvesting, welzijn, onderwijs en werkgelegenheid).

Uit de ervaringen met het pcg-beleid blijkt, dat gewestelijke arbeidsbureau's en sociale diensten tevreden zijn over de bijdrage van het opbouwwerk. Het beleid heeft resultaat gehad in de sfeer van arbeidsbemiddeling, toeleiding tot arbeid en het opsporen van verborgen werkgelegenheid. Deze aanpak blijkt ook toepasbaar in na-oorlogse stadsvernieuwingswijken. Het project Brunssum-Noord van de stichting Humaniplan heeft de effectiviteit daarvan nog eens bevestigd. Voor kennisoverdracht zijn in 1990 middelen gereserveerd.

Het landelijk beleid ten aanzien van het opbouwwerk beperkt zich voornamelijk tot het volgen van de ontwikkelingen op gemeentelijk niveau en activiteiten in het kader van de tweede fase opleiding, profiel- en methodiekontwikkeling. Daarnaast initieert deze werksort voor marginale groepen nieuwe aanpakken (zie bijvoorbeeld III.1 D.). Met name in de grote steden ontstaat er een tekort aan in het opbouwwerk getrainde beroepskrachten. In overleg met de Hogeschool Rotterdam en de werkplaatsen voor opbouwwerk wordt nagegaan in hoeverre bestaande mogelijkheden tot deskundigheidsbevordering omgezet kunnen worden in opleidingscapaciteit.

Ik ben dan ook zeer verheugd met de bijzondere leerstoel opbouwwerk, mogelijk gemaakt door de Gradus Hendriksstichting. Bij de theorievorming kan die extra wetenschappelijke aandacht belangrijke impulsen geven.

III.1 B. Landelijke gebieden.

Mede ten behoeve van het opstellen van deel d. van de Vierde nota over de ruimtelijke ordening heb ik de Rijksuniversiteit Utrecht onderzoek laten verrichten naar de sociaal-ruimtelijke ontwikkelingen op het platteland. Het rapport beschrijft onder andere voortgaande schaalvergrotings- en concentratietendensen in Nederland, zowel tussen het landelijk gebied en het stedelijk gebied als binnen het landelijk gebied.

Deze processen veroorzaken verandering c.q. verlies van functies met betrekking tot wonen, werken en verzorging voor (kernen in) het landelijk gebied. De laatste jaren wordt steeds duidelijker zichtbaar, dat het bestaande patroon van dorpen en steden in sommige opzichten niet meer past bij huidige maatschappelijke ontwikkelingen.

De onderzoekers wijzen erop, dat in perifere landelijke gebieden een selectie gaande is waarbij het gevaar dreigt dat in bepaalde kleine kernen sociaal kwetsbare categorieën van bewoners achterblijven. Het gaat om die perifere gebieden die een minder aantrekkelijk woonmilieu kennen en weinig economische kansen of mogelijkheden hebben.

Het landelijk ontwikkelings- en stimuleringsbeleid kleine kernen wil ik met name richten op genoemde perifere gebieden en categorieën van bewoners. Over de ontwikkelingen en het begeleiden daarvan zal ik overleg voeren met de provincies.

III.1 C. Zelforganisaties van uitkeringsgerechtigden.

De werkzaamheden en bereikte resultaten van de tien regionale WAO-Platforms worden geëvalueerd. Daarbij wordt nadrukkelijk aandacht geschonken aan de specifieke positie van vrouwen in de WAO/AAW. Het verslag van deze evaluatie wordt u apart aangeboden, waarbij tevens wordt ingegaan op de subsidieaspecten.

Het project Landelijke Kaderscholing voor Arbeidsongeschikten van het Landelijk WAO-Beraad is succesvol. De kaderscholing draagt bij tot de vorming van een deskundig kader van arbeidsongeschikten in plaatselijke WAO-groepen en in de regionale Platforms. Intensivering van de subsidie aan dit project wordt overwogen. Tevens worden de mogelijkheden onderzocht om te komen tot een verbreding van de doelgroep. De gedachten gaan uit naar het openstellen van de Kaderschool voor participanten uit andere belangenorganisaties van uitkeringsgerechtigden, met name uit Comité's vrouwen in de Bijstand en projecten Mensen Zonder Betaald Werk.

III.1 D. Nieuwe Armoede.

In het voorgaande hoofdstuk is de problematiek van de zogeheten nieuwe armoede reeds aangeduid.

In 1990 zal het tweede armoede-rapport van de universiteiten van Leiden en Tilburg worden uitgebracht. De opdrachtgever hiervan is de BCOP in plaats van voorheen de NRMW. Deze rapportage bevat een samenvatting van de onderzoeksbevindingen die in 1988 en 1989 zijn verzameld.

Afhankelijk van de besluitvorming in Brussel zal Nederland participeren in een of meerdere projecten in het kader van het derde Armoede-programma van de EEG. Ook levert Nederland een onderzoeksbijdrage aan het programma van de Raad van Europa.

In de loop van 1990 informeer ik u tevens over de resultaten van het project "De arme kant van Nederland", dat uitgevoerd is door de Raad van Kerken.

Ook in 1990 maak ik middelen vrij ten behoeve van een maatschappelijke discussie over de wijze waarop de samenleving haar verantwoordelijkheid kan realiseren ten aanzien van de door onderzoekers gesignaleerde nieuwe armoede.

In de afgelopen periode heb ik meermalen gepleit voor de optiek van werk boven inkomen, omdat ik werk beschouw als een essentiële sleutel tot maatschappelijke deelname en bestrijden van de armoede. Teneinde zicht te krijgen op de potentiële werkgelegenheid is bij enkele gemeenten een globaal onderzoek gestart naar de verborgen werkgelegenheid in de quartaire sector voor laagopgeleiden onder de langdurig werklozen, die immers het minste perspectief hebben. Dit onderzoek vindt plaats in de gemeenten Hengelo, Deventer en Leeuwarden. Met de provincie Drenthe wordt in dit kader overleg gevoerd.

III.2. Consumentenaangelegenheden.

Het door mij gevoerde consumentenbeleid is met name gericht op versterking van de weerbaarheid van consumenten in achterstandssituaties en op verstandig beheer van eigen middelen en mogelijkheden. Voorlichting is hierbij een van de belangrijkste beleidsinstrumenten.

Twee onderzoeken op het gebied van problematische schuldsituaties zijn inmiddels afgerond. Het betrof een onderzoek naar de wijze waarop opbouw-, sociaal-culturele en maatschappelijk werkers omgaan met financiële problemen van cliënten en een inventariserend onderzoek naar de aanpak van problematische schuldsituaties door Gemeentelijke Kredietbanken, Gemeentelijke Sociale Diensten, Algemeen Maatschappelijk Werk en Bureaus voor Raadslieden. Over deze problematiek heeft u inmiddels een brief ontvangen.

Het functioneren van de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Konsumenten Aangelegenheden (SWOKA) zal worden geëvalueerd door de vier subsidiërende ministeries (waaronder WVC). De implementatie van de onderzoeksresultaten en het stimuleren van de beleidsrelevantie staan daarbij centraal. Een nadrukkelijker accent op de specifieke problematiek van consumenten in achterstandssituaties wordt daarbij door mij voorgestaan.

Op grond van deze evaluatie zal te gelegenertijd ook de financieringssysteematiek worden heroverwogen. Hierbij wordt gedacht aan een geleidelijke overgang van structurele financiering naar financiering op projectbasis.

De onderzoeksrapportages van de Technische universiteit Delft en de Landbouw Universiteit Wageningen over woonstrategieën en huishoudstrategieën van minima om woon- en huishouduitgaven beter beheersbaar te maken zend ik u in 1990.

Ik heb besloten de subsidiëring van het centraal coördinatiepunt van de Stichting Consument en Huishouden niet te continueren. De stichting heeft te kennen gegeven het zonder subsidie te kunnen stellen.

De drie woonconsumentenorganisaties, de Landelijke Organisatie Belangengroepen Huisvesting (LOBH), het Landelijk Ombudsteam Stadsvernieuwing (LOS) en het Nederlands Verbond van Huurders (NVH) werken samen in de medio 1988 opgerichte Stichting Federatie LOBH, LOS en NVH. De nauwere samenwerking tussen de drie organisaties zal in 1990 moeten leiden tot een gefuseerde organisatie voor belangenbehartiging en ondersteuning van huurders, woningzoekenden, bewoners in stadsvernieuwinggebieden en hun organisaties.

III.3. Maatschappelijke activering.

Voor 1989 heb ik u een notitie aangekondigd over de aard en betekenis van het maatschappelijk activeringswerk, waarbij de historisch gegroeide verdeling van de maatschappelijk activeringsgelden op haar evenredigheid wordt gezien op basis van het regeringsstandpunt ten aanzien van het rapport van de commissie Hirsch Ballin. Deze notitie gaat in concept hierbij (Bijlage VI).

De historisch gegroeide verdeling van maatschappelijk activeringswerkgelden over de organisaties blijkt in overeenstemming met het regeringsstandpunt ten aanzien van het advies van de commissie Hirsch-Ballin.

III.4. Minderheden en vluchtelingen.

III.4 A. Algemeen.

Onlangs heeft de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid zijn advies in het rapport "Allochtonenbeleid" uitgebracht. Separaat ontvangt u het regeringsstandpunt daarover. Duidelijk is, dat de woorden integratie en participatie hierbij hoofdpunten zijn voor mij, zowel in het belang van betrokkenen, als ook van de samenleving als geheel. Aan de door mij reeds ingezette beleidslijn met een heroriëntatie op de terreinen arbeidsmarkt, scholing en educatie zal ik derhalve vasthouden.

Het welzijnsbeleid voor minderheden en vluchtelingen wordt gevormd door twee opeenvolgende onderdelen: opvang en inburgering.

III.4 B. Opvang.

Het basisprincipe van het opvangmodel van vluchtelingen is een intensieve aandacht voor de vluchtelingen in de eerste jaren van hun verblijf in Nederland om hun kansen op inburgering en een bevredigende plaats op de arbeidsmarkt te vergroten.

Van dit principe is ook uitgegaan in het Arbeidsvoorzieningsprogramma Vluchtelingen van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dat op het opvangprogramma is afgestemd. Vanzelfsprekend gaat het hier om kansen en niet om garanties. Veel is afhankelijk van de vluchtelingen zelf.

In de geest van het W.R.R.-advies ben ik voornemens mijn beleid ter bestrijding van de werkloosheid langs de volgende lijnen te intensiveren.

(a) Bij de selectie zou, meer dan voorheen, maar binnen de grenzen van hetgeen uit humanitaire overwegingen mogelijk is, rekening moeten worden gehouden met de kansen die vluchtelingen, gezien hun achtergronden hebben op de Nederlandse arbeidsmarkt. Ik ben voornemens dit in de Interdepartementale Commissie Vluchtelingenbeleid aan de orde te stellen.

(b) Het opvangprogramma in gemeenten zou flexibeler moeten inspelen op de individuele behoeften van de vluchtelingen. De lessen in de Nederlandse taal en maatschappelijke oriëntatie die daar deel van uitmaken zouden beter kunnen worden toegespitst op de toeleiding naar werk. Ook de stimuleringsuitkeringen voor "voortgezette maatschappelijke oriëntatie" en "andere activiteiten gericht op het sociaal-cultureel welzijn van vluchtelingen" (zie bijlage III) kunnen worden gebruikt om de toeleiding van vluchtelingen naar werk en scholing gestalte te geven. In diverse gemeenten wordt al op deze wijze gewerkt. Als bijlage (VII, VIII en IX) is bijgevoegd de op grond van artikel 27 sub 1 van de AMvB ex artikel 13 en 14 van de Welzijnswet door mij vastgestelde modelverslagen inzake de uitvoering van activiteiten waarvoor de stimuleringsuitkeringen als bedoeld in artikel 22 lid d van genoemde AMvB zijn verstrekt.

(c) Het ondersteunen van originele en effectieve initiatieven van het particulier initiatief. Zo ben ik in gesprek met de Stichting Projecten Opvang Vluchtelingen over een alternatieve opvangmethode in gemeenten waarbij de taallessen al in een zeer vroeg stadium worden gecombineerd met een stagebaan en, waar mogelijk, volwaardige arbeidscontracten.

Van groot belang acht ik de beleidsvoornemens inzake de opvang van nieuwkomende leden van minderheidsgroepen. In hoofdstuk 1 is melding gemaakt van de toegenomen immigratie uit met name Turkije, Marokko en de Nederlandse Antillen. De eerste groep immigranten, waaronder in ieder geval de buitenlandse werknemers, hadden bij aankomst in Nederland direct een baan. De huidige nieuwkomers komen meestal in het kader van gezinshereniging/-vorming. Over het algemeen beschikken zij over een laag opleidingsniveau en zijn zij totaal niet voorbereid op hun verblijf in Nederland. Daarmee zijn de kansen van nieuwkomers om aansluiting te vinden bij de Nederlandse samenleving uiterst gering. Mede hierdoor verloopt hun inburgeringsproces erg moeizaam. Nieuwkomers en hun nakomelingen zijn daarmee in potentie de langdurig werklozen van de toekomst met alle nadelige gevolgen voor henzelf en voor de Nederlandse samenleving. Dit mechanisme moet worden doorbroken.

Het inburgeringsproces van nieuwkomers vraagt om een gerichte aanpak vanaf hun start hier in Nederland. Direct na hun legale toelating zou hen de mogelijkheid moeten worden geboden een opvangprogramma te volgen bestaande uit een taal-/en oriëntatieprogramma, maatschappelijke begeleiding en arbeids-hulpverlening.

In 1990 wordt in een à twee gemeenten met een model analoog aan het model voor de opvang vluchtelingen geëxperimenteerd.

III.4 C. Inburgering.

Naast opvang is het bevorderen van het inburgeringsproces van grote betekenis.

Het inburgeringsproces moet worden opgevat als een tweezijdig proces. Minderheden en vluchtelingen moeten in staat en bereid zijn om zelfstandig in de samenleving te participeren. Overheidsinstanties, instellingen en bedrijven moeten in staat en bereid zijn om hen van dienst te zijn c.q. in hun gelederen op te nemen. Tenslotte moeten aan degenen - met name jongeren - die bij het inburgeringsproces uitvallen nieuwe kansen worden geboden.

De werkloosheid onder de doelgroepen van het minderhedenbeleid is tot een onaanvaardbaar hoog niveau gestegen. In het welzijnsbeleid voor minderheden en vluchtelingen is het accent vooral komen liggen op de bevordering van hun positie op het terrein van werkgelegenheid, scholing en onderwijs. Dit leidt tot een verdere toespitsing van de taken van de steunfuncties en organisaties voor minderheden en vluchtelingen.

Een effectieve aanpak van de werkgelegenheidsproblematiek wordt bemoeilijkt, doordat de aansluiting tussen arbeidsmarkt, scholings- en arbeidsmarktvoorzieningen aan de ene kant en de minderheden en vluchtelingen aan de andere kant zeer moeizaam verloopt. De categoriale steunfuncties kunnen als professioneel intermediair deze kloof dichten. Zij zijn in staat de werkloze minderheden te benaderen en te activeren aan een op hun situatie toegesneden traject deel te nemen dat, al dan niet via een scholingsvoorziening, moet leiden naar betaald werk. Vanaf 1990 zijn de steunfuncties verplicht tenminste 50 % van het door mij beschikbaar gestelde budget in te zetten op de terreinen arbeid, scholing en onderwijs. Op landelijk niveau is afgesproken, dat steunfuncties en GAB's op regionaal niveau gaan samenwerken op basis van een gezamenlijk plan van aanpak. Daarbij zal tevens geanticipeerd worden op de voorgenomen regionale indeling van de arbeidsvoorzieningen.

De kwaliteit van de taakuitvoering op voornoemde terreinen zal worden verhoogd door deskundigheidsbevordering van de steunfunctiemedewerkers door onder andere de volkshogeschool Overcinge/de Klencke te Havelte.

Het resterende budget kunnen de steunfuncties met name inzetten voor werkzaamheden gericht op de verbetering van de toegankelijkheid van algemene voorzieningen en instanties op andere dan de voornoemde terreinen. De invulling daarvan dient gerelateerd te zijn aan de belemmeringen waar de doelgroep in de betreffende regio mee kampt.

Mede gezien de ontwikkelingen rond de memorandumgemeenten is het steeds belangrijker, dat de steunfuncties hun werkzaamheden afstemmen op het gemeentelijk minderhedenbeleid.

Omdat de steunfuncties tot een effectieve, resultaatgerichte en toetsbare inzet van activiteiten komen, ontvangen deze nadere voorschriften voor het opstellen van werkplannen en jaarverslagen.

De taken van de landelijke organisaties van minderheden en vluchtelingen moeten worden beperkt tot belangenbehartiging en voorlichting (met name gericht op arbeid en scholing) en ontmoeting in het kader van de eigen cultuurbeleving. Herschikking van middelen binnen het bescheiden budget ten gunste van met name voorlichtingsactiviteiten is noodzakelijk. In 1990 worden de landelijke organisaties in de gelegenheid gesteld om voor de leden van de aangesloten lokale en regionale organisaties voorlichtings- en informatieactiviteiten uit te voeren.

De prioriteit voor de verbetering van de positie van minderheden op de terreinen arbeid, scholing en onderwijs is ook richtingbepalend voor het projectenbeleid.

Het Inspraakorgaan Welzijn Molukkers is - mede als gevolg van de motie-Esselink - in de gelegenheid gesteld om voor een experimentele periode van twee jaar een netwerk op te zetten van projecten op het terrein van werkgelegenheid en scholing. Hierbij wordt het Steunpunt Educatie Molukkers nauw betrokken. De zes regionale projecten die deel van het netwerk uitmaken hebben tot taak ondersteuning te bieden aan lopende en nieuw te ontwikkelen lokale projecten en activiteiten op de genoemde terreinen.

In 1990 zijn meer middelen beschikbaar voor de bekostiging van maatschappelijke begeleiding van de deelnemers aan leer-werkprojecten. Prioriteit wordt gegeven aan projecten voor Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen. Het gaat hier om nieuwe projecten die lokaal worden gefinitieerd en waarvan de overige kosten worden gedragen door anderen, met name de Gewestelijke Arbeidsbureaus en betrokken gemeenten. Als voorwaarde voor het verkrijgen van rijksmiddelen worden eisen gesteld aan de mate waarin doorstroming naar reguliere arbeidsplaatsen of scholings- en werkervaringsplaatsen wordt gerealiseerd.

In het Rijksplan Welzijnswet 1989 zijn gesprekken gemeld met de Stichting OPTIE om de mogelijkheden voor efficiencyverbetering te bezien. Deze gesprekken hebben tot resultaat, dat de internaatsformule van het project Berkenhoven per 1 januari 1990 komt te vervallen. In plaats daarvan zal de Stichting Optie door het land heen trainingen verzorgen in het kader van de verbetering van de werkgelegenheidspositie van minderheden. Voorts wordt bezien of OPTIE de functie van een Landelijk Expertise Centrum (LEC) op het gebied van werkgelegenheidsprojecten kan vervullen. De functie omvat advisering, deskundigheidsbevordering en methodiekontwikkeling. Klein Warnsborn wordt gecontinueerd en de mogelijkheid hiervan gebruikt te maken wordt nader onder de aandacht van de GAB's gebracht.

Bij het management in de profit en non-profit sector leven in toenemende mate vragen over effectieve dienstverlening aan een allochtoon publiek, de instroom van allochtone werknemers en een effectieve werkorganisatie met name waar het gaat om de samenwerking tussen autochtoon en allochtoon personeel. Het ontbreekt hen aan kennis en vaardigheden om binnen en buiten de organisatie te werken met klanten en werknemers van verschillende etnische herkomst. Er is behoefte aan trainingen over intercultureel management. De Averroësstichting is in staat gesteld de benodigde trainingen te ontwikkelen. Naar verwachting kan al in 1990 een goed trainingsaanbod worden gedaan.

Per 1 januari 1990 worden de kabelexperimenten in de 4 grote steden niet meer medegefinancierd. De hierdoor vrijkomende middelen worden ingezet voor het ontwikkelen van voorlichtingsmateriaal met name op het gebied van werkgelegenheid en scholing en voor het via voorlichting bewerken van de vraagzijde bij de profit en non-profit sector ten gunste van minderheden.

In 1990 wordt voor jonge vrouwen uit minderheden een project gestart rond het thema "zelfstandigheid van jonge allochtone vrouwen". Elementen van dit thema zijn: het nemen van beslissingen ten aanzien van gezinsvorming, opvoeding en economische zelfstandigheid. Rond dit thema wordt een cursuspakket ontwikkeld dat aan de lokale en regionale centra voor allochtone vrouwen wordt aangeboden.

Vanaf eind 1986 is in enkele gemeenten ervaring opgedaan met het Op-Stap-Project, dat is bestemd voor allochtone kinderen van 4-6 jaar en hun moeders. Het project reikt de moeders instrumenten en vaardigheden aan om de cognitieve ontwikkeling van het kind gericht te stimuleren. Beoogd wordt de kansen op schoolsucces van het kind te vergroten. De voorlopige resultaten zijn positief. Van de zijde van andere gemeenten is er veel belangstelling. Voor 1990 is slechts een beperkt budget beschikbaar voor een beperkt aantal nieuwe projecten.

De Stichting Averroës die het Op-Stap project uitvoert is in staat gesteld door middel van een aantal experimenten te bezien of ook een samenhangende methodiek voor kinderen tot 4 jaar en hun moeders kan worden ontwikkeld. Dit met het oogmerk in een zo vroeg mogelijk stadium de kans op schoolsucces te vergroten. Met de gemeenten Rotterdam en Amsterdam is overleg gevoerd dit experiment met hun medewerking in een aantal buurten door de Stichting Averroës te laten uitvoeren.

III.4 D. Diversen.

Hieronder volgen tenslotte nog een aantal ontwikkelingen die niet direct gerelateerd zijn aan werkgelegenheid, onderwijs en scholing.

In 1988 is de deelnota Ouderen uit etnische groepen en oudere woonwageneigenaren uitgebracht (Kamerstukken II, 20539, nrs 1 en 2). Er wordt thans een landelijk te gebruiken voorlichtingspakket ontwikkeld op het gebied van gezondheidszorg, gezinsverzorging, huisvesting en sociale zekerheid.

Er is een voorstel ontwikkeld voor een evenwichtiger verdeling van de beschikbare middelen voor het lokale welzijnswerk voor Molukkers dat kan worden gerealiseerd binnen de vierjarige looptijd van de stimuleringsuitkeringen.

III.5. Asielzoekers.

Ten aanzien van asielzoekers is mijn beleid gericht op opvang.

Conform de toezegging gedaan bij de inwerkingtreding van de Regeling Opvang Asielzoekers (ROA) is eind 1988/begin 1989 de werking van de ROA geëvalueerd. De belangrijkste conclusie van het Bureau Research voor Beleid, dat de evaluatie uitvoerde, is dat de regeling "werkt": De ROA blijkt een werkzaam instrument te zijn voor de regulering van de instroom van asielzoekers en voor de immateriële begeleiding en opvang. Naar aanleiding van de evaluatie wordt het beleid op de volgende punten bijgesteld.

1. Naar aanleiding van de, in het evaluatierapport gesignaleerde, te hoge werkdruk in de asielzoekerscentra (AZC's) zijn vanaf 1989 per AZC, afhankelijk van de capaciteit daarvan 1/2 tot 2 extra formatieplaatsen aan de stichting Projecten Opvang Asielzoekers toegekend. Voorts is het ten gevolge van de hoge bezettingsgraad van de AZC's nodig om nog een of twee nieuwe asielzoekerscentra in te richten.
2. De regionale bureaus van VluchtelingenWerk Nederland spelen een belangrijke rol in de decentrale opvang. Bij de start was gerekend op zo'n 130 vrijwilligersgroepen die door VluchtelingenWerk zouden worden ondersteund. Thans blijken er ongeveer 300 groepen te functioneren. Voor de ondersteuning van deze groepen vanuit VluchtelingenWerk zijn vanaf 1989 middelen voor 6 extra formatieplaatsen toegekend.

3. Het evaluatierapport signaleert, dat een deel van de gemeenten niet uitkomen met de rijksbijdrage die zij ontvangen voor de verzorging van de opvang van de in hun gemeenten opgenomen asielzoekers. Dat komt, volgens het evaluatierapport, omdat de buitengewone kosten die asielzoekers kunnen maken en welke de laatsten krachtens de ROA vergoed kunnen krijgen, niet voldoende zijn gedefinieerd en waarmee te weinig rekening zou zijn gehouden bij de vaststelling van de hoogte van de rijksbijdrage. Ook voor de inrichting van de opvangplaatsen en voor de organisatie van sociaal-culturele activiteiten schiet, volgens gemeenten, het budget tekort.
In het licht van bovenstaande problematiek wordt voor 1990 de rijksbijdrage per asielzoeker verhoogd.
4. Een ander knelpunt, dat in het evaluatierapport wordt gesignaleerd, betreft de beëindiging van de ROA-verstrekingen voor bepaalde categorieën asielzoekers, te weten degenen, die om humanitaire redenen een 'gewone' verblijfsvergunning hebben gekregen (VTV) en degenen, die weliswaar niet als vluchteling zijn erkend maar om medische dan wel administratieve redenen voor nog enige tijd in ons land moeten blijven. Verwijdering uit "ROA-woningen" blijkt in de praktijk voor deze categorieën zeer moeizaam te verlopen.
Omdat dit met name voor de gemeenten grote problemen oplevert, wordt voor het jaar 1990 voor de asielzoekers die om humanitaire redenen een 'gewone' verblijfsvergunning hebben gekregen, de termijn waarbinnen zij van de ROA-verstrekingen gebruik kunnen maken met maximaal drie maanden verlengd. Voor de asielzoekers die zijn afgewezen maar niet binnen de door Justitie gestelde termijn naar hun land van herkomst kunnen terugkeren wordt de mogelijkheid om van de ROA-verstrekingen gebruik te maken met maximaal twee maanden verlengd mits de betrokken asielzoekers alle medewerking verlenen aan het verkrijgen van de benodigde documenten.

In een separaat schrijven aan u wordt uitvoeriger op de evaluatie ingegaan.

III.6. Maatschappelijke opvang en hulpverlening.

III.6 A. Algemeen.

Voorzieningen voor maatschappelijke opvang vervullen een vangnet-functie onder het stelsel van voorzieningen op het terrein van welzijn. Een groot en groeiend aantal mensen blijkt om uiteenlopende redenen niet te kunnen voldoen aan de eisen, die de samenleving stelt. Algemene ontwikkelingen zoals individualisering, de verharding van de problematiek van langdurige werkloosheid, toename van het aantal echtscheidingen en de toenemende aandacht voor mishandeling en seksueel geweld hebben tot gevolg, dat meer mensen in de situatie raken dat voorzieningen voor maatschappelijke opvang de enige uitweg vormen. Eenzelfde effect gaat uit van het meer restrictieve toelatingsbeleid van residentiële voorzieningen voor maatschappelijke dienstverlening en (geestelijke) gezondheidszorg. Steeds duidelijker wordt dat maatschappelijke achtergronden medebepalend zijn voor de kans om in zodanig ernstige probleemsituaties te raken, dat een beroep op opvangvoorzieningen onvermijdelijk blijkt.

De doelgroep, waarop voorzieningen voor maatschappelijke opvang zich richten wordt gevormd door mensen met ernstige psycho-sociale of maatschappelijke problemen, die gedwongen zijn of worden om de thuissituatie te verlaten.

De doelgroep van de crisis-opvangvoorzieningen bestaat uit mishandelde en bedreigde vrouwen, (ex)-verslaafden, (ex)-psychiatrische patiënten, mensen met relatieproblemen, gezinnen, die door geldnood steeds dieper in financiële problemen zijn geraakt, jongeren zonder onderdak en financiële middelen van bestaan, (ex)-gedetineerden, mensen, met een zodanig gebrek aan sociale vaardigheden, dat zelfstandig wonen steeds weer problemen oplevert, en mensen die anderszins in de marge van de samenleving verkeren.

Een deel van deze groep treft men ook aan in de thuislozenzorg, die zich met name richt op het bieden van onderdak, ondersteuning en verzorging aan tijdelijke en -in toenemende mate- permanente dak- en thuislozen.

Een bezinning op de oorzaken van deze brede maatschappelijke problematiek acht ik noodzakelijk.

Naast plaatsen in voorzieningen voor maatschappelijke opvang zijn alternatieve woonvoorzieningen met een enigerlei beschermd leefmilieu noodzakelijk evenals preventieve maatregelen.

III.6 B. Thuislozenzorg.

In het Rijksplan Welzijnswet 1989 is een nota aangekondigd over de ontwikkeling van het rijksbeleid ten aanzien van voorzieningen voor thuisloze personen in aansluiting op de Nota Maatschappelijke Opvang in Crisisituaties. De nota zal u in het voorjaar van 1990 worden aangeboden. In dit rijksplan wordt u reeds geïnformeerd over de belangrijkste beleidsuitgangspunten, die in de nota nader zullen worden uitgewerkt. Daarbij zal een relatie worden gelegd met ontwikkelingen op aanpalende beleidsterreinen, die direct of indirect op de thuislozenzorg van invloed zijn.

Thuisloosheid is een resultaat van een proces, dat zich uitstrekt over een langere periode waarin de betrokkene steeds dieper verstrikt is geraakt in zijn of haar problemen.

Prof. Heydendael beschrijft thuislozen als: alleenstaand, zonder werk, zonder zelfvertrouwen, zonder huis, zonder perspectief, zonder een woon-en leefmilieu; kortom zonder een "thuis". Vaak ontberen zij de elementaire vaardigheden om zich te handhaven in de samenleving.

De specifieke kenmerken van deze problematiek rechtvaardigen een beleid, waarin elementen als preventie, resocialisatie en vormen van permanente (na)zorg bijzonder van belang zijn. In de nota zal in het bijzonder aan verbreding van het voorzieningenpakket, het ontwikkelen van alternatieve woon- en verblijfsvoorzieningen en aan preventieve activiteiten aandacht worden geschonken.

Het scheppen van betere woonvoorzieningen voor thuislozen als aanvulling op de zorgvoorzieningen is een taak die ligt op het snijvlak van de beleidsverantwoordelijkheden van gemeenten, het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Milieubeheer, het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en mijn ministerie. Naast het ministerie van VROM hebben ook de woningcorporaties, die zijn verenigd in de Nationale Woning Raad, op grond van de Woningwet een specifieke verantwoordelijkheid.

Die beleidsverantwoordelijkheden zijn nog onvoldoende uitgekristalliseerd. Bovendien bestaat er op een aantal deelterreinen onduidelijkheid over de regelgeving. Dit kan een belemmering zijn bij het realiseren van nieuwe initiatieven (of het voortzetten van bestaande voorzieningen) zoals commerciële en sociale pensions, kosthuizen, vormen van groepswonen, gedeelde woonruimte, vormen van begeleid wonen.

Daarom vindt met het ministerie van VROM overleg plaats met het oog op het tot stand brengen van duidelijkheid en afstemming van beleid.

Door gemeenten, instellingen op het terrein van de thuislozenzorg en prof. dr. P. Heydendaal -onderzoekskundige op het terrein van de thuislozenzorg- is de afgelopen jaren bij voortduring een toename voorspeld van het aantal potentiële thuislozen.

Prof. Heydendaal schat het aantal thans op 200.000, waarvan een groot deel overigens niet met de hulpverlening in aanraking komt. Zijn onderzoek naar de oorzaken van die toename wordt medio 1990 afgerond.

Naar het aantal thuislozen dat vanuit een bestaande behoefte daadwerkelijk een beroep doet c.q. gaat doen op de hulpverlening vindt thans een onderzoek plaats onder gemeentelijke instanties en diensten en lokale instellingen door de Stafafdeling Sociaal-Geografisch en Bestuurkundig Onderzoek van de VNG. De concrete cijfers worden zo mogelijk opgenomen in het definitieve rijksplan.

Actuele ontwikkelingen maken een aantal concrete maatregelen op korte termijn noodzakelijk.

- De samenstelling van de groep thuislozen verandert. Het zijn steeds vaker jongvolwassenen, vrouwen en ouderen. Velen hebben een psychiatrische achtergrond, zijn bij andere voorzieningen "uitbehandeld" of hebben een verslavingsprobleem (met name alcohol of gokken). Een nieuwe categorie wordt gevormd door allochtone jongeren, met name Marokkaanse en Surinaamse jongeren.
- De substitutieproblematiek, gesignaleerd in de Nota Maatschappelijke Opvang in crisissituaties (toename van het aantal hulpvragen door beperking van toelating in andere residentiële voorzieningen, verlaging van de meerderjarigheidsgrens en bezuinigingen) speelt ook hier een rol.
- De Hoofdinspecteur van de Geestelijke Volksgezondheid constateert, dat een deel van de populatie van (ex) psychiatrische patiënten zich verwaarloost en kans loopt te verpauperen en te vereenzamen. Ernstige ontreddeering kan daarvan het gevolg zijn. Door gebrek aan resocialisatie-mogelijkheden en faciliteiten voor dagbesteding en arbeidsrehabilitatie wordt de terugkeer in de samenleving bemoeilijkt of onmogelijk.
- Het aantal oudere, (chronisch) zieke en invalide thuislozen neemt toe. Bijna de helft van de in de tehuizen voor thuislozenzorg opgenomen personen is ouder dan zestig jaar. Bij ruim 1/3 van hen is de hulpbehoefte dermate groot dat extra hulp van een ziekenverzorgende verpleegkundige binnen de instellingen nodig is.

De navolgende concrete maatregelen zijn reeds vooruitlopend op de nota in 1990 in gang gezet:

- het realiseren van budgetfinanciering voor de instellingen voor thuislozenzorg, zodat deze binnen het huidige instellingsbudget maatregelen kunnen nemen voor uitbreiding van de capaciteit. In 1989 is door een aantal instellingen daarmee reeds begonnen.
- het starten van enkele projecten begeleid wonen door algemene opvangcentra en instellingen voor thuislozenzorg.
- het opzetten van enkele dagopvangprojecten voor buurtgebonden thuislozen in enkele grote en middelgrote steden.
- Onderzoek van de mogelijkheid een arbeidsplaatsenplan voor thuislozen op te zetten.

III.6 C. Algemene opvangcentra.

Mijn beleidsvoornemens ten aanzien van de algemene opvangcentra heb ik vermeld in de Nota Maatschappelijke opvang in crisissituaties (Kamerstukken II, 21094 nr 2).

In 1990 zal wederom een aantal (nieuw)bouwprojecten worden gerealiseerd, zodat nagenoeg alle accommodaties voldoen aan eisen ten aanzien van kwaliteit, kwantiteit en veiligheid.

De bijzondere positie van de evangelische opvangcentra wordt in 1990 door middel van een inventarisatie nauwkeurig in kaart gebracht.

In de Nota Maatschappelijke opvang in crisissituaties is een aantal initiatieven aangekondigd waarmee de vangnetfunctie ook anders dan door residentiële opvang kan worden ingevuld. Deze initiatieven hebben uiteraard ook betrekking op vrouwenopvang en thuislozenzorg. In 1990 worden een aantal projecten begeleid wonen gestart.

Een ander initiatief waaraan in 1990 vorm wordt gegeven is de "dagopvang" als mogelijkheid mensen in vooral de middelgrote steden een zekere regelmaat te bieden in hun leven.

III.6 D. Opvang en hulpverlening voor vrouwen.

Een belangrijk deel van de cliënten van de algemene opvangcentra bestaat uit vrouwen en kinderen. De FIOM-tehuizen nemen nagenoeg uitsluitend vrouwen en kinderen op. De opvangvoorzieningen voor vrouwen (Blijf van m'n lijf, vrouwenopvangcentra) laten uitsluitend vrouwen en hun eventuele kinderen toe. De problematiek van vrouwen en de maatschappelijke achtergrond daarvan krijgen in het opvangbeleid een bijzonder accent.

Op 13 juni 1989 is in een mondeling overleg met de Vaste Commissie voor Welzijn en Cultuur een verdelingsplan vastgelegd voor het aanvullende bedrag van 7 miljoen gulden, dat door een amendement op de begroting voor het jaar 1989 ter beschikking kwam. Hierbij heeft de specifieke opvang voor vrouwen prioriteit gekregen. De besteding van dat bedrag is inmiddels in grote lijnen gerealiseerd.

Enkele initiatieven zullen in de loop van het jaar 1990 tot stand komen met als streven een zo gedifferentieerd mogelijk aanbod van vrouwenopvangvoorzieningen (te weten projecten begeleid wonen voor vrouwen, Blijf van m'n Lijf, algemene vrouwenopvang, intensieve vrouwenopvang waaronder de FIOM-tehuizen).

Er is sprake van een toenemende hulpvraag. Daarnaast verandert de doelgroep van samenstelling; ook vrouwen uit cultureel etnische minderheidsgroepen (eerste en tweede generatie) dienen zich in toenemende mate aan. Er wordt onderzoek verricht gericht op het ontwikkelen van specifieke hulpverleningsmethodieken.

Het voorkomen van (sexueel) geweld tegen vrouwen krijgt in het opvangbeleid en een daaraan verbonden preventief beleid bijzondere aandacht door versterking van de relatie met gespecialiseerde ambulante vormen van hulpverlening, doorbreking van het maatschappelijk stilzwijgen rond deze problematiek en het ontwikkelen en uitdragen van deskundigheid vanuit de maatschappelijke opvang naar andere vormen van hulpverlening. Deelterreinen zoals (gedwongen) prostitutie en vrouwenhandel zullen daarbij worden betrokken, rekening houdend met de maatschappelijke gevolgen van (mogelijke) afschaffing van het bordeelverbod (artikel 250 bis uit het Wetboek van Strafrecht).

Voorts wordt bekeken in hoeverre preventief beleid gericht op (potentiële) daders nader vormgegeven kan worden.

De Landelijke Vereniging Ambulante FIOM vervult als landelijke uitvoerende organisatie een aantal bijzondere kernfuncties. Naast hulpverlening bij zwangerschap (in samenhang met de functie van de FIOM-tehuizen op dit terrein), post-adoptieproblematiek en ernstige relatieproblemen biedt de LVAF gespecialiseerde ambulante hulpverlening aan (vroegere) slachtoffers van incest en (sexueel) geweld. Met die problematieken worden ook de opvangvoorzieningen voor vrouwen geconfronteerd. In dat licht worden de activiteiten van opvang en ambulante hulpverlening beter op elkaar afgestemd. Het projectbureau bevordering deskundigheid is een instrument voor uitwisseling van kennis en ervaring op dit terrein en versterking van de kwaliteit van de voorzieningen.

III.7. Kinderopvang.

Op 9 juni j.l. heeft het kabinet in het regeringsstandpunt kinderopvang (Kamerstukken II, 1989-1990, 21.180 nr. 1) een aantal beslissingen over de kinderopvang genomen.

Hoofddlijn daarbij is, dat vanaf 1990 f 130 miljoen beschikbaar komt voor uitbreiding van het aantal kinderopvangplaatsen. Hiermee wordt het huidige tekort aan mogelijkheden voor kinderopvang aanzienlijk verkleind.

Aanleiding tot dit kabinetsbesluit vormen een aantal maatschappelijke ontwikkelingen en de beleidslijnen die het kabinet in dat verband reeds heeft uitgezet. In de eerste plaats geldt dit het emancipatiebeleid. Het beleid van de rijksoverheid is er op gericht mannen en vrouwen gelijke kansen op opleiding, arbeid en inkomen te verschaffen. Daarbij wordt gestreefd naar een groeiende deelname van vrouwen aan betaalde arbeid. Dit geldt ook voor de situatie waarin ouders het opvoeden van kinderen met deelname aan betaalde arbeid wensen te combineren. Door middel van de huidige extra mogelijkheden van kinderopvang wil het kabinet de mogelijkheden tot het combineren van ouderschap en betaalde arbeid verbeteren. Van belang is dit met name voor de groep alleenstaande ouders, waarvan een aanzienlijk deel voor het levensonderhoud op een uitkering krachtens de Algemene Bijstandswet is aangewezen. Aanleiding van meer externe aard om te komen tot een herbezinning op het kinderopvangbeleid vormt de operatie Oort. Als consequentie van de voorstellen tot vereenvoudiging van het systeem van loon- en inkomstenbelasting vervalt per 1 januari 1990 een aantal fiscale tegemoetkomingen voor kinderopvang. De hiermee gemoeide middelen - in totaal f 130 miljoen - dienen vanaf 1990 als financiële dekking voor de uitbreiding van het aantal kinderopvangplaatsen.

De inzet van dit bedrag zal plaatsvinden via een stimuleringsregeling kinderopvang op basis van artikel 14 van de Welzijnswet. Gemeenten die activiteiten op het gebied van de kinderopvang willen ondernemen kunnen een beroep doen op deze regeling op voorwaarde dat zij, vanuit een toe te kennen budget, minimaal een vastgesteld aantal plaatsen kinderopvang realiseren. De hoogte van het budget per gemeente wordt vastgesteld op basis van het aantal woonruimten. Die keuze voor een bepaalde vorm van kinderopvang en de uiteindelijke vormgeving van de voorziening worden aan gemeenten overgelaten. Dit geldt ook voor de hoogte van de te heffen ouderbijdragen. Gemeenten kunnen hiervoor naar eigen inzicht een regeling treffen. Wel zend ik gemeenten jaarlijks een inkomensafhankelijke adviestabel toe. Onderdeel van de stimuleringsregeling maakt tevens uit, dat gemeenten via het investeringsplan 'jongeren-bouwen-voor-jongeren' in aanmerking kunnen komen voor een bijdrage in de investeringskosten.

Deze stimuleringsregeling kinderopvang zal per 1 januari 1990 in werking treden. Incidentele subsidiëring van afzonderlijke kinderopvangprojecten wordt op dat moment beëindigd. Voor gemeenten waar een voormalig experiment kinderopvang is gevestigd (voormalige EAJ-projecten, projecten internationale, buitenschoolse en gastouderopvang) betekent dit dat het vanaf 1 januari 1990 aan deze gemeenten wordt overgelaten of zij bestaande tijdelijke kinderopvangprojecten willen voortzetten, dan wel andere activiteiten op het gebied van kinderopvang willen ondernemen. Voor gemeenten die besluiten tot een voortzetting van een experiment, is, indien de stimuleringsbijdrage kinderopvang 1990 kleiner is dan het bedrag dat in 1989 ten behoeve van een experiment is ontvangen, aanvulling gedurende de stimuleringsperiode tot het niveau van 1989 mogelijk, zulks binnen het totaalbudget van 130 miljoen.

De tekst van deze stimuleringsregeling zal worden opgenomen als bijlage bij het definitieve Rijksplan Welzijnswet 1990.

III. 8. Jeugdbeleid.

Naast de aandacht voor de opvang van de allerjongsten wordt vanuit het jeugdbeleid aandacht besteed aan de participatie van jongeren aan de maatschappij (landelijke jeugdorganisaties), het investeringsplan jongeren-bouwen-voor jongeren en projecten lokaal integraal jeugdbeleid.

III.8 A. Landelijke jeugdorganisaties.

Het beleid ten aanzien van de landelijke jeugdorganisaties staat in de komende jaren vooral in het teken van de bevordering en ondersteuning van de participatie van jongeren aan de maatschappij in al zijn facetten. Extra aandacht wordt gevraagd voor de rol van jongeren op terreinen als cultuur, media, techniek en de eigen leef- en werkomgeving.

Daarom wordt kritisch bezien in hoeverre bestaande organisaties nog wel in voldoende mate taken vervullen die sporen met de in het meerjarenprogramma jeugdbeleid 1988 vastgelegde uitgangspunten van het jeugdbeleid.

Zeer onlangs heb ik het rapport van de commissie Kraayeveld ontvangen, waarin mij advies wordt uitgebracht over de nadere definiëring van subsidiabele taken voor de werkende jongerenorganisaties. De commissie heeft zich willen beperken tot dit aspect en heeft daarom geen uitspraak gedaan over het subsidievolume. Ik beraad mij thans over dit advies.

Het is overigens mijn voornemen het subsidiesysteem van het geheel van de landelijke jeugdorganisaties te herzien. Daarbij zal ik met name letten op een rechtvaardiger verdeling van de bestaande subsidies. Voorts zal ik een deel van de middelen reserveren voor nieuwe categorieën jeugdorganisaties. Extra aandacht zal ik besteden aan jeugdorganisaties die zich richten op de bestuurlijke en politieke participatie van jeugdigen.

Het project "Meer doen met cultuur", dat beoogt de participatie van jongeren aan culturele activiteiten te bevorderen, krijgt in 1990 een meer structurele basis. Hiervoor vormen de adviezen van de voor dit project ingestelde commissie-Van der Louw de leidraad.

III.8 B. Jongeren bouwen voor jongeren.

Het sinds 1985 bestaande investeringsplan jongeren-bouwen-voor-jongeren wordt met ingang van 1 januari 1990 voor wat betreft de sociaal-educatieve voorzieningen voor jeugdigen in de Welzijnswet ingebed. De doelstelling van het investeringsplan was enerzijds het leveren van een bijdrage aan de verbetering van accommodaties van deze voorzieningen, anderzijds het creëren van werkgelegenheid voor jongeren.

Deze doelstelling zal thans door mij worden gerealiseerd door het beschikbaar stellen van stimuleringsuitkeringen aan gemeenten. Gemeenten worden aldus in staat gesteld te subsidiëren in de kosten van het bouwen of verbouwen van accommodaties van sociaal-educatieve en preventieve voorzieningen voor jeugdigen. Onder sociaal-educatieve en preventieve voorzieningen voor jeugdigen worden in dit verband voorzieningen van jeugdvrijwilligerswerk verstaan. De formule jongeren-bouwen-voor-jongeren wordt ook toegepast op het terrein van de jeugdhulpverlening, kinderopvang en internaten voor kinderen van binnenschippers en kermisexploitanten. Bij het verstrekken van stimuleringsuitkeringen aan gemeenten is een coördinerende en adviserende rol toegekend aan de begeleidingscommissie jongeren-bouwen-voor-jongeren. Deze commissie heeft na consultatie van de betrokken gemeenten een selectievoorstel opgesteld voor 1990. De op basis van dit voorstel te verstrekken stimuleringsuitkeringen zijn vermeld in bijlage IV. In bijlage V bij dit plan is de verstrekking van uitkeringen nader uitgewerkt voor 1991 en 1992 gezien de termijn voor aanvragen.

III.8 C. Lokaal integraal jeugdbeleid.

In de nota Jeugdbeleid 1984 is het belang van de rol van de andere overheden in het Jeugdbeleid aangegeven. De noodzaak om op dit terrein te komen tot stimulering, ontwikkeling en vernieuwing is uitdrukkelijk genoemd. Op basis hiervan heb ik de notitie "10 Proefpolders Jeugdbeleid" vastgesteld, die ten grondslag ligt aan de 4-jarige projecten Lokaal Integraal Jeugdbeleid. Deze projecten beogen op lokaal niveau een zodanig jeugdbeleid tot stand te brengen dat een samenhangend, op de behoefte van jeugdigen toegesneden patroon van voorzieningen ontstaat.

De projecten worden begeleid door wetenschappelijk onderzoek. De resultaten van de projecten zullen overdraagbaar gemaakt worden teneinde andere gemeenten in de gelegenheid te stellen de ervaringen van dit bestuurlijke experiment toe te passen.

III.9. (Homo-)emancipatiebeleid.

Het te voeren specifieke vrouwenbeleid zal onderdeel gaan uitmaken van een brede WVC-emancipatienota, die u in de loop van 1990 wordt aangeboden.

Met de landelijke vrouwenorganisaties wordt overleg gevoerd over een mogelijke heroriëntatie van de landelijke ondersteuningsstructuur en een herijking van de takenpakketten.

Bezien wordt in hoeverre moet en kan worden aangesloten op een initiatief van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, dat voorziet in de oprichting van een bureau emancipatie-projecten. Vanuit dit bureau kunnen emancipatiewerksters beschikbaar worden gesteld aan organisaties op basis van een vooraf overeengekomen werkplan en tijdsduur.

De uitvoering van de subsidieregeling kadertraining landelijke vrouwenorganisaties wordt met ingang van 1 januari 1990 overgedragen aan het Centrum voor Ingebouwde Vorming.

In het kader van het subsidieprogramma van de WVC-Emancipatie Stuurgroep kan voor 1990 subsidie worden aangevraagd voor vernieuwende emancipatorische activiteiten ten behoeve van meisjes en jonge vrouwen en vernieuwende projecten ten behoeve van oudere vrouwen en gehandicapte vrouwen. Landelijke emancipatie-activiteiten die binnen deze thema's vallen en niet langer dan 12 maanden duren kunnen voor subsidie in aanmerking komen.

Het beleid met betrekking tot de homo-emancipatie wordt uitgevoerd op basis van de in april 1989 door u behandelde beleidsbrief "Overheidsbeleid en Homoseksualiteit". De reorganisatie binnen het COC is nagenoeg voltooid, terwijl over het uit te voeren beleidsplan van deze organisatie overleg plaatsvindt.

Over het tot nu toe door mijn departement gevoerde homo-emancipatiebeleid verschijnt in 1990 een voortgangsverslag, dat u afzonderlijk wordt aangeboden.

III.10. Vormings- en Ontwikkelingswerk.

III. 10 A. Algemeen.

Het is voor een samenleving in meerdere opzichten van belang, dat de burgers in staat zijn zelfstandig vorm te geven aan hun leven in verantwoordelijkheid voor zichzelf en hun omgeving en dat zij actief aan deze samenleving participeren en problemen kunnen overwinnen. Het vormings- en ontwikkelingswerk (VOW) is een instrument bij de (aanvullende) toerusting hiervoor.

Het VOW draagt bij aan de verdere ontwikkeling van kennis, inzicht, vaardigheden en houdingen van volwassenen gericht op persoonlijke bewustwording alsook verbetering van mogelijkheden tot beïnvloeding van de eigen situatie en tot deelname aan de samenleving. Het vervult een rol bij de sociale integratie van individuen en groepen en het verwerken van persoonlijke problematiek. Tevens biedt het een platform voor overdenking van maatschappelijke vraagstukken en zingevingsvraagstukken. De doelstellingen en werkwijzen van het VOW zijn bijgesteld. Er is meer aandacht voor kennisoverdracht en vergroting van inzicht.

Het beleid betreft het politiek vormingswerk, het internaatsvormingswerk (IVW) en het ingebouwd en vrijwilligersvormingswerk. Profilering vindt plaats door het aanscherpen van het subsidiebeleid en stimulering van onderzoek en werkontwikkeling. In dit kader zij opgemerkt, dat ik voornemens ben het subsidie aan de stichting BOUW te Utrecht met ingang van 1 januari 1990 te beëindigen vanwege het ontbreken van voldoende draagvlak en de vergelijkbaarheid van de taken met die van het CIV.

III. 10 B. Politiek vormingswerk.

Mijn beleid inzake het politiek vormingswerk richt zich met name op het stimuleren en ondersteunen van meer afstemming in de activiteiten van een aantal landelijke organisaties op dit terrein door middel van een in 1989 gestart platformoverleg. De in mei 1989 gehouden conferentie "Tussen Burger-schap en eigenbelang" zal zijn doorwerking vinden in de werkontwikkeling van de bij het politiek vormingswerk betrokken organisaties.

III. 10 C. Internaatvormingswerk (IVW).

Teneinde de flexibiliteit en vernieuwingsmogelijkheden van het IVW te vergroten, is in 1989 de mogelijkheid geopend om per vormingsinternaat maximaal 5% van het toegewezen aantal subsidiabele cursistendagdelen in te zetten voor eendaagse cursussen zonder relatie met meerdaagse cursussen. (Zie voor normbedragen per cursistendagdelen bijlage II).

Voor de vormingsinternaten is een budget van f 500.000,= beschikbaar voor innovatie van het cursuswerk, gecoördineerd door de Vereniging van Volkshogeschole en Vormingscentra (VWV). In 1990 krijgt de doelgerichte en flexibele inzet van menskracht en middelen nog meer aandacht.

De VWV vervult functies op het terrein van presentatie van het IVW en coördinatie van werkontwikkeling. Dit geschiedt in nauw overleg met de vormingsinternaten en het NIZW. In 1990 vindt een evaluatie van deze functies van de Vereniging plaats.

In samenwerking met de VWV is een systeem voor geautomatiseerde informatievoorziening over de door mij gesubsidieerde internaatvormingscursussen ontwikkeld. Het betreft beleidsrelevante informatie over met name maatschappelijke sectoren waaruit de gebruik makende groepen afkomstig zijn, inhoud, problematiek van doelgroepen, duur en aantal deelnemers per cursus.

Het onderzoek "Vormings- en ontwikkelingswerk in de jaren '90" zal onder andere inzicht geven in de thema's die in vormingscursussen voorkomen. Geconstateerd kan reeds worden, dat naast cognitieve aspecten ook vragen over ethiek en zingeving in toenemende mate aan de orde zijn. Het Centrum voor Zelfbezinning ontvangt in dat kader subsidie.

De inzet van het IVW voor kadervorming wordt vergroot. De ervaringen onder andere met betrekking tot de WAO-kaderschool en kadertraining voor vluchtelingen-, vrijwilligers en vrouwenorganisaties geven goede resultaten te zien. Indien nodig en mogelijk wordt een gerichte consumentensubsidie verleend voor de vaak minder draagkrachtige deelnemers. In onderling overleg tussen de partijen (dat wil zeggen de landelijke vertegenwoordigers van afnemende organisaties, de VWV als vertegenwoordiger van de aanbieders en WVC) wordt getracht de omvang van dergelijke kadervorming met gerichte subsidies te vergroten.

Europa 1992 wordt in toenemende mate een thema binnen het VOW. Vooralsnog staan daarbij voorop: kennis omtrent de gevolgen voor de sociale zekerheid, alsmede de culturele identiteit van kleinere landen.

III. 10 D. Ingebouwd en vrijwilligersvormingswerk.

Het ingebouwd en vrijwilligersvormingswerk heeft door de oprichting van het Centrum voor Ingebouwde Vorming (CIV) in 1989 een belangrijke impuls gekregen.

Uit een in 1989 verricht onderzoek onder 6 organisaties blijkt de grote omvang en betekenis van dit werk. In 1990 zal ik een financiële bijdrage verlenen aan een uitbreiding van dit onderzoek naar meer organisaties.

III.11. Vrijwilligerswerk.

Het vrijwilligersbeleid heeft primair ten doel het scheppen van voorwaarden voor de ontwikkeling, instandhouding en uitbreiding van de vrijwillige inzet in de samenleving. Deze inzet vindt onbetaald, onverplicht en in georganiseerd verband plaats. Vrijwilligerswerk bevordert de participatie aan de samenleving en maakt het in sommige gevallen mogelijk niet afhankelijk te zijn van professionele voorzieningen.

Het vrijwilligerswerk speelt een belangrijke rol in de samenleving en in de relatie tussen mensen. De bereidheid zich belangeloos in te zetten voor anderen geeft het sociaal cement dat de samenleving aanzienlijk verstevigt.

Daarbij treden belemmeringen op. Door ontwikkelingen in relatie tot bijvoorbeeld de subsidiëring van professioneel werk, de veranderingen in de samenleving (ontgroening en vergrijzing), de bezuiniging op en heroriëntatie van grote delen van het welzijnswerk, veranderingen binnen en ten aanzien van de arbeidsmarkt, wordt het vrijwilligerswerk geconfronteerd met nieuwe en andere vragen. Er wordt een meer gedifferentieerd aanbod verwacht. Voor de ondersteuningsstructuur betekent dit het flexibel in kunnen spelen op ontwikkelingen op tal van deelterreinen (gezondheidszorg, arbeid, onderwijs, sociaal-cultureel werk). Daarnaast wordt een toenemend beroep gedaan op informatie en advies vanuit deze landelijke organisaties. De landelijke organisaties zullen de vraagbaak bij uitstek blijken te zijn. Het vergt ook een verbeterde onderlinge afstemming om versnippering te voorkomen. Dat verhoogt de kwaliteit van de dienstverlening en leidt tot betere profilering van dit voor de samenleving onmisbare werk.

Aan een viertal zaken wil ik in 1990 met name aandacht besteden:

- a. De aanpak van een aantal concrete belemmeringen op het terrein van verzekering (streven naar een landelijke coördinatie in de vorm van het bieden van een centrale bemiddeling tussen verzekeringvrager en -aanbieder, vergezeld van een publiciteitscampagne).
- b. Het bieden van een adequaat aanbod aan landelijke functies door een verder gaande samenwerking van de landelijke organisaties.
- c. Het laten uitvoeren van een longitudinaal, kwalitatief en kwantitatief, onderzoek ten behoeve van het signaleren van ontwikkelingen binnen het vrijwilligersveld.
- d. Het bevorderen van de erkenning van het vrijwilligerswerk door een Internationale Vrijwilligersdag en het uitgeven van een informatieboek over het Nederlandse vrijwilligerswerk, bestemd voor niet-Nederlands sprekenden.

IV. FUNCTIONEEL BELEID.

Hieronder volgt mijn beleid op hoofdlijnen ten aanzien van het bibliotheekwerk, kunstzinnige vorming en amateuristische kunstbeoefening en sport en sportieve recreatie.

IV.1. Bibliotheekwerk.

In het kader van het beleid ten aanzien van bibliotheken zal veel aandacht worden besteed aan de rol van de bibliotheek, naast de boekhandel, in de distributie en het gebruik van het boek. Voorts zal de cultuurparticipatie en de kwaliteit van het aanbod van produkten en diensten aan de orde komen. Het thema leesbevordering zal daarbij een centrale rol spelen.

Als onderdeel van een breder conserveringsbeleid zal aandacht worden besteed aan het vraagstuk van behoud en beheer van cultureel waardevolle boeken mede op basis van een advies van de RABIN over conservering en selectie.

De Raad van Ministers van Cultuur van de EG hebben het belang van het boek en het lezen onderstreept door een aantal acties overeen te komen. Een daarvan betreft een campagne tot bewustmaking van het Europese publiek van het belang van het boek en lezen. Daarbij zou ook gebruik moeten worden gemaakt van de mogelijkheden die de televisie biedt. De EG gaat ook een actieplan uitvoeren gericht op de samenwerking van bibliotheken.

De rijkssubsidiëring van landelijke instellingen van bibliotheekwerk zal in 1990 de vorm van een budgetsubsidie hebben. Voor de blindenbibliotheken was deze vorm reeds in 1989 ingevoerd.

De projecten opgezet door de Stichting Lezen - het samenwerkingsverband van het NBLC, de KNUB de NBB en de NDP - zijn gericht op de leesbevordering. Het bureau dat de activiteiten van deze Stichting ondersteunt is op 1 april 1989 van start gegaan.

Met ingang van 1 januari 1990 is ook voor de uitvoering van de Wetenschappelijke Steunfunctie een systeem van budgetfinanciering van kracht. Voor subsidiëring komen de bibliotheken in aanmerking die deze functie ook in de voorgaande jaren hebben uitgevoerd.

Het vernieuwingsbeleid richt zich op de ontwikkeling van produkten en diensten ter bevordering van cultuurparticipatie en de kwaliteit van het bibliotheekaanbod.

De blindenbibliotheken dienen samen te werken in de uitvoering van de toebedeelde functies. Er is een bedrag beschikbaar voor automatisering en innovatie dat slechts besteed zal worden, indien en voorzover de beoogde resultaten van belang zijn voor het geheel van de voorziening.

De geleidelijkheid in de verhoging van de bijdrage van openbare bibliotheken voor de leenvergoeding zal worden voortgezet. In 1990 zal het door openbare bibliotheken verschuldigde bedrag worden verhoogd tot f 7,5 miljoen. In 1991 zal het definitieve niveau van f 10 miljoen worden bereikt.

IV.2 Kunstzinnige vorming en amateuristische kunstbeoefening.

In 1990 krijgt de uitvoering van het beleid op het terrein van de kunstzinnige vorming en amateuristische kunstbeoefening vorm langs de lijnen zoals geschetst in het Kunstenplan 1988-1992 en de brief inzake de uitwerking van dit plan (mei 1988) aan de Raad voor de Kunst.

Daarbij zie ik de werkzaamheden in deze sectoren uitdrukkelijker dan voorheen als een prominent onderdeel van mijn beleid gericht op het vergroten van de kunst- en cultuurparticipatie en de maatschappelijke respons op het kunstaanbod.

De waarde die ik in dit verband hecht aan een serieuze aandacht voor de kunsten in het onderwijs is groot. Met de publikatie van de notitie "Kunst en culturele vorming in het voortgezet onderwijs" in samenwerking met de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen is ten aanzien van het verbreden en optimaliseren van die attentie een niet onbelangrijke stap voorwaarts gezet.

In dit kader zal de bevordering van de cultuurparticipatie door jongeren worden gestimuleerd, zowel door specifieke aandacht voor projecten op dit terrein, als binnen de nadere uitwerking van de beleidsvoornemens in de notitie "Kunst en culturele vorming in het voortgezet onderwijs".

Met de landelijke organisaties kunstzinnige vorming wordt in 1990 gewerkt aan de concrete uitwerking en invulling van een en ander. Voor hen en met name het Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming (LOKV) is hier een belangrijke taak weggelegd.

De Raad voor de Kunst heeft voorjaar 1989 een doorwrocht en genuanceerd advies over het LOKV uitgebracht. Mede op basis van een medio 1989 te verrichten onderzoek naar de organisatiestructuur, positionering en werkwijze van het LOKV neem ik eind 1989 een definitief standpunt aangaande de taakstelling van dit instituut in. In het Kunstenplan gaf ik reeds de belangrijkste prioriteiten aan.

De in het kader van het Kunstenplan gereserveerde extra middelen voor de bemiddeling in het educatieve veld betrek ik in mijn finale besluitvorming.

Op basis van het advies van de commissie kwaliteitsbewaking kunstzinnige vorming (de commissie De Jong Ozn) heb ik medio 1989 besloten over te gaan tot verzelfstandiging van de Inspectie Kunstzinnige Vorming uiterlijk per 1 januari 1990. Daarbij heb ik aangegeven dat ook de kwaliteitsontwikkeling in de sector amateuristische kunstbeoefening tot het werkingsgebied van het nieuwe instituut behoort.

In het najaar van 1989 zal de Raad voor de Kunst mij advies uitbrengen over de Vereniging voor Kunstzinnige Vorming. Een standpunt over de taakstelling van deze landelijke instelling formuleer ik mede in het licht de ontwikkelingen op het terrein van de kwaliteitszorg eind 1989.

Op basis van een advies van de Raad voor de Kunst over het beleid op het terrein van de fotografie, film, video en beeldende kunst in de sector amateuristische kunstbeoefening heb ik voorjaar 1989 een adviescommissie ingesteld (de commissie Baartmans) die in concreto de haalbaarheid van integratie en samengaan van de landelijke organisaties op dit gebied heeft onderzocht. De commissie adviseert mij najaar 1989. Op grond van dit advies veronderstel ik per 1 januari 1990 in definitieve zin te kunnen decideren. Voor de beleidsintensivering in dit segment van het amateurisme zijn in het Kunstenplan 1988-1992 extra middelen uitgetrokken.

Op basis van het advies van de commissie amateuristische kunstbeoefening-dans (de commissie Beek) heb ik besloten voor deze sector van de kunstbeoefening door amateurs extra middelen te voteren. Het is mijn intentie dat het Landelijk Centrum Volksdans zal worden omgevormd tot een instituut voor de kwaliteitsbevordering in het gebied van de amateur-dans. Het zal zijn werkzaamheden in nauwe afstemming met het Nederlands Instituut voor de Dans (NID) moeten verrichten.

De Raad voor de Kunst heeft mij najaar 1989 advies uitgebracht over de Harmonie-, Fanfare- en Brassband-sector. Op basis onder andere van dit advies en van een in 1989 bij de betrokken landelijke organisaties uitgevoerd doelmatigheidsonderzoek zal ik de taakstelling van de organisaties en de daarmee verbonden subsidievolumina herzien.

Het gesprek met de Vereniging Nederlandse Korenorganisaties over de wenselijkheid van een separaat budget voor de koorzang waarin de huidige gesegmenteerde subsidies aan de verschillende koororganisaties zullen opgaan zal naar waarschijnlijkheid resulteren in de oprichting van een aparte rechtspersoon tot verdeling van deze middelen per 1 januari 1990. Per 1 januari 1990 gaat de Nederlandse Sint Gregorius Vereniging samen met de Stichting Samenwerkende Nederlandse Korenorganisaties.

Met een aantal van de bij het Landelijk Overlegorgaan Amateuristische Muziek aangesloten gesubsidieerde organisaties (de Vereniging voor Huismuziek, de Federatie voor Amateur Symphonie orkesten, het Pijpersgilde, het Nederlands Verbond van Mandoline Orkesten en de Nederlandse Organisatie voor Akkordeon en Mondharmonica) ben ik in gesprek over onderlinge samenwerking en integratie om redenen van kwaliteit en doelmatigheid. Mede naar aanleiding van in 1989 uitgevoerd organisatie-onderzoek wordt bezien of, en onder welke condities, in dit onderdeel van het amateurisme meer coherentie kan worden aangebracht. Aangaande de literaire vorming heb ik het LOKV verzocht een plan voor de sector kunstzinnige vorming te ontwikkelen, op basis van de in de notitie literaire vorming gegeven uitgangspunten en zienswijzen. Per 1990 wordt in bescheiden mate overgegaan tot structurele subsidiëring van de Stichting LIFT.

Op basis van een door de Stichting voor Beleid en Research uitgevoerd kwantitatief onderzoek naar de mate waarin allochtone kunstenaars gebruik maken van de reguliere rijksmiddelen voor de kunsten en op basis van een najaar 1989 uitgebracht advies van de Raad voor de Kunst zal ik decideren over het gewenste tempo van gefaseerde afbouw van dit specifieke beleid. Op tijdelijke basis wordt met ingang van 1989 de Stichting Multi Music Federatie (MMF), waarin de activiteiten van Surinaamse en Molukse origine op het gebied van de muziek zijn opgegaan, gesubsidieerd.

Met mijn ambtgenoot van Onderwijs en Wetenschappen heb ik principiële overeenstemming bereikt over de overname van verantwoordelijkheden en middelen ten behoeve van voorzieningen in de 2e fase van het Hoger Kunstonderwijs. De voornemens dienaangaande van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen zijn gepubliceerd in het concept Hoger Onderwijs en Onderzoek Plan 1990 (HOOP) medio september 1989.

IV.3. Sport en sportieve recreatie.

Aangezien het overleg met de Nederlandse Sport Federatie (NSF) over de invoering van een systeem van budgetfinanciering nog niet is afgerond, wordt in 1990 een overgangsregeling voor de landelijke sportorganisaties gehanteerd, die impliceert dat ten behoeve van de personeels-, organisatie- en huisvestingskosten van deze organisaties in de werkelijke subsidiabele kosten subsidies op historische grondslag worden versterkt.

Bezien wordt in hoeverre de nieuwe Wet op de Arbeidsvoorziening gevolgen zal hebben voor de sportsector. De mogelijkheid bestaat dat aan een op te zetten landelijk arbeidsbureau voor de sport een bijdrage wordt geleverd.

Ter bevordering van de Nederlandse inbreng in de internationale samenwerking op het gebied van de sport worden in 1990 bijdragen verstrekt aan de landelijke sportorganisaties ten behoeve van internationale sportbestuursfuncties.

Met het oog op de voorbereiding van de sportorganisaties op de mogelijke gevolgen van de Europese eenwording in 1992 wordt in 1990 samen met de NSF een of meer (werk-)conferenties georganiseerd.

In het kader van de herijking van het sporttechnische kaderbeleid, zoals dat in het afgelopen jaar vorm heeft gekregen, wordt bijgedragen aan de financiering van het bijbehorende sociaal plan.

Ter optimalisering van de veiligheid in en rondom sportbeoefening wordt een extra accent gelegd op het initiëren van tak van sport gerichte maatregelen. De campagne "Blessures, blijf ze de baas" kreeg in augustus 1989 de publiciteitsstart en zal nog enkele jaren doorlopen. Ruime aandacht wordt besteed aan de evaluatie van deze omvangrijke campagne. Vervolgbeleid om de effecten van de voorlichting te bestendigen wordt voorbereid.

Het beleid inzake de veiligheid van accommodaties en materialen wordt met name gericht op de veiligheidsaspecten van voetbalstadions en op de relatie tussen sportvloeren en blessurepreventie.

Voorts wordt beoogd ter zake van het veiligheidsbeleid met betrekking tot de sport een systematische en omvattende probleemverkenning af te ronden. Deze moet de grondslag vormen voor een gecoördineerde beleidsaanpak in de komende jaren, waarin ook belanghebbende departementen en particuliere (sport)organisaties participeren.

In het kader van het terugdringen van het voetbalvandalisme zal een gerichte krachtsinspanning worden geleverd; de financiële consequenties daarvan worden in nader overleg met de betrokken partners besproken.

De mogelijkheden van (alternatieve) financieringswijze ten behoeve van topsporters worden in overleg met de NSF nader beschouwd.

De uitvoering van de beleidsvoornemens uit de Nota Sportmedische Begeleiding en Sportgezondheidszorg (Kamerstukken II, 1986/1987, 19851, nrs. 1-2) krijgt gestalte in de vorm van een subsidieregeling voor sportbonden, op grond waarvan een aantal bonden in 1990 een sportarts kan aantrekken ten behoeve van de medische begeleiding in hun organisaties.

Na parlementaire goedkeuring in 1990 van de in 1989 tot stand gekomen Doping Conventie zal deze conventie richting geven aan het dopingbeleid in Nederland.

Het Nederlandse Centrum voor Dopingvraagstukken (NeCeDo) zal in het licht van deze conventie de komende jaren uitvoering gaan geven aan voorlichtingsbeleid op het gebied van doping.

In 1990 wordt aandacht besteed aan de bijscholing van sportkader op het gebied van de sportmedische begeleiding, de profielontwikkeling van sportkader, alsmede aan de doelgroepen minderheden, ouderen en jeugd. Daarnaast dienen de mogelijkheden tot het combineren van een topsportcarrière en schoolopleiding verbeterd te worden.

De controle door de Rijksgecommitteerden wordt onder nader vast te stellen voorwaarden aan de landelijke sportorganisaties gedelegeerd, terwijl de erkenningsprocedure wordt gehandhaafd.

Inzake het sportaccommodatiebeleid wordt bijzondere aandacht worden geschonken aan de problematiek van de zwembaden en de ontwikkeling van kengetallen voor de exploitatie van sportaccommodaties.

Daarnaast wordt aandacht besteed aan de effecten van met name demografische en sociaal-culturele ontwikkelingen op de huidige en toekomstige infrastructuur, alsmede aan de effecten van privatisering van accommodaties voor de sportverenigingen.

In 1990 wordt een begin gemaakt met de toewijzing van investeringssubsidies voor topsportaccommodaties op grond van een meerjarenplan. In dit kader bestaat het voornemen ook investeringsbijdragen te verlenen ten behoeve van de noodzakelijke accommodatie-verbetering van de nationale sportcentra.

Mede op basis van artikel 14 van de Welzijnswet worden de beschikbare middelen voor de toegankelijkheid van accommodaties ten behoeve van gehandicapte sporters aangewend voor het afronden van de resterende knelpunten, alsmede ten behoeve van een evaluatie van de alsdan bereikte infrastructuur op dit gebied. Het subsidie bedraagt 80% van de subsidiabele aanpassingskosten met een maximum van f 30.000,- per accommodatie.

Voor de landelijke organisaties op het gebied van sportstimulering zal een nieuw subsidiesysteem worden ingevoerd op basis van output-budgettering. Het subsidieniveau zal min of meer worden gehandhaafd op het niveau van 1989 en beschikbaar worden gesteld op basis van nog nader vast te stellen subsidiepercentages van normbedragen voor activiteiten van deze organisaties.

In het algemeen zijn de ondersteuningsmogelijkheden bij sportstimuleringsprojecten in dit verband beschikbaar voor zowel landelijke organisaties als voor provincies en gemeenten. De per project genormeerde bijdragen zijn verhoogd.

De evaluatie van reeds afgeronde projecten op het gebied van sport en minderheden zal verdere gegevens verschaffen over de wijze waarop het projectenbeleid dient te worden voortgezet.

Naast verdere uitbreiding en ontwikkeling van het Meer Bewegen voor Ouderen (MBvO) wordt het (her)intreden van ouderen in de leeftijdscategorie boven 55 jaar binnen de sport bevorderd.

Afhankelijk van de besluitvorming inzake het herinrichtings- en financieringsplan voor de gehandicaptensport op landelijk niveau door de betrokken organisaties, wordt een besluit genomen over het beschikbaarstellen van extra financiële middelen op structurele basis voor een nieuwe landelijke constellatie op het gebied van de gehandicaptensport.

Op basis van de eerste ervaringen met experimentele projecten in de vier grote gemeenten gericht op de ontwikkeling van een aantrekkelijk sportaanbod voor minder draagkrachtigen in bepaalde stadswijken wordt deze aanpak uitgebreid naar andere grote gemeenten. De resultaten van het onderzoek dat aan de experimenten is gekoppeld worden daarbij betrokken.

Met name gemeenten die in het kader van de preventie van veel voorkomende criminaliteit projecten willen starten waarin ook sport en bewegen een rol spelen, kunnen gebruik maken van de projectmedewerker, die speciaal voor dit doel is aangesteld bij de Landelijke Dienst BRES.

In samenwerking met drie emancipatiewerkers bij de Landelijke Dienst BRES, NSF en Stichting Spel en Sport worden plannen uitgewerkt op het gebied van vrouw en sport. Projecten ter bevordering van een meer evenwichtige en minder stereotype deelneming van vrouwen aan sport, vooral ook in vrijwillig kaderfuncties, worden geëntameerd en ondersteund.

V. Rapportage.

Op grond van artikel 9 van de Welzijnswet dient jaarlijks gerapporteerd te worden over de ontwikkelingen op de deelterreinen van deze wet.

Zoals bekend verricht het Sociaal en Cultureel Planbureau hiertoe een meerjarig onderzoek in een aantal gemeenten en provincies. In 1988 verscheen in dit kader het eerste oriënterende rapport over het onderzoek voorzieningen Welzijnswet getiteld "Veranderingen in het welzijnswerk I".

Het ligt in de bedoeling ook over het jaar 1988 verslag uit te brengen. Een voortgangsnotitie in deze zal naar verwachting gevoegd kunnen worden bij het definitieve Rijksplan Welzijnswet 1990.

In het bijzonder zal het onderzoek voor dat jaar aandacht besteden aan de ontwikkelingen op het emancipatieterrein en aan het maatschappelijk activiteitswerk. Over dit laatste punt zal nog in het najaar 1989 worden gerapporteerd. Daarenboven zal vanaf 1989 het gemeentelijk beleid ten aanzien van minderheden worden gevolgd in het onderzoek.

VI. Financiën.

VI.1. Algemeen.

In bijlage I bij dit hoofdstuk wordt de financiële vertaling gegeven van de in het voorgaande opgenomen beleidsmaatregelen. Als uitgangspunt is genomen de begroting 1990.

In bijlage I zijn de te verstrekken rijkssubsidies/rijksbijdragen opgenomen op kostenplaatsniveau en waar mogelijk met vermelding van de bijbehorende instellingen/gemeenten/provincies.

Aan het eind is een totaal-overzicht gegeven van deze bijlage.

Tenslotte wordt het algemene voorbehoud gemaakt, dat de wetgever de benodigde middelen ter beschikking moet stellen.

VI.2. Budgettering.

De in artikel 13 en 14 van de Welzijnswet bedoelde Algemene Maatregel van Bestuur is per 1 januari 1988 in werking getreden (Stb 1988, 17). Zoals in het Rijksplan van 1988 jaar vermeld, heeft deze bekostigingsregeling het karakter van een raamregeling die voorziet in geharmoniseerde administratieve voorwaarden waarop de subsidieregelingen moeten aansluiten.

Op dit moment bevindt de nadere uitwerking van de budgetfinanciering voor de onderscheiden deel terreinen zich in de afsluitende fase. Met ingang van 1 januari 1990 zal in principe voor alle categorieën van voorzieningen budgetfinanciering van kracht zijn.

VI.3. Toelichting op bijlage I.

Om de cijfermatige aansluiting met de voorgaande jaren te kunnen behouden zijn de cijfers voor de jaren 1988 en 1989 integraal (afgerond op honderd gulden) uit het Rijksplan Welzijnswet 1989 overgenomen.

In het algemeen zijn verschillen tussen bedragen voor 1989 en 1990 terug te voeren op amendementen op de begroting 1989, aansluiting bij begrotingstukken en administratief-technische wijzigingen.

Op grond van amendementen zijn de verhogingen ten behoeve van het Centrum voor Humanistische Vorming, Stichting de Ombudsman en de Maatschappelijke Opvang voor 1989 en verdere jaren verwerkt.

In het artikel U 05.02 Minderheden zijn verschuivingen opgetreden tussen kostenplaatsen en zijn een aantal kostenplaatsen samengevoegd als gevolg van een andere clustering van beleidsuitgangspunten. Daar ook in de komende jaren deze beleidsuitgangspunten zullen worden gebruikt, is voor dit artikel gekozen voor een gewijzigde opzet in aansluiting met de begroting 1990.

De cijfers voor de jaren 1988 en 1989 zijn hiermede in overeenstemming gebracht.

Bijlagen

Integraal structuurplan Noorden des Lands

Bijlage I

Begrotingsartikel: 02.04 onderdeel 1

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Begrotingsartikel 02.04 onderdeel 1			
Kostenplaats 890001; Integraal structuurplan Noorden des Lands kleine kernen	1.200.000	1.200.000	1.200.000
Totaal	1.200.000	1.200.000	1.200.000

Stadsvernieuwing en kleine kernen

Bijlage I

Begrotingsartikel: 02.08

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Begrotingsartikel 02.08 onderdeel 1			
Kostenplaats 800406 Onderzoek en ontwikkeling van Stedelijke projecten territoriale integratie	-	465.900	-
Kostenplaats 800400; bijzondere projecten mbt stadsvernieuwing en stedelijke ontwikkeling in stadsvernieuwings- en grootstedelijke probleem gebieden; onderzoek (veelal interdepartementele samenwerking) ter zake. Tevens subtotaal	-	710.800	926.700
Begrotingsartikel 02.08 onderdeel 2			
Kostenplaats 800600; ontwikkelings- en stimulerings beleid tav projecten en onderzoek tbv leefbaarheid en maatschappelijke problematiek in kleine plattelandskernen. tevens subtotaal	986.000	986.000	1.244.000
Totaal	986.000	2.162.700	2.170.700

Maatschappelijke activering

Bijlage I

Begrotingsartikel: 04.02 onderdeel 3 (blad 1)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Kostenplaats 851200; Landelijke Steunfunctie: 1) Landelijke Werkplaats Zuid Holland, Dordrecht 2) Landelijke Werkplaats Oost Nederland, Deventer 3) Landelijke Werkplaats Zuid Oost Nederland, Sittard 4) Landelijke werkplaats Noord Nederland, Drachten 5) N.I.M.O. ,Den Bosch 6) B en W Leiden, Leiden 7) Stg. Kontakt (wachtgelden) 8) Stg.MO Kwaliteitsontwikkeling	6.119.200	3.782.400	3.968.200
Kostenplaats 851201; Landelijk Werk 1) A.T.D., Den Haag 2) B.C.O.P., Den Bosch 3) Cie Oriënteringsdagen, Utrecht 4) Landelijke Stg. Maritieme Kontakten, Maassluis	704.400	1.007.200	929.300
Kostenplaats 851202 Landelijke Leden- en Identiteits-organisaties: 1) Humanitas, Amsterdam 2) Landelijk Hervormd Werkverband Maatschappelijke Activering Driebergen/Rijsenburg 3) Katholieke Landelijk Vereniging voor maatschappelijke Activeringswerk, Den Bosch 4) Vrijzinnig Protestants Centrum voor Maatschappelijke Toerusting, Utrecht 5) Landelijk Gereformeerde Raad van Samenlevingsaangelegenheden, Leusden 6) Jad Achat, Amsterdam 7) Evangelisch Welzijnsberaad, Utrecht	2.524.100	2.524.000	2.568.300
Transporteren	9.347.700	7.313.600	7.465.800

Maatschappelijke activering

Bijlage I

Begrotingsartikel: 04.02 onderdeel 3 (blad 2)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Transport	9.347.700	7.313.600	7.465.800
Kostenplaats 851203,851204,851205, en kostenplaats 851206 Landelijke activiteiten, Multi-culturele problematiek, Woon- en leefmilieu, Buurteconomie, o.a.:	2.517.500	1.328.200	1.302.200
1) Stg. van Zon en Vrijheid, Vierhouten 2) N.I.M.O., Den Bosch 3) Landelijke Ombudsteam Stads- vernieuwing , Alkmaar 4) Landelijk Platform Opbouwwerk, Den Haag 5) Stg. Werkgroep 2000/IVIB, Amersfoort 6) Rijksuniversiteit Utrecht 7) Landelijke Raad voor Cultureel Werk, Amersfoort 8) B & W Nijmegen,Nijmegen			
Kostenplaats 851300; Niet Actieven Werkgelegenheid; Landelijke Organ. 1) Landel.contactorg.SCW 2) Humanitas 3) C.N.V. 4) F.N.V. 5) Stg.Land.stuurgr.SCA.Werkl. 6) Landelijk WAO beraad 7) Land.ver.bel.mensen zonder werk 8) Land.steunp.K."Vrouwen in de Bijstand"	1.442.300	1.432.100	1.334.100
Kostenplaats 851302/851304 Niet Actieven Werkgelegenheid Projecten Uitkeringsgerechtigden, waaronder o.a.:	1.844.800	1.487.700	1.757.200
1) Gelderse Raad voor het Jeugd- beleid Arnhem 2) Prov.Opbouworgaan N-Brabant 3) St.Onderst.Utrecht welzijnsv. 4) Stg de Haaf centr.v.vorming 5) St.inst.opbouwwerk			
Transporteren	15.152.300	11.561.600	11.859.300

Maatschappelijke activering

Bijlage I

Begrotingsartikel: 04.02 onderdeel 3 (blad 3)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Transport	15.152.300	11.561.600	11.859.300
6) Ver.Volksh.& Vormingscentra 7) WAO platform West-Brabant 8) Stg. Driekant 9) St.Soc.Cult. Werk 10) St. Welzijn Leeuwarden 11) Platform arbeidsorg.D.H. 12) Div.projecten			
Kostenplaats 852910 St.Centrum Humanistische Vorming	100.000	200.000	-
Kostenplaats 852900; Overigen: Stg. Nieuwe Kerk Amsterdam	340.300	340.000	340.300
Totaal	15.592.600	12.101.600	12.199.600

1)

Centrum Humanistische Vorming

Bijlage I

Begrotingsartikel: 04.02 onderdeel 10

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Kostenplaats 852910; - Centrum Humanistische Vorming	-	-	566.600
Totaal	0	0	566.600

1)

1) Met ingang van 1990 zijn de structurele verplichtingen welke stonden gereserveerd op artikel U.04.02 onderdeel 2 (Vormings- en Ontwikkelingswerk en en artikel U.04.02 onderdeel 3 (Maatschappelijke Activering) overgeboekt naar een nieuw artikelonderdeel U.04.02 onderdeel 10 (Centrum Hum.Vorming).

Minderheden/Vluchtelingen

Bijlage I

Begrotingsartikelen: 05.02 (Blad 1)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
<p>Landelijke en bovenlocale steunfuncties</p> <p>- Kostenplaats 852700 Subsidies ten behoeve van de landelijke steunfuncties (Oude kostenplaatsen 852002, 852200, 852400, 852600)</p> <p>De landelijke steunfuncties worden uitgevoerd door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - N.C.B. Utrecht - St. Lalla Rookh. Utrecht - Landelijke Federatie van Welzijnsorg. voor Surinamers Utrecht - Ver. Plataforma di. Organ. Antiyano y Arubano Utrecht - St. Gabungan Jajasan Maluku Utrecht - St. Werkplaats woonw. werk Tilburg - St. de Stip Borger - St. Centrum van Steunfuncties in Noord-Holland Beverwijk <p>- Kostenplaats 852800 Subsidies ten behoeve van de bovenlocale steunfuncties (Oude kostenplaatsen 851914, 852001, 852201, 852400, 852601)</p> <p>De bovenlocale steunfuncties worden uitgevoerd door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - St. Centrum Buitenlanders Rijnmond Rotterdam - St. Centrum Buitenlanders Dordrecht - St. Centrum Buitenlanders Arnhem - St. Centrum Buitenlanders Gooi en en Eemland, Hilversum - St. LIS Heerlen - St. Centrum Buitenlanders Midden-Brabant Tilburg - St. Centrum Buitenlanders Midden-Nederland Utrecht - St. Centrum Buitenlanders Oost-Brabant Eindhoven - St. Probe ,Hoogezand 	8.396.000	8.410.600	8.285.000
	33.481.500	33.494.100	32.900.000
Transporteren	41.877.500	41.904.700	41.185.000

Minderheden/Vluchtelingen

Bijlage I

Begrotingsartikelen: 05.02 (Blad 2)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Transport - St. Centrum Buitenlanders Oost-Nederland Hengelo - St. Centrum Buitenlanders West-Brabant Breda - Regionaal Centrum Buitenlanders Zuid-Holland West Den-Haag - Stichting Buitenlanders Peregrinus Beverwijk - St. Centrum Buitenlanders Rijn en Lek Alphen a/d Rijn - St.Begeleidingsorgaan Friesland Drachten - St. de Stip Borger - St.Zeeland Middelburg - St.ACB Amsterdam - St.Steunfunctie instelling van welzijnsbevordering Surinamers Utrecht - St.Bashan Kaspata Utrecht - St.Sambandh Zwolle - St.Steunfunctie org.Surinamers Amsterdam e.o. Amsterdam - St.Progreso Antiyano Eindhoven - St. Un Doro Delft - St.Welzijnswerk Surinamers en Antillianen Middelburg - St.Surinaams Regionaal Steunpunt Den Haag - St.Krosbe Rotterdam - St Probrasa Tilburg - St.Steunpunt Surinamers in Noord Nederland Groningen - Vereniging Plataforma di Org. Ant. Utrecht - St.bovenlocale steunfunctie Ant/Sur. Noord-Holland Zaandam - St.Bowl Maastricht - Gem.Inst. M.D.Overijssel Zwolle - St.werkplaats woonwagenwerk Tilburg - G.S. Noord-Holland Haarlem - St.Prov.steunpunt samenlevingsopbouw Utrecht	41.877.500	41.904.700	41.185.000 *
Transporteren	41.877.500	41.904.700	41.185.000

Minderheden/Vluchtelingen

Bijlage I

Begrotingsartikelen: 05.02 (Blad 3)

Omschrijving	* Bedrag 1988*	* Bedrag 1989	* Bedrag 1990 *
Transport	* 41.877.500 *	* 41.904.700 *	* 41.185.000 *
- St.Prov.Steunp.v.Info WW-beleid Arnhem	*	*	*
- Centrum M.W. Zuid Holland Den Haag	*	*	*
- St.EKH Prasora Arnhem	*	*	*
Subtotaal begrotingsart. 05.02.01	41.877.500	41.904.700	41.185.000
Landelijke activiteiten Minderheden			
- Kostenplaats 851919 Subsidies ten behoeve van eigen organisaties minderheden (Oude kostenplaatsen 851900,852000, 852003,852206,852600,852602)	3.465.200	3.047.300 ¹⁾	3.590.000
De landelijke activiteiten worden o.a. uitgevoerd door:			
- Alg. Chinese Vereniging in Nederland Leeuwarden			
- Musluman Cemiyetleri ve cemaattari federatie Rotterdam			
- ISOBA Utrecht			
- Komitee Marokkaanse arbeiders in Nederland Amsterdam			
- Turkse arbeidersvereniging in Nederland Amsterdam			
- Filef Olanda Delft			
- Federatie van griekse ver. en gem. in Nederland Gorinchem			
- St. Islamitisch Centrum Nederland Utrecht			
- Fed. asoc. emigr. espagnoles holanda Helmond			
- St. Buitenlandse werknemers Midden-Brabant Tilburg			
- St.Landelijk Platform Woonwagenebwoners en Zigeuners Amersfoort			
Transporteren	3.465.200	3.047.300	3.590.000

1) Van de kostenplaatsen 852003 en 852600 is resp. fl. 600.000 en fl. 250.000 herschikt naar de kostenplaatsen 851920 en 851922

Minderheden/Vluchtelingen

Bijlage I

Begrotingsartikelen: 05.02 (Blad 4)

Omschrijving	Bedrag 1988*	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Transport	3.465.200	3.047.300	3.590.000
- Landelijk Overleg Woonwagenvrouwen Utrecht			
- Ver Iau Mazirel Amsterdam			
- Bond van de Joegoslavische clubs en verenigingen in Nederland			
- D.S.O.F. Nederland			
- D.I.D.F. Amsterdam			
- C.C.R.M. Rotterdam			
- St.Land.Fed.van Chinese Ver. in Nederland Rotterdam			
- Federatie van de Portugese gemeenschap in Nederland Den-Haag			
- Siciliani del Mondo (Olanda) Veenendaal			
- Provinciale Platforms Woonwagengebwoners			
- Groningen (Hoogezand)			
- Friesland (Drachten)			
- Overijssel (Zwolle)			
- Gelderland (Dieren)			
- Zuid-Holland (Den Haag)			
- Noord-Brabant (Tilburg)			
- Utrecht (Linschoten)			
- Kostenplaats 851920 Subsidies tbv voorrangbeleid Minderheden (Jongeren, vrouwen, ouderen) (Oude kostenplaatsen 851903, 851904, 851915 en 852003)	2.200.000	2.318.300	2.600.000
De activiteiten worden o.a. uitgevoerd door:			
- St.Averroes Amsterdam			
- Kostenplaats 852500 Subsidies inzake Interdepartementaal project "Vrouwen en Minderheden"		1)	400.000
- Kostenplaats 851917 Subsidies t.b.v. Service Bureau Religie Minderheden		300.000	300.000
Transporteren	5.665.200	5.665.600	6.890.000

1) In de begrotingsuitvoering 1989 is dit bedrag verhoogd met f 400.000 in verband met beschikbaar gekomen middelen van het Ministerie van SoZaWe

Minderheden/Vluchtelingen

Bijlage I

Begrotingsartikelen: 05.02 (Blad 5)

Omschrijving	Bedrag 1988*	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Transport	5.665.200	5.665.600	6.890.000
- Kostenplaats 852402 Subsidies t.b.v. Inspraakorgaan Welzijn Molukkers en overige be- leidsaspecten Molukkers (incl. oude kostenplaats 852408)	1.063.000	1.906.500	1.446.000
- Kostenplaats 654070 Activiteiten Joint Committee Deze activiteiten worden o.a. uit- gevoerd door:	300.000	370.000	370.000
- St.Ter bev.Indonesisch Taal- onderwijs Amsterdam			
- Kostenplaats 654020 T.b.v. Repatriering en pensioenvervangende uitkeringen Molukkers	798.000	662.600	898.000
- Kostenplaats 852411 Subsidies t.b.v. Moluks Museum	500.000	500.000	500.000
De activiteiten worden o.a. uitge- voerd door:			
- St.Moluks Historisch Museum Utrecht			
- Kostenplaats 852100 Subsidies t.b.v. Tolkencentra	5.317.000	5.329.600	5.330.000
1.St.Tolkencentrum Gelderland Arnhem			
2.St.Tolkencentrum Zuid Nederland Eindhoven			
3.St.Tolkencentrum Zuid Holland Rotterdam			
4.St.Tolkencentrum Utrecht			
5.St.Tolkencentrum Amsterdam			
6.St.Tolkencentrum Oost Nederland Hengelo			
- Kostenplaats 851912 Subsidies t.b.v. Sport en Minder- heden	200.000	200.000	1)
Transporteren	13.843.200	14.634.300	15.434.000

1) De begrotingsuitvoering vindt plaats bij de Directie Sportzaken.

2) Van deze kostenplaatsen is fl. 2.990.400 herschikt naar kostenplaats 851925 (artikel 05

Minderheden/Vluchtelingen

Bijlage I

Begrotingsartikelen: 05.02 (Blad 6)

Omschrijving	Bedrag 1988*	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Transport	13.843.200	14.634.300	15.434.000
- Kostenplaats 851921 Subsidies t.b.v. Toeleidingsmaatregelen Minderheden (Oude kostenplaatsen o.a. 852205, 852403, 852406)	1.025.400	1.381.000 ²⁾	1.438.000
- Kostenplaats 851922 Subs.tbv voorlichtingsprojecten (Oude kostenplaatsen 851906 en 851907)	295.200	302.100	1.286.200
- Kostenplaats 851923 Subsidies tbv landelijke voorzieningen en activiteiten vorming en voorlichting (Oude kostenplaatsen 851911, 852202, 852206)	6.550.000	5.163.300	4.000.000
De activiteiten worden o.a. uitgevoerd door:			
- St. Optie Utrecht			
- St. Woonwagennieuws Den Haag			
Subtotaal begrotings art. 05.02.02	21.713.800	21.480.700	22.158.200
Stimuleringsuitkeringen Minderheden			
- Kostenplaats 852401 Rijksbijdragen t.b.v. personeelskosten plaatselijke instellingen Molukkers	3.150.000	3.159.700	3.159.700
Transporteren	3.150.000	3.159.700	3.159.700

Minderheden/Vluchtelingen

Bijlage I

Begrotingsartikelen: 05.02 (Blad 7)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Transport	3.150.000	3.159.700	3.159.700
- Kostenplaats 852610 Rijksbijdragen t.b.v. welzijnwerk en deconcentratie grote centra woonwagenbewoners (Oude kostenplaatsen 850700, 852604 852605)	11.774.900	11.542.500	11.100.000
- Kostenplaats 850900 Rijksbijdragen t.b.v. Zigeunerbeleid	2.955.000	3.155.000	3.155.000
- Kostenplaats 850705 Rijksbijdragen t.b.v. Overgangsbepa- lingen woonwagenwet (Oude kostenplaatsen 850702, 850703, 850704 en 803013)	2.325.800	1.731.900	1.500.000
- Kostenplaats 851925 Rijksbijdragen t.b.v. Toeleidings- maatregelen Minderheden (Oude kostenplaatsen 852205, 852403, 852409)	2.393.300	2.990.400	5.913.000
Subtotaal begrotingsartikel 05.02.03	22.599.000	22.579.500	24.827.700
Opvang Vluchtelingen en Nieuwkomers			
- Kostenplaats 850800 Bijdragen tbv Vluchtelingen	15.488.500	15.488.500	15.488.500
- Kostenplaats 651000 Centrale opvang Vluchtelingen	13.715.000	12.682.300	12.582.300
waaronder o.a. begrepen: - St. POV Alphen a/d Rijn			
- Kostenplaats 852300 Subsidies tbv de land.steunfunctie Vluchtelingen en eigen organisaties van Vluchtelingen De activiteiten worden uitgevoerd door:	2.400.000	2.379.000	2.379.000
Transporteren	31.603.500	30.549.800	30.449.800

Minderheden/Vluchtelingen

Bijlage I

Begrotingsartikelen: 05.02 (Blad 8)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Transport	31.603.500	30.549.800	30.549.800
1. Ver. Vluchtel.werk Amsterdam			
2. Ass.van Vietnamese Vluchtelingen in Nederland Veenendaal			
3. Vereniging van Ethiopiërs in Nederland Amsterdam			
4. Gem. van Chinees Vietnamese Vluchtelingen in Nederland A'dam			
5. Vereniging van Oegandese Hindoes Arnhem			
6. Associacon Nacional de Exiliados Latino Americanos			
7. St. Federatie Turabdin Nederland			
8. Cambodjaanse Ver. Nederland			
9. Ver. v. Iraanse Vluchtelingen in Nederland			
10. Eritrese vluchtelingenorg. Nederland			
- Kostenplaats 851926 Rijksbijdragen t.b.v. opvang nieuwkomers			1.656.000
Subtotaal begrotingsartikel 05.02.04	31.603.500 ¹⁾	30.549.800	32.105.800 ²⁾
Bijzondere Taken			
- Kostenplaats 654060 Subsidies t.b.v. overdracht domeinwoningen Molukkers	9.972.000	2.203.800	678.000
- Kostenplaats 654080 Subsidies t.b.v. woonoorden Molukkers en overige uitgaven (Oude kostenplaatsen 654010, 654030 en 654040)	1.495.700	1.270.300	640.000
Subtotaal begrotingsartikel 05.02.05	11.467.700	3.474.100	1.318.000
Totaal Minderheden en Vluchtelingen	129.261.500	119.988.800	121.594.700

1) Inclusief een bedrag van fl. 21.450.000 van het Ministerie van Ontwikkelingsamenwerking (Hfdst.VIII).

2) Inclusief een bijdrage van fl.21.770.000 van het Ministerie van Ontwikkelingsamenwerking (Hfdst.VIII).

Asielzoekers

Bijlage I

Begrotingsartikelen: 05.01

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Kostenplaats 651004; Centrale Opvang Asielzoekers	34.636.700	34.636.700	43.563.600
Kostenplaats 655010; Overige uitgaven opvang Asielzoekers	5.276.200	5.276.200	3.638.800
Kostenplaatsen 854000 en 854100; Rijksbijdragen tbv Asielzoekers	109.680.000	150.752.000	153.881.000
Kostenplaatsen 854050 , 854060 en 854070 centrale opvang en subsidies steunfuncties en tolkdiensten t.b.v. asielzoekers 3) De activiteiten worden o.a. uitgevoerd door: - St. POA Rijswijk - Ver.Vluchtelingenwerk Amsterdam - St.Tolkencentrum Gelderland Arnhem - St. Tolkencentrum Zuid Nederland Eindhoven - St. Tolkencentrum Zuid Holland Rotterdam - St.Tolkencentrum,Utrecht - St. Tolkencentrum Amsterdam - St. Tolkencentrum Oost Nederland Hengelo	10.022.300	10.054.900	12.859.400
Totaal	* * 159.615.200	* * 200.719.800	1) 2) 213.942.800

1) Inclusief een bedrag van f 82.900.000,- van het Ministerie van Buitenlandse Zaken/Ontwikkelingssamenwerking (Hoofdstuk VIII).

2) Op een totaalbijdrage van f 211.000.000,- van het Ministerie van Buitenlandse Zaken/Ontwikkelingssamenwerking (Hfdst. VIII) heeft f 204.700.000,- betrekking op het vermelde totaalbedrag 1990.

3) De tolkencentra worden m.i.v. 1990 op een aparte kostenplaats geadministreerd.

Maatschappelijke Opvang en Hulpverlening

Bijlage I

Begrotingsartikel: 04.02 (blad 1)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990	
Begrotingsartikel 04.02 onderdeel 6				
Kostenplaatsen 880003,881014,881015, 881020,881029, en 881030 Landelijke ondersteunende en uitvoerende organisaties voor maatschappelijke hulpverlening.	9.710.000	8.545.400	9.711.800	1)
1) Stichting Relatievoorlichting 2) Mr. de Graaf Stichting 3) International Social Service 4) Ver.Bescherming v/h Ongeboren Kind 5) Land.Ver.Amb.Fiom 6) Projecten Prostitutiebeleid 7) Projectburo bevordering deskundigheid 8) Publicaties/symposia/congressen en onderzoek				
Kostenplaats 881022;Subsidies t.b.v. Vrijwilligersbeleid.				
1) Land.Unie van Vrijwilligers 2) Samenwerkende Vrijw.Hulpdiensten 3) Vincentius Vereniging Nederland	702.000	702.000	-	1)
Subtotaal begrotingsart.04.02.06	10.412.000	9.247.400	9.711.800	

- 1) Als gevolg van de reorganisatie DGW heeft er een administratief-technische herschikking plaats gevonden tussen artikelonderdelen 02 (Vorming- en Ontwikkelingswerk), 05 (Vrijwilligerswerk), 06 en 07 (Maatschappelijke Opvang en Hulpverlening).

Maatschappelijke Opvang en Hulpverlening

Bijlage I

Begrotingsartikel: 04.02 (blad 2)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Begrotingsartikel 04.02 onderdeel 7 Kostenplaatsen 881302,881303en 881337 - subsidies tbv opvangcentra begeleid wonen en byz. voorz.	31.661.000	37.395.000	44.715.000
1) Noodlog. Leger des Heils Zwolle			
2) Centrum Onderdak (Leiden)			
3) Huize Odulpha (Eindhoven)			
4) St.Opv.Centr.Verdihuis (Oss)			
5) St.Opv.Centr. De Brug			
6) Opvangcentrum Poels (Tilburg)			
7) St.Crisisopvc.O-Mijnstreek			
8) Stichting Sosjale Joenit (BoZ)			
9) St.De Brinkakkers			
10) St.Opvangcentrum Hoorn			
11) St. de Oase (Vlissingen)			
12) Onderdak (Alkmaar)			
13) Het Vluchtheuveltje (Oosterhout)			
14) t Koetshuis (Bavel)			
15) Opvangcentrum Het Bakken (Geleen)			
16) St.Noodopv.cent.Vlaardingen			
17) Opvangc.De Wending (Leeuwarden)			
18) Doorgangshuis Helmond			
19) Huize De Paltz (Soest)			
20) St. De Ronde			
21) St.Opv.vorz.opvc.Nijmegen			
22) Court Oxhoofd (voorh.Gr.Welgel.)			
23) Hospitium Den Eikelaar (Leek)			
24) Hospitium Blijenhof (Bergum)			
25) Veltmanstichting Weiteveen			
26) Opvangcentrum Lelystad			
27) Opvanghuis Roermond			
28) Opvangcentrum Deventer			
29) Opvangcentrum Sas van Gent			
30) Opv.huis De Tunnel (VO)			
31) St. de Paula (VO)			
32) Vrouwenopvangcentrum Leiden			
33) Vrouwenopvang Delft			
34) De Vluchtheuvel (Hilversum)			
35) Begeleid Wonen Vrouwen Leiden			
36) Proj.Kamerbew. St.Maartenspoort			
37) Begeleid Wonen,Sas.v.G.			
38) Stichting Leefklimaat			
39) Begeleid Wonen Vlaardingen			
39) St.Joseph Heerlen			
40) Veltmanstichting			
41) Service Centrum Amsterdam			
Transporteren	31.661.000	37.395.000	44.715.000

1)

Maatschappelijke Opvang en Hulpverlening

Bijlage I

Begrotingsartikel: 04.02 (blad 3)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Transport 42) Buitencentrum Heeten 43) Boerderij Veelerveen 44) St.De Schuilplaats ('t Harde) 45) Dagverblijf Ockenrode 46) Dagverblijf Chrispijnstraat 47) Stichting Pameyer 48) nieuwe initiatieven/cap.uitbreid. 49) voorl./prev.beleid.	31.661.000	37.395.000	44.715.000
Kostenplaats 881306; - Subsidies tbv Blijf van m'n Lijf 1) Blijf van m'n Lijf Zeeland Middelburg 2) Blijf van m'n Lijf Nijmegen 3) " " Venlo 4) Blijf van m'n Lijf Haarlem 5) " " Eindhoven 6) " " Heerlen 7) " " IJmond Beverwijk 8) Blijf van m'n Lijf Leeuwarden 9) " " Zwolle 10) " " Twente Hengelo 11) Blijf van m'n Lijf 't Gooi, Hilversum 12) Blijf van m'n Lijf Alkmaar 13) " " Dordrecht 14) " " Den Helder 15) " " Groningen 16) uitbreiding personeel 17) nw. initiatieven (w.o.Apeldoorn, Amersfoort en Zaanstad)	4.038.000	4.131.700	8.275.000
Kostenplaats 881321; - Subsidies tbv Centra voor Intensieve Opvang (FIOM) 1) St.Maartenspoort, Maastricht 2) Toevluchtsoord voor meisjes, Gron. 3) Valkenhorst, Breda 4) Huis in de Bocht, Goirle 5) Ons Tehuis, Utrecht 6) Kleijn Henegouwen, Rotterdam 7) Stichting Cortona, Leiden 8) nieuw initiatief Zwolle	20.505.000	19.668.000	19.507.000
transporteren	56.204.000	61.194.700	72.497.000

Maatschappelijke Opvang en Hulpverlening

Bijlage I

Begrotingsartikel: 04.02 (blad 4)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Transport	56.204.000	61.194.700	72.497.000
Kostenplaats 8813332;			
- Subsidies tbv thuislozen	29.006.000	29.422.600	30.132.000
1) De Gaarshof			
2) Huize Elim			
3) M.C. Dordrecht			
4) De Hulsen St.			
5) St. De Klinkert			
6) Stg. Labrehuis			
7) Stg. Ritahuis			
8) Huize D'n Herd			
9) M.C. Maastricht			
10) St. het Hoogeland			
11) M.C. Enschede			
12) St. M.C. De Terp			
13) ontw.proj. soc./com.pensions			
14) Proj. van Speyk, Rotterdam			
15) Ontwik. proj. soc./com.pensions			
16) voorl./symposia/congressen etc.			
17) nieuwe initiatieven etc. (beleidsvoornemens in Thuislozennota '90)			
Subtotaal begrotingsart. 04.02.07	85.210.000	90.617.300	102.629.000
Totaal	95.622.000	99.864.700	112.340.800

- 1) Als gevolg van de reorganisatie DGW heeft er een administratief-technische herschikking plaats gevonden tussen artikelonderdelen 02 (Vorming- en Ontwikkelingswerk), 05 (Vrijwilligerswerk), 06 en 07 (Maatschappelijke Opvang en Hulpverlening).

Jeugdbeleid

Bijlage I

Begrotingsartikel :06.02 onderdeel 1

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Kostenplaats 860114; Experimenten Kinderopvang/Stimuleringsregeling Kinderopvang	543.500	551.600	130.551.600
Kostenplaats 861200; Identiteits- organisaties	14.708.600	14.776.400	14.776.400
Kostenplaats 861240; Landelijke organisaties t.b.v. 1) Spelorganisaties 2) W.J.H.C. 3) Overige organisaties	5.635.500	4.550.500	4.763.500
Kostenplaats 861220; Werkende jeugdorganisaties	10.155.800	10.155.800	10.155.800
Kostenplaats 861210; Politieke jongerenorganisaties	987.400	987.400	987.400
Kostenplaats 861211; M 50	647.200	647.200	647.200
Kostenplaats 861241; t.b.v. 1) Intern. Jeugdwerk 2) Landelijke vereniging van wereldwinkels	1.408.300	1.408.300	1.195.300
Totaal	34.086.300	33.077.200	163.077.200

(Homo-)emancipatiewerk

Bijlage I

Begrotingsartikel: 04.02 onderdeel 4

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990	
Kostenplaats 851400; Landelijke Steunfunctie 1) N.V.R. Den Haag 2) Chirst.Plattelandsvrouwen Den Haag 3) Ned. Bond Plattelandsvr. Den Haag 4) Katholieke Plattelandsvr. Den Haag 5) St. Cinemien Amsterdam 6) St. Vido Hilversum 7) Vormingscentrum De Born 8) St. Mannen tegen sexueel geweld 9) Mannenlijn 10)Onderzoeken 11)Kst. herstructurering landelijke ondersteuningsstructuur	3.067.000	2.100.000	2.327.700	1)
Kostenplaats 851401;Projecten Kadervorming, waaronder o.a. Vormingcentrum de Born,Bennekom	250.000	200.000	-	1)
Kostenplaats 851403; Projecten WVC Emancipatieprogramma	800.000	800.000	800.000	
Kostenplaats 851404; Overige projecten en experimenten	1.309.300	-	-	
Kostenplaats 851405; Homo - emancipatiebeleid 1) C.O.C. 2) Landelijk Steunpunt Kerk en Homoseksualiteit 3) Werkgroep ouders van homoseksuele kinderen 4) Stichting Orpheus 5) Stichting Sjalhamo 6) Groep 7152 (lesb. vrouwen) 7) Landelijke Jongeren homo overleg 8) Stichting de Kringen 9) Stichting Urania 10)Jhr. mr. Schorerstichting 11)DiscriDoc 12)Onderzoeken 13)Projecten	-	1.180.300	2.845.200	1)
Totaal	5.426.300	4.280.300	5.972.900	

1) Als gevolg van de reorganisatie DGW heeft er een administratief-technische herschikking plaats gevonden tussen artikel-onderdelen 02 (Vorming- en Ontwikkelingswerk), 05 (Vrijwilligerswerk), 06 en 07 (Maatschappelijke Opvang en Hulpverlening).

Vormings en Ontwikkelingswerk

Bijlage I

Begrotingsartikel: 04.02 onderdeel 2 (blad 1)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990	
Kostenplaatsen 851600, 851640, en 851660; Landelijke Organisaties voor Vormings en Ontwikkelingswerk 1) Europees buro v.Volksontwikkeling 2) NIVON 3) Stichting Dovenzorg 4) Nederlands Gesprek Centrum 5) Algemeen Nederlands Verbond 6) Y.M.C.A.-Nederland 7) Centrum voor zelfbezinning 8) Culturele Raad Friesland 9) Nederlandse Gehandicaptenraad 10) G.S. Drenthe 11) Centrum v. Ingebouwde Vorming (incl.Kadertraining Vrouwen) 12) Ned. Instituut v. Zorg en Welzijn	5.739.800	3.728.300	4.377.600	1)
Kostenplaats 851620; Landelijke organisaties Internaat-vormingswerk Vereniging Volkshogescholen en Vorm.Centra Driebergen	1.161.500	1.124.200	-	3)
Kostenplaats 851630; Landelijke organisaties van pol.vorm.werk 1) Ned.Stg.Burgerschapskunde Leiden 2) Stg.Ned.Centrum van Democratische Burgerschapsvorming Amsterdam 3) Stg. Vredesopbouw Utrecht 4) Stg. Anne Frank Amsterdam 5) Ned.Ver.Vrouwenbelanden Leiden 6) Stg. Vormingswerk de Populier Amsterdam	3.888.200	3.853.900	3.921.800	
Kostenplaats 851650: Landelijke activiteitenorganisatie o.a. - Stichting De Koepel	580.900	611.000	614.100	
Kostenplaats 851670: Overige organisaties; o.a. 1) Internat. School v. Wijsbegeerte 2) Balie T.V.	2.362.000	1.140.300	923.100	2)
Transporteren	13.732.400	10.457.700	9.836.600	

- 1) Met ingang van 1990 is het Centrum voor Hum.Vorming overgeboekt naar artikel U 04.02 onderdeel 10 kostenplaats 852910.
- 2) Als gevolg van de reorganisatie DGW heeft er een administratieftechnische herschikking plaats gevonden tussen artikelonderdelen 02 (Vorming- en Ontwikkelingswerk), 05 (Vrijwilligerswerk), 06 en 07 (Maatschappelijke Opvang en Hulpverlening).
- 3) Met ingang van 1990 zijn de kostenplaatsen 851620 en 851700 samengevoegd.

Vormings en Ontwikkelingswerk

Bijlage I

Begrotingsartikel: 04.02 onderdeel 2 (blad 2)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Transport	13.732.400	10.457.700	9.836.600
Kostenplaats 851620 en 851700; Subsidies t.b.v. Vormingswerk in Internaatverband	32.318.300	31.526.100	32.861.100
1) Ver.Volkshogescholen & Vormingsc. 2) Den Alerdinck 3) Allardsoog-'t Oldorp 4) Bentveld 5) Bergen 6) De Born 7) Drakenburgh 8) Driekant 9) Drieklank-Vredeveld 10) De Essenburgh 11) D.N.V.-Scholingsinstituut 12) Fuga 13) Guldenberg-Brabant 14) De Haaf-Dijk en Duin 15) De Hunneschans 16) Kapellerput 17) Kerk en Wereld 18) De Keyenberg 19) Kontakt der Continenten 20) Kortehemmen 21) De Marnewier 22) Olaertsduyn 23) Ons Erf 24) Oud Poelgeest 25) Overcinge De Klencke 26) Slotemaker De Bruine-Instituut 27) Wormdael 28) Zeeland 29) Het Zeepaard 30) Het Zilveren Schor			
Totaal	46.050.700	41.983.800	42.697.700

- 1) Als gevolg van de reorganisatie DGW heeft er een administratief-technische herschikking plaats gevonden tussen artikel-onderdelen 02 (Vorming- en Ontwikkelingswerk), 05 (Vrijwilligerswerk), 06 en 07 (Maatschappelijke Opvang en Hulpverlening).
- 2) exclusief de bijdrage van het Ministerie van O en W

Vrijwilligersbeleid

Bijlage I

Begrotingsartikel: 04.02 onderdeel 5

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Kostenplaats 806004; - Landelijke organisaties op het terrein van vrijwilligerswerk - Land.Steunpunt vrijwilligerswerk - Platform Vrijwilligerswerk - L.Ver.v. Vrijwilligerscentrales - Unie van Vrijwilligers - Vincentiusvereniging - St. Samenwerkende Vrijw.Hulpdnst - Research voor Beleid - Centrum Ingebouwde Vorming - Regioplan - Nimawo - Kon. Ned. Heidmaatschappij - B & W Venray - Provincie Drenthe (GS) - Provincie Overijssel (GS) - B & W 's-Gravenhage - Kadertraining Vrijwilligers	3.777.200	3.642.200	4.339.200
Totaal	3.777.200	3.642.200	4.339.200

1)

1) Als gevolg van de reorganisatie DGW heeft er een administratief-technische herschikking plaats gevonden tussen artikel-onderdelen 02 (Vorming- en Ontwikkelingswerk), 05 (Vrijwilligerswerk), 06 en 07 (Maatschappelijke Opvang en Hulpverlening).

Openbaar bibliotheekwerk en informatieverzorging

Bijlage I

Begrotingsartikel: 20.02 onderdeel 1

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Kostenplaats 850502/850503; bijdragen t.b.v. regionale steunfunctie bibliotheken 1) Gemeente Tilburg, Maastricht Arnhem, Rotterdam, Den Haag, Groningen, Haarlem, Amsterdam, Utrecht, Deventer, en Eindhoven (850502) 2) Provincies Friesland en Zeeland (850503)	5.977.000	5.977.000	6.151.400
Kostenplaats 851803 851804 en 851805; Landelijke Organisatie voor Openbaar Bibliotheekwerk 1) Stichting tot Bevordering Bibliotheekwezen en Lektuurvoorziening Voorburg 2) Nederlandse Bibliotheek en lektuurcentrum Den Haag 3) Bibliotheek voor Varenden, Rotterdam 4) Nederlands Film Instituut Stichting 5) Stichting Lezen	11.393.200	11.393.200	11.531.200
Kostenplaats 851804 Blindenbibliotheken 1) Algemene Lectuur * 2) Studie- en vaklectuur * 3) Tijdschriften in braille * 4) Tijdschriften, gesproken * 5) Consumentendrukwerk * 6) Automatisering en innovatie * 7) Platform lectuurvoorziening voor blienden en slechtzienden *	23.037.800	23.037.800	23.251.300
Kostenplaats 851806; Experimenten en projecten	5.929.000	1.197.000	2.012.500
Transporteren	46.337.000	41.605.000	42.946.400

Openbaar bibliotheekwerk en informatieverzorging

Bijlage I

Begrotingsartikel: 20.02 onderdeel 1

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Transport	46.337.000	41.605.000	42.946.400
Kostenplaats 851807; Pensioenbijdrage en Garanties	9.300	9.300	9.300
Kostenplaats 851808; Uitvoering Leengeldvergoeding	8.395.000	10.895.000	13.101.300
Kostenplaats 851809; BOP (POBOB's)	4.350.000	3.732.000	2.716.500
Totaal	59.091.300	56.241.300	58.773.500

* De voor deze functies beschikbare budgetten zullen in 1990 worden toegekend aan de volgende instellingen:

- 1) Centrum voor gesproken
lektuur/HGW Grave
- 2) Chr. Blindenbibliotheek Ermelo
- 3) Ned. Luister en
Braillebibliotheek Den Haag
- 4) Blindenbibliotheek Le Sage ten
Broek, Nijmegen
- 5) Studie- en Vakbibliotheek
voor visueel en anderszins
gehandicapten, Amsterdam **

Kunstzinnige Vorming en Amateuristische Kunstbeoefening

Bijlage I

Begrotingsartikel 17.07 (blad 1)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Begrotingsartikel 17.07 onderdeel 1			
Kostenplaats 810511; kunstzinnige vorming	8.101.100	8.003.100	10.084.000
1) Nederlands Mime Centrum			
2) Landelijke Ondersteuningsinstituut kunstzinnige Vorming			
3) Vereniging voor kunstzinnige vorming			
4) Stg Kreatieve recreatie m.i.v. 1989 St. Buitenkunst			
5) Stichting de Borckerhof			
Begrotingsartikel 17.07 onderdeel 2			
Kostenplaats 810512; amateuristische kunstbeoefening	7.135.300	7.033.300	7.767.000
A.Koormuziek			
1) Stichting samenwerkende Nederlandse korenorganisaties			
2) Koninklijke Christelijke zangersbond			
3) Koninklijk Bond van zang- en oratoriumverenigingen in Nederl.			
4) Koninklijk Nederlands zangersverbond			
5) Nederlandse bond van Katholieke zang- en oratoriumverenigingen			
6) Bond van arbeiderszangver.			
7) Bond van opera- en operettegezelschappen			
8) Landelijke organisatie van provinciale en regionale zangersbonden			
9) Bond van Christelijke gereformeerde zangverenigingen			
10) Maatschappij tot bevordering der toonkunst			
11) Nederlandse Sint Gregoriusver.			
12) Stichting Kurt Thomas			
13) Lutherse werkgroep voor kerkmuziek			
14) Gereformeerde organistenver.			
15) Commissie voor de kerkmuziek			
16) Centrum voor kerkzang			
Transporteren	15.236.400	15.036.400	17.851.000

Kunstzinnige Vorming en Amateuristische Kunstbeoefening

Bijlage I

Begrotingsartikel 17.07 (blad 2)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Transport	15.236.400	15.036.400	17.851.000
B) Blaasmuziek			
1) Stg. Steunf. amateurmuziekorganisaties in Nederland			
2) Koninklijke Nederlandse federatie van muziekverenigingen			
3) Nederlandse federatie van Christelijke muziekbonden			
4) Federatie van katholieke muziekbonden in Nederland			
5) Algemeen Nederlandse Unie van muziekverenigingen			
C) Overige muziek			
1) Vereniging huismuziek			
2) N.O.V.A.M.			
3) Vereniging het Nederlands pijpersgilde			
4) Federatie van amateur symfonie- en strijkorkersten			
5) Nederlands Verbond van Mandoline orkesten			
6) Repertoire inforamtiecentrum muziek			
7) Stichting Jeugd orkest			
8) Stichting Nationaal Jeugdorkest			
D) Toneel			
1) Nederlands Centrum voor amateur-toneel			
2) Nederlandse Vereniging voor het poppenspel			
E) Beeldend/AV			
1) Bond van Nederlandse amateur fotogravenverenigingen			
2) Nederlandse organisatie van amateurfilmers			
3) Stichting goed handwerk			
4) Federtie van amateurbeeldende kunstenaarsverenigingen in Nederl.			
F) Dans			
Landelijk Centrum Volksdans			
Transporteren	15.236.400	15.036.400	17.851.000

Kunstzinnige Vorming en Amateuristische Kunstbeoefening

Bijlage I

Begrotingsartikel 17.07 (blad 3)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Transport	15.236.400	15.036.400	17.851.000
G) Volkskultuur			
1) Stichting informatiecentrum volkskultuur			
2) Federatie van folkloristische groepen in Nederland			
Begrotingsartikel 17.07 onderdeel 3			
Kostenplaats 810518; cultuur- uitingen etnische minderheden	1.800.000	1.800.000	900.000
Begrotingsartikel 17.07 onderdeel 4			
Kostenplaatsen 810513 en 810514 Projecten en overige uitgaven	4.358.700	4.399.700	3.846.000
Totaal	21.395.100	21.236.100	22.597.000

Toelichting:

De cijfers 1989 zijn exclusief desalderingsgelden en exclusief kunstenplan.
 In de cijfers 1990 zijn onder onderdeel 1 (kpl.810511) de desalderingsgelden
 ad: fl. 1.300.000,= opgenomen.
 De cijfers 1990 zijn volgens het kunstenplan.

Sport en sportieve Recreatie

Bijlage I

Begrotingsartikel: 03.01 (blad 1)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
1) Organisaties met een landelijk draagvlak, werkzaam op het gebied van sport en sportieve recreatie, de sportstimulering en de sportgezondheidszorg			
Begrotingsartikel 03.01 onderdeel 1			
Kostenplaats 820002; Subsidies Landelijke organisaties t.b.v.81 Landelijke sportorganisaties (incl. koepels)	18.987.800	19.055.700	19.097.000
Kostenplaats 820003; Overige uitgaven organisaties projecten tbv marketingprojecten, veiligheid en verbetering infrastructuur gehandicaptensport.	370.000	720.000	720.000
Kostenplaats 820303 (1); Arbeidsvoorzieningen en kaderbundeling	-	-	368.000
Kostenplaats 820401 (2); (inter)nationale evenementen, manifestaties en overige uitgaven.	-	-	291.000
Subtotaal	19.357.800	19.775.700	20.476.000
Begrotingsartikel 03.01 onderdeel 3			
Kostenplaats 820101, 820106, 820107 en 820109; Landelijke organisaties Stimulering Sportdeelneming c.a. tbv	5.346.100	5.088.600	4.996.100
1) Stichting M.B.v.O. 2) Stichting Spel en Sport 3) Landelijke Dienst BRES 4) Consulente bij N.S.F.			
Kostenplaats 820105; Projecten bevordering integratie gehandicapten organisaties	350.000	500.000	500.000
Kostenplaats 820108; Themabeleid	600.000	605.000	747.000
Subtotaal	6.296.100	6.193.600	6.243.100

1) in 1989 nog deeluitmakend van begrotingsart. 03.01 onderdeel 5.

2) in 1989 nog deeluitmakend van begrotingsart. 03.01, toenmalig onderdeel 7.

Sport en sportieve Recreatie

Bijlage I

Begrotingsartikel: 03.01 (blad 2)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Begrotingsartikel 03.01 onderdeel 5			
Kostenplaats 820301; Arbeidsplaatsen beroepssporttechnisch kader	4.277.900	4.309.100	4.158.500
Kostenplaatsen 820302, 820307 (1); Landelijk consulent beroepskader en overige subsidies en bijdragen	485.000	506.000	142.500
Subtotaal	4.762.900	4.815.100	4.301.000
Begrotingsartikel 03.01 onderdeel 6			
Kostenplaatsen 820305 en 820504; Landelijke Taken top- en beroepssport c.a. t.b.v. 1) S.A.B.V. 2) F.S.V. 3) K.N.V.B.-veiligheid 4) Activiteiten	1.570.000	1.553.000	1.703.000
Kostenplaatsen 820501, 820502 en 820503; Begeleiding topsport t.b.v. 1) N.I.S.G.Z. 2) N.S.F.-M.B. 3) 19 Landelijke Sportorganisaties	2.622.900	3.210.700	3.235.000
Subtotaal	4.192.900	4.763.700	4.938.000
Begrotingsartikel 03.01 onderdeel 7	2)		
Kostenplaats 820404; Nationaal Sportoverleg tbv functioneringskst.	98.000	-	-
Kostenplaats 820401, 820402, 820403 en 820407; Bijdragen (inter)nationale congressen, bijzondere evenementen en manifestaties	378.000	476.000	-
Subtotaal	476.000	476.000	0

1) in 1988 en 1989 ook kostenplaats 820303

2) als gevolg van verplaatsing van beleidsverantwoordelijkheid binnen de directie Sportzaken is in 1990 begrotingsartikel 03.01 onderdeel 7 als zodanig komen te vervallen

Sport en sportieve Recreatie

Bijlage I

Begrotingsartikel: 03.01 (blad 3)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
2) Landelijke opleidingen op het gebied van de sport			
Begrotingsartikel 03.01 onderdeel 2 Kostenplaats 820001; Opleidingen en bijscholing tbv.ca.70 Landelijke Sportorganisaties	4.926.000	4.693.000	4.693.000
Kostenplaats 820004 en 820005; Rijksgecommiteerden en ov.uitgaven (seminars en studiedagen)	270.000	280.000	295.000
Kostenplaats 820402(1); Bijdragen tbv internationale projecten	-	-	170.000
Subtotaal	5.196.000	4.973.000	5.158.000
3) Sportaccomodaties voor zover van boven provinciale betekenis			
Begrotingsartikel 03.01 onderdeel 4 Kostenplaatsen 820201 en 820206; Beheer Sportaccomodaties	823.000	650.000	552.000
Kostenplaats 820205; Land.Accom.plan	880.000	1.350.000	1.600.000
Kostenplaats 820208; Experimenten	850.000	450.000	356.000
Kostenplaats 820210; Toegankelijkheid Sportaccomodaties	-	250.000	300.000
Kostenplaats 820212; Selfsupporting Sportprojecten	869.300	423.000	315.000
Subtotaal	3.422.300	3.123.000	3.123.000
4) Werkzaamheden gericht op het bevorderen van de veiligheid bij sportbeoefening			
5) Overige bestedingsrubrieken			
Begrotingsartikel 03.01 onderdeel 7 Kostenplaatsen 610100, 610106 en 610108; Div.comm.tevens subtotaal	45.700	45.700	45.700
Totaal	43.749.700	44.165.800	44.284.800

1) in 1989 nog deeluitmakend van begrotingsart. 03.01, toenmalig onderdeel 7.

Recapitulatie financiële middelen

Bijlage I

Begrotingsartikelen: 05.02 (Blad 10)

Omschrijving	Bedrag 1988	Bedrag 1989	Bedrag 1990
Art. 02.04.01 Integraal Structuurplan Noorden des Lands	1.200.000	1.200.000	1.200.000
Art.02.08.01 en 02.08.02 Stadsvernieuwing en Kleine Kernen	986.000	2.162.700	2.170.700
Art.04.02.03 Maatschappelijke Activering	15.592.600	12.101.600	12.199.600
Art.04.02.10 Centrum Humanistische Vorming	-	-	566.600
Art.05.02 Minderheden/Vluchtelingen	129.261.500	119.988.800	121.594.700
Art.05.01 Asielzoekers	159.615.200	200.719.800	213.942.800
Art.04.02 Maatschappelijke Opvang en Hulpverlening	95.622.000	99.864.700	112.340.000
Art.06.02.01 Jeugdbeleid	34.086.300	33.077.200	163.077.200
Art.04.02.04 (Homo-)emancipatiewerk	5.426.300	4.280.300	5.972.900
Art.04.02.02 Vormings- en Ontwikkelingswerk	46.050.700	41.983.800	42.697.700
Art.04.02.05 Vrijwilligersbeleid	3.777.200	3.642.200	4.339.200
Art.20.02.01 Openbaar bibliotheekwerk en informatievoorziening	59.091.300	56.241.300	58.773.500
Art.17.07 Kunstzinnige Vorming en Amateuristische Kunstbeoefening	21.395.100	21.236.100	22.597.000
Art.03.01 Sport en Sportieve Recreatie	43.749.700	44.165.800	44.284.800
Totaal	615.853.900	640.664.300	805.756.700

BIJLAGE II. Vormingswerk in internaatsverband.

=====

1. Het normbedrag

Het normbedrag (= bedrag aan subsidie per cursistendagdeel) voor 1990 bedraagt 70% van f. 70,55 is f. 49,39.

Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

- huisvesting : personeel	f. 11,17
materieel	f. 5,78
- huishouding : materieel	f. 4,68
- organisatie : personeel	f. 5,49
materieel	f. 2,23
- activiteiten: personeel	f. 18,33
materieel	f. 1,71
	<u> </u>
totaal:	f. 49,39
	=====

Bij de berekening van het bovenstaande bedrag is uitgegaan van het normbedrag zoals vermeld in bijlage II van het Rijksplan Welzijnswet 1989, waarbij het personele deel is verhoogd met 0,9% in verband met de WAGGS.

2. Overige subsidies

In 1990 is een budget van f. 500.000,- beschikbaar ten behoeve van cursuswerk met weinig draagkrachtige deelnemers. De verdeling van dit bedrag vindt plaats op grond van de procedure die in overleg met de Vereniging van Volkshogescholen en Vormingscentra is vastgesteld.

Eveneens is voor 1990 een budget van f. 514.723,- beschikbaar voor werkontwikkeling en deskundigheidsbevordering. Over de inzet van dit bedrag vindt overleg plaats met de Vereniging.

3. Internaatsvormingswerk voor het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen

Met de Minister van O&W is overeengekomen jaarlijks ter kennisname in het Rijksplan de beleidsvoornemens van O&W ten aanzien van de aan O&W overgedragen cursistendagdelen op te nemen. Hieronder volgt de bedoelde tekst.

"In 1989 is de bevoorschotting van het VWI voor wat betreft de ten behoeve van de volwasseneneducatie uit te voeren activiteiten door O&W overgenomen. Ingevolge het protocol van overdracht zal tenminste gedurende de overgangsperiode het bij WVC geldende subsidiesysteem en subsidietarief worden gehanteerd.

In overleg met de Vereniging van Volkshogescholen en Vormingscentra zal bekeken worden op welke wijze de subsidiëring vorm gaat krijgen om op efficiënte wijze uitvoering te kunnen geven aan het internaatsvormingswerk ten behoeve van de Volwasseneneducatie.

In 1990 zal in overleg met de Vereniging van Volkshogescholen en Vormingscentra uitwerking worden gegeven aan het beleidsvoornemen om de bijdrage van het internaatsvormingswerk aan de volwasseneneducatie te intensiveren.

Op basis van de ervaringen die zijn opgedaan met het urgentieprogramma in het kader van de basiseducatie zal worden nagegaan op welke wijze het VWI kan worden ingezet ten behoeve van de deskundigheidsbevordering van de werkers voor alle deelterreinen van de volwasseneneducatie.

Over de wijze waarop het VWI een bijdrage kan leveren aan de uitvoering van onderdelen van de basiseducatie zal met de Vereniging worden overlegd.

De activiteiten van het VWI met betrekking tot de beroepsgerichte educatie zullen worden gecontinueerd voorzover het gaat om activiteiten voor volwassenen.

Ook zal in 1990 verder worden gewerkt aan de clustering van internaten rond het VWI ten behoeve van O&W.

De inspectie van O&W en de taakgroep Vormings- en Ontwikkelingswerk van WVC zullen in overleg met de Vereniging afspraken maken omtrent de taak en de rol van de inspectie volwasseneneducatie bij de door O&W gesubsidieerde cursussen".

BIJLAGE III

Voor vluchtelingen kunnen de onder de in het Besluit subsidiëring en stimulering voorzieningen van maatschappelijk en sociaal-cultureel welzijn beschreven voorwaarden de volgende stimuleringsuitkeringen worden aangevraagd:

1. een uitkering voor de opvang, introductie en maatschappelijke oriëntatie ten bedrage van f 5.000,- per vluchteling, respectievelijk f 6.000,- per vluchteling voor de eerste 10 vluchtelingen die in een kerngemeente in enig kalenderjaar worden gehuisvest.
2. een uitkering voor voortgezette maatschappelijke oriëntatie ten bedrage van f 1.000,- per vluchteling.
3. een uitkering voor andere activiteiten gericht op het sociaal-culturele welzijn van f 875,- per vluchteling.

De uitkering genoemd onder 1 dient binnen een maand na afloop van het kwartaal waarin de vluchteling zich voor het eerste in een gemeente heeft gevestigd te worden aangevraagd. In afwijking daarvan ben ik bereid in 1990 alsnog deze uitkering te verstrekken ten behoeve van vluchtelingen die in voorgaande jaren, doch niet vóór 1988 in ons land zijn toegelaten en voor wie nog niet een vergelijkbare uitkering aan een gemeente werd verstrekt.

De uitkeringen genoemd onder 2 en 3 dienen te worden aangevraagd binnen een maand na afloop van de activiteiten die met respectievelijk de onder 1 en 2 genoemde uitkeringen bekostigd zijn. De ervaring heeft geleerd, dat zowel activiteiten bedoeld onder 1, als die bedoeld onder 2 één tot anderhalf jaar in beslag nemen.

De stimuleringsuitkering genoemd onder 1 kan voor uitgenodigde vluchtelingen worden verhoogd met de volgende uitkeringen:

- a. De uitkering t.b.v. het gebruiksklaarmaken van een woning.

Deze bedraagt:

- voor nieuwbouwwoningen f 1.000,-;
- voor reeds bewoond geweest zijnde woningen f 2.000,-.

Onder de kosten gebruiksklaarmaken worden o.a. begrepen:

- a. het opknappen van de woning die al eerder bewoond is geweest;
- b. een eventuele waarborgsom;
- c. één maand huur (minus huursubsidie);
- d. aansluitkosten van gas, licht en water, inclusief van apparaten daarop.

Tevens kan van deze stimuleringsuitkering het inschrijfgeld worden betaald, dat in sommige gemeenten nodig is bij de inschrijving van de vluchtelingen als woningzoekende.

- b. De uitkeringen voor woninginrichting.

De hoogte hiervan staat voor de verschillende gezinssituaties in bijgaande tabel aangegeven. Bij de toekenning van deze stimuleringsuitkeringen wordt ervan uitgegaan dat de gemeente aan de vluchtelingen een leenbijdrage verstrekt ter hoogte van de stimuleringsuitkering plus het bedrag dat volgens normen die ook gelden bij de toepassing van de Algemene Bijstandswet maximaal kan worden teruggevorderd (zie tabel). De lening die de gemeente aan de vluchteling verstrekt, is geen lening op grond van de ABW, maar min of meer analoog aan de ABW.

In geval personen in het kader van directe gezinshereniging in de gemeen- te gehuisvest worden, kan een aanvullend bedrag aan leenbijdrage inrich- tingskosten worden verstrekt van maximaal de thans geldende normbedragen voor de totale economische eenheid minus de thans geldende normbedragen van de reeds gehuisveste economische eenheid.

Wanneer de vluchteling uit Nederland vertrekt vóór hij zijn schuld op grond van de verstrekte leenbijdrage aan de gemeente heeft afgelost, is de stimuleringsuitkering gelijk aan de leenbijdrage, verminderd met het be- drag dat redelijkerwijs betaald had kunnen zijn.

Wooneenheid bestaande uit	de te verstrekken leenbijdrage	de max. terug te vorderen bedragen*	stimulerings- uitkering
alleenstaande kamerbewoner	f. 3.060,-	36 x f 85,-	-
alleenstaande zelfst. gehuis- vest	f. 4.335,-	36 x f 85,-	f. 1.275,-
gezin van 2 pers.	f. 7.220,-	36 x f 95,-	f. 3.800,-
3 pers.	f. 8.145,-	36 x f 95,-	f. 4.725,-
4 pers.	f. 9.095,-	36 x f 95,-	f. 5.675,-
5 pers.	f. 10.045,-	36 x f 95,-	f. 6.625,-
6 pers.	f. 10.995,-	36 x f 95,-	f. 7.575,-
voor elke pers. meer	f. 875,- meer	f. 0,- meer	f. 875,- meer

* - De hier genoemde bedragen (afkomstig uit het Besluit Landelijke Normering) worden regelmatig bijgesteld. Voor personen jonger dan 23 jaar bestaan geen landelijke normen. Deze dienen door de gemeente zelf te worden bepaald. De hoogte van de stimuleringsuitkeringen veranderen hierdoor niet, de te ver- strekken leenbijdragen echter wél. Het is de bedoeling dat de stimulerings- uitkering geheel buiten invordering worden gesteld.

- De gemeente kan, indien het inkomen van de betrokkene uitgaat boven het mini- mum loon, een hoger aflossingsbedrag per maand vaststellen bij een gelijk- blijvend totaal terug te vorderen bedrag.

c. Huurderving.

De uitkering voor huurderving bij een voor een vluchteling bestemde wo- ning die op verzoek van de minister tijdelijk leeg staat bedraagt maxi- maal het bedrag van twee maanden huur.

BIJLAGE IV Bijdrage Jongeren-bouwen-voor-Jongeren

Onder de in het Besluit subsidiëring en stimulering voorzieningen van maatschappelijk en sociaal-cultureel welzijn beschreven voorwaarden kunnen stimuleringsuitkeringen worden aangevraagd ten behoeve van een door de gemeente verstrekte subsidie in de kosten van het bouwen of verbouwen van accommodaties voor sociaal-educatieve en preventieve voorzieningen voor jeugdigen en jongeren, te onderscheiden in:

- a. jeugdwerk van plaatselijke groepen van landelijke identiteitsorganisaties voor jeugd- en jongerenwerk;
- b. plaatselijke vrijwilligers jeugdgroepen;
- c. popoefenruimten en poppodia;
- d. speelvoorzieningen, speeltuinen en kinderboerderijen;
- e. supportershokken van betaald voetbalclubs;
- f. werkplaatsen voor werkloze jongeren.

Uitkeringen worden slechts verleend indien wordt voldaan aan de navolgende voorwaarden:

- a. de bij het bouwen of verbouwen werkzame arbeidskrachten bestaan tenminste voor de helft uit werkloze jongeren beneden de leeftijd van 28 jaar;
- b. bij de aanstelling van werkloze jongeren wordt voorrang verleend aan jongeren met een kwetsbare arbeidsmarktpositie waartoe worden gerekend:
 - 1° jongeren met een onafgemaakte opleiding in het voortgezet onderwijs;
 - 2° jongeren uit etnische minderheden;
 - 3° jongeren die hebben deelgenomen aan het jeugdwerkgarantieplan.
- c. de selectie van de werkloze jongeren geschiedt met inschakeling van de Gewestelijke Arbeidsbureaus;
- d. met de werkloze jongeren wordt een overeenkomst aangegaan als bedoeld in artikel 7 van de Wet op het leerlingwezen;
- e. de desbetreffende accommodatie doorlopend ter beschikking staat van de voorziening;
- f. wanneer het een gehuurde accommodatie betreft, heeft de huurovereenkomst een duur van tenminste vijf jaar;
- g. de gemeente aan de subsidiëring de voorwaarde verbindt dat de accommodatie gedurende minimaal vijf jaar niet aan zijn bestemming wordt onttrokken;
- h. de uitvoering geschiedt in samenwerking met de begeleidingscommissie jongeren-bouwen-voor-jongeren.

De uitkering bedraagt het door de gemeente verleende subsidie tot 75 % van de kosten van bouw of verbouw met een maximum van f 150.000,-.

Bij de realisering van het bouwen en verbouwen is een belangrijke coördinerende rol toegekend aan de Begeleidingscommissie jongeren-bouwen-voor-jongeren. Deze commissie, ingesteld ten behoeve van alle jongeren-bouwen-voor-jongeren subsidies of bijdragen, adviseert de minister omtrent de toekenning van alle subsidies en bijdragen, ongeacht op basis van welke regeling deze worden verleend. Het is van groot belang, dat de jongeren gedurende een aaneengesloten periode werkervaring kunnen opdoen. Daarom zal de Begeleidingscommissie bij het adviseren van de minister alle aanvragen zoveel mogelijk zodanig clusteren, dat de verschillende bouwprojecten op elkaar kunnen aansluiten. Na aanbesteding kan het werk worden gegund, doch uitsluitend op de voorwaarde, dat tenminste de helft van de werkers voordien werkloos was. Bij voorkeur worden werklozen ingeschakeld met een bijzonder kwetsbare positie op de arbeidsmarkt. Bij de effectuering van deze voorwaarde wordt de Begeleidingscommissie ingeschakeld. Deze zal behulpzaam zijn bij het formen van bouw- en werkteams en bij de contacten met het arbeidsbureau en met degenen die betrokken zijn bij de totstandkoming van leerovereenkomsten.

BIJLAGE V Jongeren bouwen voor jongeren.1991/1992

De stimuleringsuitkeringen 1991 en 1992 zullen hier verder specifiek worden gericht op de volgende regio's.

	1991	1992
Friesland	: regio Leeuwarden e.o.	-
Groningen	: -	regio Groningen
Drenthe	: regio Meppel/Steenwijk	-
Overijssel	: regio Zwolle e.o.	regio Hardenberg e.o.
Gelderland	: regio Achterhoek	regio Bommelerwaard
Utrecht	: -	regio Utrecht e.o.
Noord-Holland	: regio West-Friesland	regio Haarlem/Amsterdam
Zuid-Holland	: regio Zuidh.Eil./Westland	regio Alblasserwaard
Noord-Brabant	: regio Tilburg e.o.	regio De Kempen
Zeeland	: -	-
Limburg	: regio Noord-Limburg	-
Flevoland	: regio Lelystad e.o.	-

Bij de selectie van aanvragen uit deze regio's zal rekening worden gehouden met een zo groot mogelijke variatie in het pakket te ondersteunen voorzieningen. Hierbij zal binnen de genoemde onderscheiden soorten vrijwilligersjeugdwerk in 1991 en 1992 voorrang worden verleend aan aanvragen voor het allochtone jongerenwerk, meisjesvoorzieningen en open jongerenwerk in combinatie met popoefenruimten.

Teneinde deze beoordeling van gezamenlijke uitkeringsaanvragen mogelijk te maken en in het licht van de beperkte middelen ten behoeve van investeringsuitkeringen worden de betreffende gemeenten dringend verzocht hun aanvragen voor het jaar 1991 vóór 1 april 1990 bij minister in te dienen.

BIJLAGE VI. Notitie Maatschappelijk activeringswerk.

Inhoudsopgave

	pagina
1. Inleiding	78
2. Geschiedenis en omschrijving van het maatschappelijk activeringswerk	79
3. Organisatie en financiering van het maatschappelijk activeringswerk	81
4. De betekenis van het ma-werk	82
5. Het advies van de Cie Hirsch Ballin	84
6. Criteria voor subsidieverlening van het ma-werk	85
7. De huidige verdeling van subsidiegelden nader bezien	87
8. Samenvatting en conclusies	88

1. Inleiding

Tijdens de begrotingsbehandeling 1988 en in de MvT op de Rijksbegroting 1989 heb ik aangekondigd een notitie naar de Tweede Kamer der Staten-Generaal te zenden over de aard en betekenis van het maatschappelijk activeringswerk en de historisch gegroeide verdeling van de ma-gelden in samenhang en op basis van het regeeringsstandpunt t.a.v. het rapport van de commissie Hirsch Ballin op haar evenredigheid te bezien.

Zowel bij de behandeling van de begroting 1987 als die van 1988 is bij amendement het rijkssubsidie voor de Stichting Centrum voor Humanistische Vorming verhoogd, ten laste van maatschappelijke activering in confessionele organisaties. Ik heb deze amendementen opgevat als een politiek signaal om te bezien of de huidige verdeling van gelden in overeenstemming is met het regeeringsstandpunt t.a.v. het advies van de cie Hirsch-Ballin, dan wel structurele aanpassing behoeft.

Het maatschappelijk activeringsbeleid is gericht op de bevordering van een actieve deelname aan maatschappelijke processen en de versterking van de verantwoordelijkheid van mensen voor de samenlevingsverbanden waarvan zij deel uitmaken. De Welzijnswet biedt hiervoor het instrumentele kader. De bekostiging vindt plaats op grond van de A.M.v.B. ex art. 13 en 14 van deze Welzijnswet.

Bij maatschappelijke vraagstukken, zoals daar zijn: de verhouding tussen wèl en niet beroepsmatig actieven, de toenemende individualisering, vereenzaming, vergrijzing etc., is een visie op mens en wereld, levens- en wereldbeschouwing essentieel.

Concrete oriëntatiepunten voor menselijk handelen, waarden en normen die als beoordelingskader kunnen dienen zijn hierbij onontbeerlijk. Het werken aan een oplossing voor maatschappelijke en zingevingsvraagstukken is primair een zaak voor de samenleving en van groeperingen daarbinnen, waarbij de overheid een voorwaarden-scheppende taak heeft. De overheid ondersteunt derhalve sinds lang groepen c.q. organisaties die vanuit hun (christelijke of humanistische) levensovertuiging actief willen zijn op allerlei terreinen in de samenleving en op deze wijze mede vorm geven aan die samenleving.

De levensbeschouwelijke kaders voor het maatschappelijk activeringswerk vormen als belichaming van een op basis van een bewust gekozen levensbeschouwelijke identiteit of een gemeenschappelijk probleem of belang, een uitdaging voor het individu om zich in te zetten voor eigen of andermans welzijn. Met het verkorten van de arbeidstijd, de nog steeds hoge werkloosheid en de mogelijkheid die velen geboden wordt om vroegtijdig via VUT-regelingen het arbeidsproces te verlaten, is het van belang de komende tijd de "productieve vermogens" van ons land te mobiliseren. Deze productieve vermogens zijn afhankelijk van de beschikbare hoeveelheid vrije tijd, de mate van het zelf ervaren welzijn, deskundigheid, de financiële draagkracht enz.

De levensbeschouwelijke kaders voor het maatschappelijk activeringswerk kunnen hierbij als vaste steunpunten fungeren, van waaruit zingeving, activering, voorlichting en hulp bij de concretisering van projecten plaatsvindt. Zij kunnen tevens een brug vormen over de kloof tussen macro- en microbenaderingen, tussen individuen en structuren, tussen staat en samenleving.

Deze kaders, die zowel op provinciaal en grootstedelijk als op landelijk niveau voorkomen, vormen een wezenlijk onderdeel van het "maatschappelijk middenveld." Via het mobiliseren van vrijwilligers die bereid zijn uit ideële motieven initiatieven te ontplooiën ten behoeve van de vormgeving van de maatschappij, wordt door het maatschappelijk activeringswerk "avant la lettre" invulling gegeven aan het concept "verantwoordelijke samenleving".

2. Geschiedenis en omschrijving van het ma-werk

Voor een goed begrip van de plaats en betekenis van het ma-werk in onze samenleving kan een kort historisch overzicht wellicht verhelderend werken.

De maatschappelijke activering komt voort uit het levensbeschouwelijke particulier initiatief dat in Nederland in de jaren 50 tot ontwikkeling is gekomen.

Aanvankelijk lag de nadruk op de uitbouw van het algemeen maatschappelijk werk en op het overleg en de coördinatie met andere meer gespecialiseerde vormen van maatschappelijke dienstverlening zoals gezinszorg, bejaardenwerk, sociale revalidatie, ongehuwde moederzorg, thuislozenzorg, kindbescherming en alcoholbestrijding.

In het ontwikkelingsproces, dat het particulier initiatief doormaakte, komen geleidelijk aan twee duidelijk te onderscheiden hoofdtaken naar voren:

- De eerste taak had betrekking op de vormgeving van de zorg in de Nederlandse samenleving.
- De tweede taak richtte zich op maatschappelijke ontwikkelingen, maatschappelijke vraagstukken en de bijdragen vanuit de levensbeschouwelijke groepen aan het goed functioneren van de samenleving met het oog op het welzijn van de leden van die samenleving.

Deze tweede taakstelling van het particuliere initiatief is in 1983 onder de benaming "profilering functie maatschappelijk activeringswerk vanuit levensbeschouwelijke verbanden" in de Landelijke Regeling Sociaal Cultureel Werk opgenomen (Staatsblad 406-1986).

Het ministerie van WVC (en daarvoor CRM) heeft het maatschappelijk activeringswerk tot dusverre op twee manieren omschreven:

- a. - "Het stimuleren en vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid van de bevolking en met name van specifieke groepen daaruit.
 - Het scheppen van mogelijkheden voor een inbreng van de burgers in het welzijnswerk, waarbij het verschaffen van meer zicht op de samenlevingsproblematiek en een juiste motivatie van groot belang zijn." (de omschrijving van de toenmalige staatssecretaris van CRM, mevrouw Kraaijeveld-Wouters in 1979).
- b. - "Het mobiliseren en ondersteunen van groeperingen die aanspreekbaar zijn op bepaalde normen, waarden en opvattingen, om actief te blijven of te worden voor medemens en samenleving." (de omschrijving in het Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, jaargang 1980, nr 300, pagina 20).

Vanuit de organisaties voor maatschappelijk activeringswerk is in de afgelopen jaren ook een aantal omschrijvingen van het werk gegeven, zoals de volgende:

- c. - "bezinning op waarden en normen als engagement, medemenselijkheid, gerechtigheid, als inspiratiebron voor vrijwilligers, individueel of in groepsverband, om tot activiteit te komen;
 - bewustworden van tekorten in de samenleving, van onrechtvaardigheden, spanningen en situaties die verbetering behoeven, waarbij de analyse van deze zaken een belangrijke plaats inneemt;
 - het nemen van initiatieven en het ontwikkelen ervan, al dan niet in georganiseerde vorm;
 - het afwegen van resultaten van genomen actie en ondernomen activiteit die kan leiden tot beëindiging ervan of tot vernieuwing, bijvoorbeeld door verbetering van de kwaliteit van het werk en samenwerking of samengaan met andere initiatieven, en herbezinning op de uitgangswaarden".

Uit deze omschrijvingen blijkt, dat het ma-werk een werksoort van het welzijnswerk is met een eigen aard, die zich de afgelopen jaren heeft uitgekristalliseerd.

Samenvattend kan het ma-werk worden gekarakteriseerd als het mobiliseren en activeren van verantwoordelijke burgers om vanuit hun levensovertuiging initiatieven te ontplooiën ten behoeve van de vormgeving van de samenleving.

In het kader van de Welzijnswet zijn de provinciale en grootste maatschappelijke organisaties gedecentraliseerd. Hierbij waren circa 30 instellingen betrokken.

Landelijk vindt verdere beleidsontwikkeling van de maatschappelijke activeringsfunctie plaats via de subsidiepunten van de landelijke ma-organen voor de Hervormden, de Gereformeerden, de Vrijzinnig Protestanten, de Katholieken en de Humanisten.

3. Organisatie en financiering van het maatschappelijk activeringswerk

Ik subsidieer thans zes landelijke organisaties voor maatschappelijk activeringswerk, welke het Landelijk Overleg Maatschappelijke Organisaties (LOMA) als overlegplatform van functionarissen hebben. Ik voer éénmaal per jaar met de individuele organisaties bestuurlijk overleg. Hieronder volgen de namen van de landelijke organisaties; het subsidiebedrag volgens de rijksbegroting 1988 en het aantal gesubsidieerde landelijke functionarissen per organisatie.

	subsidie- bedrag	aantal gesubsidieerde functi- onarissen	eigen inkom- sten (1987)*
- Katholieke Landelijke Vereniging voor Maatschappelijk Activeringswerk;	f 660.000,=	5	f 162.000,=
- Hervormd Werkverband voor Maatschappelijke Activering;	f 660.000,=	4	f 30.000,=
- Stichting Landelijke Gereformeerde Raad voor Samenlevingsaangelegenheden;	f 450.000,=	3	f 45.000,=
- Vrijzinnig Protestants Centrum voor Maatschappelijke Toerusting;	f 400.000,=	3	f 36.000,=
- Nederlandse Vereniging Humanitas	f 300.000,=	2	f 900.000,= (inclusief f 600.000,= fondswer- ving)
- Stichting Centrum voor Humanistische Vorming.	f 200.000,=	2	geen gege- vens bekend

* Hierin is niet verdisconteerd de eigen inbreng van de kerken in de sfeer van diensten en andere faciliteiten.

Het landelijk maatschappelijk activeringswerk wordt thans gedeeltelijk door eigen inkomsten (via bijdragen van de respectieve achterbannen, uit de verkoop van publicaties en via inkomsten uit andere activiteiten) in stand gehouden. Daarnaast wordt het werk door WVC gesubsidieerd in het kader van de Welzijnswet. Deze subsidiëring vindt plaats op basis van jaarplannen, waarin de beoogde projecten en activiteiten worden benoemd en de daarmee gemoeide gelden beraamd. In bovenstaand overzicht is een beeld geschetst van de verhouding tussen de hoogte van het ontvangen WVC subsidie en de eigen inkomsten per organisatie:

De landelijke organisaties voor het ma-werk richten zich zowel op vrijwilligers die zich op plaatselijk of landelijk niveau inzetten, als op de organisaties voor ma-werk op provinciaal en stedelijk niveau welke gerekend kunnen worden tot de infrastructuur van de levensbeschouwelijke organisaties.

Het vrijwilligerswerk beschouw ik als een essentieel element van het maatschappelijk activeringswerk. Nederland telt tussen de vier en vijf miljoen vrijwilligers. Velen daarvan laten zich inspireren door de aangeboden taken. In de maatschappelijk gerichte werkvelden zoeken zij de concretisering van hun inspiratie in werkverbanden met een levensbeschouwelijke achtergrond. Om hun activiteiten zo goed mogelijk te vervullen vragen de vrijwilligers om training en advisering. Om aan deze vraag te kunnen voldoen is de beschikbaarheid van een ondersteunende infrastructuur—bestaande uit enkele beroepskrachten— onontbeerlijk.

4. De betekenis van het ma-werk

Het LOMA heeft recentelijk een nota gewijd aan de beschrijving van de betekenis van het ma-werk. (zie bijlage II)

Hierin wordt het belang benadrukt van de functie die het ma-werk kan vervullen bij de mobilisering en versterking van het zogenaamde maatschappelijk middenveld als maatschappelijke hulpbron.

Het hoort mijns inziens tot de wezenlijke betekenis van het ma-werk burgers op hun produktieve vermogens aan te spreken, en te stimuleren tot diensten aan de samenleving. Dit gebeurt door het trainen van vrijwilligers en het activeren van bestaande en initiëren van nieuwe infrastructuren.

De verschillende ma-organisaties en de vrijwilligers die er bij betrokken zijn hebben een visie op mens en samenleving en willen die visie omzetten in een bijdrage aan een goed leefbare samenleving. Dit beoogde doel wordt gevoed uit verschillende inspiratie bronnen. Ik wil hierbij benadrukken dat het voor de vrijwilligers en de medemensen met problemen essentieel is dat de waarden en normen welke door hen beleefd worden op een herkenbare wijze in de ma-activiteiten tot uitdrukking komen.

De voor het ma-werk beschikbaar gestelde gelden worden aan diverse onderwerpen besteed:

	f. *)	%
a. armoede;	551.173	24
b. categoriale groepen (jongeren, ouderen, minderheden);	387.369	16
c. delinquentie en samenleving	18.430	1
d. gezondheidszorg	9.215	0.5
e. hulp- en dienstverlening	36.861	1.5
f. ontwikkelingssamenwerking	46.076	2
g. verantwoordelijke samenleving	1.120.720	48
h. vrede en veiligheid;	22.995	1
i. dak- en thuislozen problematiek	149.024	6
	<u>2.341.863</u>	<u>100</u>

*) realisatiecijfers begroting 1988

Ter illustratie van de werkzaamheden geef ik hieronder enkele voorbeelden van ma-activiteiten:

- In nauw samenspel met de Raad van Kerken zijn diverse ma-organisaties actief om binnen en buiten levensbeschouwelijke kring aandacht te vragen voor het armoedevraagstuk in Nederland. Daartoe zijn o.a. in 1987 en 1988 landelijke conferenties gehouden onder het motto "De arme kant van Nederland" en "Een jaar later".
- Op het terrein van jeugdwelzijn/jeugd hulpverlening zijn de ma-organisaties op diverse manieren actief. Zo hebben zij intakeplatforms opgericht, waar in een vroeg stadium aan jongeren die met politie of justitie in aanraking komen hulp wordt geboden om te voorkomen dat deze jongeren verder afglijden. Voorts trachten diverse ma-organisaties door het organiseren van home trainingen te voorkomen dat jonge kinderen uit huis geplaatst moeten worden.
Tevens worden er jaarlijks kampweken georganiseerd voor kinderen, die anders niet aan vakantie buitenshuis toekomen. Tot slot zij in dit verband vermeld de door Humanitas opgerichte en geleide gezinshuizen, waar jongeren rond de veertien jaar de gelegenheid wordt geboden zich gedurende vijf jaar te ontwikkelen onder leiding van twee "gezinsouders". Kenmerkend hiervoor is, dat de gezinshuizen de normale gezinssituatie trachten te handhaven. Het gaat hier in feite om een groot gezin, waarin het kind de kans krijgt te leren actief rekening te houden met anderen in huis, eigen keuzes te maken en daarvoor ook de verantwoordelijkheid te dragen. Na de vijf jaar in het gezinshuis, moet het kind zover zijn dat het als jonge volwassene zelfstandig op eigen benen kan staan.
- De ma-organisaties houden zich met vele vormen van hulp- en dienstverlening bezig. Dit varieert van het organiseren van telefoonketens, praatgroepen en soosactiviteiten, het regelen van huisbezoeken, het helpen bij boodschappen tot het geven van huishulp.
- Met een landelijke campagne onder auspiciën van het landelijk VPC en de Raad van Kerken wordt actief ingespeeld op de dak- en thuislozenproblematiek. Op deze wijze wordt invulling gegeven aan de aandacht die de Verenigde Naties hebben gevraagd in het kader van het internationale jaar voor de habitat.

5. Het advies van de Cie "Hirsch-Ballin"

Uitgangspunt bij de verdeling van het subsidie voor ma-werk over de diverse ma-organisaties is voor WVC het regeringsstandpunt ten aanzien van het werk van de commissie Hirsch Ballin. Deze commissie heeft in maart 1988 advies uitgebracht over de criteria voor steunverlening aan kerk- en andere genootschappen op geestelijke grondslag.

De strekking van het advies - dat door de regering is onderschreven - is als volgt:

"Bepalend voor de steunverlening is o.a. het maatschappelijk belang van de te subsidiëren activiteit en de financiële mogelijkheden van zowel de subsidieverstrekker als de subsidieontvanger. Het belang dat gediend wordt met de subsidiëring zal moeten worden afgewogen tegen andere belangen. De genootschappen/organisaties worden onderling op gelijke voet behandeld; onderscheid berust enkel op objectieve en zakelijke gronden die voor iedere richting gelijkelijk gelden".

Concretisering van het "evenredigheidsbeginsel" betekent enerzijds een poging recht te doen aan de levensbeschouwelijke pluri-formiteit van ons land en anderzijds het recht van alle betrokkenen hier invloed op uit te oefenen. Dit roept de vraag op in hoeverre de huidige toe- en verdelingssystematiek van rijkssubsidies aan de landelijke organisaties voor ma-werk aanpassing behoeft.

De landelijke organisaties voor het ma-werk achten het in overeenstemming met het evenredigheidsbeginsel dat ook aan levensbeschouwelijke groeperingen van Islamitische en Hindoesignatuur op gelijkwaardige wijze gelegenheid wordt geboden maatschappelijke activiteiten ten dienste van de samenleving te ontwikkelen.

Zij hebben voorgesteld om aan de subsidieverlening van nieuwe ma-organisaties de volgende voorwaarden te stellen:

- a. de aanwezigheid van een organisatie die aanspreekbaar is op waarden en normen die relevant zijn voor de inrichting van de samenleving zodat vrijwilligers gemotiveerd kunnen worden om actief te zijn op een breed maatschappelijk terrein;
- b. de beschikking over een communicatie netwerk in de vorm van een infrastructuur op plaatselijk, regionaal, provinciaal en landelijk niveau, met een daarbij behorend kwantitatief draagvlak;
- c. de mogelijkheid om zgn. maatschappelijke hulpbronnen te activeren;
- d. de mogelijkheid om een eigen financiële bijdrage aan de uitvoering van de beoogde maatschappelijke activiteiten te leveren.

In principe kan ik mij verenigen met de door de ma-organisaties voorgestelde voorwaarden. Ik wil mij in deze notitie verder richten op de toe- en verdelingssystematiek aan de op dit moment structureel gesubsidieerde ma-organisaties.

6. Criteria voor subsidieverlening van het ma-werk

6.1. Erkenningscriteria

Om voor subsidieverlening voor het ma-werk in aanmerking te komen dient een organisatie haar activiteiten te verrichten vanuit een godsdienstige of levensbeschouwelijke grondslag. Nu is het "belijden van een levensovertuiging" minder vast omlijnd dan het begrip "belijden van een godsdienst". Bij de grondwetherziening van 1983 heeft de regering zich van enige omschrijving van het begrip "levensovertuiging" onthouden. Wel stelde zij dat de nevenschikking met godsdienst een interpretatiemaatstaf gaf. Klaarblijkelijk bedoelde men hiermee dat het begrip "levens- overtuiging" analoog aan het begrip "godsdienst" uitgelegd moest worden.

Dit impliceert dat het dient te gaan om een samenhangende levensbeschouwing, die het gehele leven doortrekt, een overtuiging die —net als een godsdienst— de ruggegraat van iemands persoonlijke of geestelijke integriteit betreft, de wortel van zijn bestaan vormt. Het belijden van levensovertuiging dient derhalve nadrukkelijk te worden onderscheiden van het tot uitdrukking brengen van maatschappelijke opvattingen.

De overige erkenningscriteria die ik hanteer, zijn de door de ma-organisaties voorgestelde voorwaarden. Voor de volledigheid herhaal ik deze:

- a. de aanwezigheid van een organisatie die aanspreekbaar is op waarden en normen die relevant zijn voor de inrichting van de samenleving zodat vrijwilligers gemotiveerd kunnen worden om actief te zijn op een breed maatschappelijk terrein;
- b. de beschikking over een communicatie netwerk in de vorm van een infrastructuur op plaatselijk, regionaal, provinciaal en landelijk niveau, met een daarbij behorend kwantitatief draagvlak;
- c. de mogelijkheid om zgn. maatschappelijke hulpbronnen te activeren;
- d. de mogelijkheid om een eigen financiële bijdrage aan de uitvoering van de beoogde maatschappelijke activiteiten te leveren.

De thans structureel gesubsidieerde ma-organisaties voldoen allen aan deze criteria. Ik hecht er aan vast te stellen dat er nog geen subsidie-aanvragen voor ma-werk zijn ingediend door levensbeschouwelijke organisaties van Islam- en Hindoesignatuur die aan de genoemde criteria voldoen.

Voor de instandhouding c.q. oprichting van een landelijke functie acht ik het essentieel dat er een basisbudget beschikbaar is. Dit budget kan besteed worden aan de bekostiging van een vaste kern functionarissen van een minimum omvang. Uit de praktijk van het ma-werk is gebleken dat er per organisatie tenminste behoefte is aan twee functionarissen.

De vaste kern van functionarissen zal een belangrijk deel van haar activiteiten dienen te richten op werkzaamheden die verband houden met a) informatie- en documentatieverstrekking, b) ontwikkeling en vorming van vrijwilligers (kadertraining) en c) het activeren van het communicatienetwerk in de vorm van een infrastructuur op plaatselijk, regionaal, provinciaal en landelijk niveau. In het kader van het ma-werk worden deze activiteiten sinds lang gesubsidieerd.

De ma-organisaties die aan de erkenningscriteria voldoen, wil ik allen een basisbudget toekennen.

Met het oog op het grote aantal belijdende moslims (circa 352.000 personen) en hindoes (circa 72.000 personen) in ons land, verwacht ik uit deze hoek subsidieaanvragen voor de ontwikkeling van ma-activiteiten.

6.2. Verdelingscriteria

Bij de mogelijkheid tot verhoging van het basisbudget boven het niveau dat noodzakelijk is voor de financiering van een minimumkern kunnen de volgende criteria voor subsidieverlening worden gehanteerd:

- a. de omvang van de ma-organisatie gemeten naar het aantal aangesloten leden;
- b. de omvang van de doelgroep die de ma-organisatie tracht te bereiken;
- c. de omvang van de te verrichten activiteiten;
- d. een mengvorm van bovengenoemde verdelingscriteria.

Ik kies er voor om het bovenbedoeld basisbudget te verhogen op grond van een mengvorm van criteria (alternatief d). In de volgende paragraaf wordt hier verder op ingegaan.

Mijn keuze wordt ingegeven door de volgende overweging.

Gelijke behandeling van kerkgenootschappen en genootschappen op geestelijke grondslag en van beide ten opzichte van elkaar betekent volgens het door de regering onderschreven advies van de commissie Hirsch Ballin dat verschil in behandeling uitsluitend is geoorloofd voorzover er objectieve en redelijke gronden voor een verschillende behandeling aanwezig zijn.

Het is in overeenstemming met dit beginsel te achten om de hoogte van het aanvullende subsidiebedrag - en de differentiatie daarvan tussen organisaties- aan de omvang van de ma-organisatie: c.q. het aantal aangesloten leden te relateren.

Omdat echter enerzijds een groeiend aantal burgers in de Nederlandse samenleving weliswaar formeel lid is van een kerkgenootschap, maar geen belijdende gelovigen zijn, terwijl anderzijds vele burgers zich laten aanspreken door humanistische waarden en normen die relevant zijn voor de inrichting van de samenleving terwijl men zich niet organiseert, kan hier niet mee worden volstaan. Ook de omvang van de doelgroep die de ma-organisatie tracht te bereiken zal in de beschouwing moeten worden betrokken.

In samenhang hiermee zal tevens de omvang van de te verrichten activiteiten een rol dienen te spelen.

Een variant waarin alle drie criteria een rol bij de toedeling van middelen spelen, verdient mijns inziens derhalve de voorkeur boven de keuze uit a., b. of c.

Teneinde overprofessionalisering te voorkomen, heb ik het aantal boven het basisbudget toe te delen plaatsen per organisatie aan een maximum van drie gebonden.

De toedeling van middelen volgens bovengenoemde criteria laat de mogelijkheden onverlet om via projectsubsidies tijdelijk extra middelen aan organisaties te verstrekken ten behoeve van activiteiten die vanuit het particulier initiatief gefinancierd en financieel gesteund worden. Daarbij kan het onderwerp van ma-werk (zoals daar o.a. zijn: armoede, hulp- en dienstverlening, verantwoordelijke samenleving, wonen) een factor vormen bij de toekenning van het subsidie.

7. De huidige verdeling van subsidiegelden nader bezien.

Ik subsidieer thans zes landelijke organisaties voor ma-werk. In totaal is in 1989 bijna f 2.600.000,= beschikbaar. Hiervan worden 19 landelijke steunfunctionarissen gefinancierd. Zoals hierboven reeds is aangegeven is uit de praktijk van het ma-werk gebleken dat het voor de uitvoering van een landelijke ma-functie essentieel is te kunnen beschikken over een kern met een minimum omvang van twee gesubsidieerde functionarissen.

In de historisch gegroeide subsidietoedeling is dit bij alle zes ma-organisaties gerealiseerd. De verdelingsproblematiek spitst zich derhalve toe op de toedeling van 7 full-time plaatsen. Thans gaan daar drie van naar het KVLMA, twee naar het HWMA, één naar het SLGRvV en één naar het VPC.

organisaties	doelgroep c.q. ledental in aantal personen	aantal gesubsidieerde functionarissen		subsidiebedrag 1988
		minimumkern	boventallig	
KLVMA	3.429.000	2	3	660.000
HWvMA	1.511.000	2	2	660.000
SLGRvS	851.000	2	1	450.000
VPC	240.000	2	1	400.000
Humanitas	26.000	2	-	300.000
SCHV	15.000	2	-	200.000

In de gemeentelijke administraties staat 28,6% van de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder als katholiek geregistreerd (circa 3.429.000 personen); 12,6% (1.511.000 personen) als hervormd; 7,1% (851.000 personen) als gereformeerd; en naar schatting 1,95% (240.000 personen) als vrijzinnig protestant. Niet alle ingeschreven kerkleden zijn uiteraard belijdende gelovigen. De genoemde aantallen personen geven derhalve slechts een ruwe indicatie van de omvang van de doelgroepen die de respectieve confessionele ma-organisaties trachten te bereiken.

Wel geven zij betrouwbare informatie over de onderlinge grootte verhoudingen tussen de doelgroepen van de organisaties. Het is mijns inziens in overeenstemming met het evenredigheidsbeginsel te achten, het aantal gesubsidieerde functionarissen naar rato van de omvang van de respectieve doelgroepen toe te delen.

De huidige toedeling van functionarissen vindt plaats volgens deze handelwijze, met dien verstande dat het aantal gesubsidieerde functionarissen van een organisatie —boven de minimum kern— aan een maximum van drie is gebonden. Dit verklaart de drie plaatsen van het KLVMA (i.p.v. 4) en de plaats voor het VPC (i.p.v. 0,3). De humanistische levensovertuiging is niet als aparte categorie in de bevolkingsregistratie van de gemeentelijke administraties opgenomen. Het aangrijpingspunt voor de indicatie van de omvang van de doelgroep is hier het aantal aangesloten leden. Dit bedraagt 26.000 bij Humanitas en 15.000 bij het SCHV. Naar verwachting is de doelgroep die de respectieve organisaties trachten te bereiken vele malen groter dan het aantal geregistreerde leden. Dit blijkt o.a. uit het grote aantal (3.000) vrijwilligers dat Humanitas jaarlijks mobiliseert en activiteiten laat verrichten ten dienste van de samenleving. Toch meen ik uit de ledenaantallen te mogen concluderen dat de doelgroepen die de humanistische groeperingen trachten te bereiken van een te kleine orde van grootte zijn t.o.v. die van de confessionele organisaties, om de toedeling van een extra gesubsidieerde landelijke functionaris te rechtvaardigen. Ik zie derhalve geen reden om de huidige verdeling van gelden over de ma-organisaties te wijzigen.

Tot slot wil ik er op wijzen dat ik mij ervan bewust ben dat door het invoeren van een basisbudget, de kleinere humanistische organisaties een —gemeten naar het aantal leden— relatief hoog subsidiebedrag ontvangen t.o.v. de grotere en met name de grootste ma-organisatie het KLVMA. Omdat ik het van essentieel belang acht dat een organisatie die aan de erkenningscriteria voldoet, in staat wordt gesteld een landelijke ma-functie uit te oefenen, heb ik niettemin besloten tot de invoering van een basisbudget. De amendementen bij de rijksbegroting '87, '88 en '89 hebben mij in deze mening gesterkt.

8. Samenvatting en conclusies

Binnen de verscheidenheid van groeperingen met een eigen identiteit en met een achterban van mensen die aanspreekbaar zijn op bepaalde waarden en normen, wil ik —in na volging van de ma-organisaties— het maatschappelijk activeringswerk typeren als een maatschappelijke katalysator. Dat impliceert dat mensen opgewekt worden tot actie en reactie, resulterend in actieve vrijwilligers die hun ontplooiingsmogelijkheden aanwenden ten dienste van de samenleving.

Mede hierdoor wordt een bijdrage geleverd aan het in de praktijk vorm geven aan het concept "verantwoordelijke samenleving". De overheid voert hierbij een voorwaardenscheppend beleid en ondersteunt derhalve financieel sinds lang groepen c.q. organisaties die vanuit hun levensovertuiging actief willen zijn op allerlei terreinen in de samenleving.

Ik heb besloten alle ma-organisaties die aan de erkenningscriteria voldoen een basisbudget toe te kennen. Uit dit budget kan een staf van een minimum omvang bekostigd worden. Ik hanteer hierbij de volgende erkenningscriteria:

- a. de organisatie dient haar activiteiten te verrichten vanuit een godsdienstige of levensbeschouwelijke grondslag;
- b. de organisatie dient aanspreekbaar te zijn of waarden en normen die relevant zijn voor de inrichting van de samenleving zodat vrijwilligers gemotiveerd kunnen worden om actief te zijn op een breed maatschappelijk terrein;
- c. De organisatie dient te beschikken over een communicatie netwerk in de vorm van een infrastructuur op plaatselijk, regionaal, provinciaal en landelijk niveau, met een daarbij behorend kwantitatief draagvlak;
- d. de organisatie dient te beschikken over de mogelijkheid om zgn. maatschappelijke hulpbronnen te activeren en de organisatie dient te beschikken over de mogelijkheid om een eigen financiële bijdrage aan de uitvoering van de beoogde maatschappelijke activiteiten te leveren.

De vaste kern functionarissen zal een belangrijk deel van haar activiteiten dienen te richten op werkzaamheden die verband houden met:

- a. informatie- en documentatieverstrekking;
- b. ontwikkeling en vorming van vrijwilligers;
- c. activeren maatschappelijke infrastructuur.

Bij de mogelijkheid tot verhoging van het basisbudget boven het minimumniveau hanteer ik de volgende criteria:

- a. de omvang van de ma-organisatie gemeten naar het aantal leden;
- b. de omvang van de doelgroep die de ma-organisatie tracht te bereiken;
- c. de omvang van de te verrichten activiteiten.

Voorts heb ik het aantal boven de minimumkern toe te delen functionarissen per organisatie aan een maximum van drie gebonden.

Naast de structurele subsidiëring kunnen organisaties tevens projectsubsidies aanvragen. Het betreft hier gedeeltelijke c.q. aanvullende subsidiëring van activiteiten. Het onderwerp van ma-werk, waarvoor het projectsubsidie wordt aangevraagd, kan in de afweging over de toedeling van middelen over de betrokken organisaties worden meegenomen.

Ik subsidieer thans zes landelijke organisaties voor ma-werk. Er worden 19 landelijke steunfunctionarissen gefinancierd. De huidige toedeling van functionarissen over de betrokken organisaties is in overeenstemming met het regeringsstandpunt t.a.v. het advies van de cie Hirsch Ballin, en behoeft derhalve geen wijziging.

BIJLAGE VII.

Modelverslag als bedoeld in art. 27 sub 1 van de Amvb ex art. 13 en 14 van de Welzijnswet inzake de uitvoering van de activiteiten waarvoor de stimuleringsuitkering voor OPVANG, INTRODUCTIE EN MAATSCHAPPELIJKE ORIENTATIE VAN VLUCHTELINGEN werd verstrekt.

Gemeente:
(adres):
Contactpersoon:tel.nr.

1. Algemeen

- Kenmerk en datum van de brief/brieven waarmee bovengenoemde stimuleringsuitkering(en) werd(en) toegekend
- (toelichting: Dit verslag kan betrekking hebben op meerdere toekenningen, indien de vluchtelingen het opvangprogramma min of mee gelijktijdig hebben doorlopen)
- Wat was het aantal vluchtelingen waarvoor de stimuleringsuitkering(en) werd(en) toegekend:
- uitgenodigde vluchtelingen ...
- individuele vluchtelingen (ex-asielzoekers die een status hebben ontvangen) ...
- totaal ...

- Wat was hiervan het aantal niet leerplichtige volwassenen? ...
- en leerplichtige kinderen? ...
- totaal ...

In hoeveel tijd doorliepen de vluchtelingen globaal het programma van opvang, introductie en maatschappelijke oriëntatie?

- () 1 jaar
- () 1½ jaar
- () 2 jaar

2. Taal/Alfabetisering (verder aangeduid als Taal)

- Hoeveel vluchtelingen hebben de lessen in de Nederlandse taal voor niet meer leerplichtigen gevolgd?
- mannen : ...
- vrouwen: ...

- Hoeveel hiervan hebben extra alfabetiseringslessen gehad?
- mannen : ...
- vrouwen: ...

- Was gedurende de taallessen kinderopvang aanwezig?
- () Ja
- () Nee

- Hoeveel weken hebben de vluchtelingen in de verslagperiode taallessen ontvangen?
- (Indien dit per vluchteling verschilt, gemiddelde geven)
- weken

- Wat was het aantal lesuren per week? (in klokuren)
- uur

- Wat waren de totale kosten voor uw gemeente verbonden aan de taallessen voor de vluchtelingen waarop dit verslag betrekking heeft?
- f.

3. Verdere Introductie en Maatschappelijke Oriëntatie

- Is er naast de taallessen nog een apart programma van verdere introductie en maatschappelijke oriëntatie georganiseerd?
- () Ja
- () Nee

bijlage VII.

4. Vervolg
- Zijn voor de uitvoering/coördinatie van het programma van verdere introductie en maatschappelijke oriëntatie één of meer beroeps-krachten ingezet?

	() Ja		
	() Nee	mannen :	vrouwen:

 - So ja, voor hoelang en voor welk percentage van de werktijd?

 maanden
perc. werktijd	

 - Deze beroepskracht(en) was/waren in dienst van:

	() een AMW-instelling, of		
	() de Gemeente, of		
	() een instelling voor sociaal-cultureel- of buurtwerk, of	() Ja	() Nee
	() een andere instelling, te weten:	() Ja	() Nee
		
		

 - Werden voor de uitvoering van het programma van verdere introductie en maatschappelijke oriëntatie ook vrijwilligers ingezet?

	() Ja		
	() Nee	() Ja	() Nee

 - Is gebruik gemaakt van de diensten van VluchtelingenWerk voor de werving van die vrijwilligers de begeleiding van die vrijwilligers de scholing en training van die vrijwilligers

	() Ja () Nee		
	() Ja () Nee	() Ja	() Nee
	() Ja () Nee	() Ja	() Nee

 - Is het arbeidsbureau betrokken geweest bij het programma van introductie en maatschappelijke oriëntatie

	() Ja () Nee		
--	----------------	--	--

 - Wat waren de totale kosten voor uw gemeente verbonden aan de verdere introductie en maatschappelijke oriëntatie van de vluchtelingen waarop dit verslag betrekking heeft?

	f.		
--	---------	--	--

Bijlage VIII.

Hoeveel vluchtelingen volgen een scholings-
programma c.q. onderwijs:
aan het C.B.B.

Academisch onderwijs

mannen : ...
vrouwen: ...
totaal ...

mannen : ...
vrouwen: ...
totaal ...

aan het C.V.V.

ander onderwijs, te weten
.....

mannen : ...
vrouwen: ...
totaal ...

mannen : ...
vrouwen: ...
totaal ...

overige beroepsscholing

mannen : ...
vrouwen: ...
totaal ...

mannen : ...
vrouwen: ...
totaal ...

L.B.O.

.....

mannen : ...
vrouwen: ...
totaal ...

mannen : ...
vrouwen: ...
totaal ...

M.B.O.

4. Vervolg

mannen : ...
vrouwen: ...
totaal ...

Heeft u de vervolgitkering voor overige
activiteiten gericht op het sociaal-cultureel
welzijn van vluchtelingen aangevraagd?

() Ja
() Nee

H.B.O.

mannen : ...
vrouwen: ...
totaal ...

Zo nee, bent u van plan dit alsnog te doen?

() Ja
() Nee

Algemeen voortgezet onderwijs

Zijn er verder nog opmerkingen die van belang kunnen
zijn voor het Ministerie van WVC? Zo ja, hieronder
weergeven.

totaal ...
.....
.....
.....
.....
.....

BIJLAGE VIII.

Modelverslag als bedoeld in artikel 27 sub 1 van de Amvb ex art. 13 en 14 van de Welzijnswet inzake de uitvoering van de activiteiten waarvoor de stimuleringsuitkering voor VOORTGEZETTE MAATSCHAPPELIJKE ORIENTATIE VAN VLUCHTELINGEN werd verstrekt.

Gemeente:
Contactpersoon:Tel.nf.
 Kenmerk en datum van de brief(brieven) waarmee bovengenoemde stimuleringsuitkering(en) werd(en) toegekend.....

1. Algemeen

Wat was het aantal vluchtelingen waarvoor de stimulerings-uitkering(en) werd(en) toegekend?

2. Voortgezette Maatschappelijke Oriëntatie

Zijn voor de uitvoering van het programma van voortgezette maatschappelijke oriëntatie één of meer beroepskrachten ingezet? () Ja () Nee

Zo ja, voor hoelang en welk percentage van de werktijd maanden perc.werktijd

Deze beroepskracht(en) was/waren in dienst van
 een AMW-instelling ()
 de gemeente ()
 een instelling voor sociaal-cultureel of buurtwerk ()
 een andere instelling te weten:

Zijn tijdens de uitvoering van het programma activiteiten ontplooid om de algemene voorzieningen toegankelijk te maken?

() Ja
 () Nee

Zo ja, zijn de resultaten hiervan overwegend positief te noemen?

() Ja
 () Nee

Is het Gewestelijk Arbeidsbureau betrokken geweest bij de uitvoering van het programma van voortgezette maatschappelijke oriëntatie?

() Ja
 () Nee

3. Scholing en Werk

Hoeveel van de vluchtelingen waarop dit verslag betrekking heeft hebben naast het programma van voortgezette maatschappelijke oriëntatie extra taallessen gevolgd?

mannen : ...
 vrouwen:
 totaal ...

Werden deze lessen bekostigd uit Rijksregeling basiseducatie?

() Ja
 () Nee

Hoeveel van de vluchtelingen hebben (evt. naast de extra taallessen) vast werk

mannen : ...
 vrouwen:
 totaal ...

tijdelijk werk

mannen : ...
 vrouwen:
 totaal ...

een stage- of werkervaringsplaats

mannen : ...
 vrouwen:
 totaal ...

BIJLAGE IX.

Modelverslag als bedoeld in artikel 27 sub 1 van de Amvb ex art. 13 en 14 van de Welzijnswet inzake de uitvoering van de activiteiten waarvoor de stimuleringsuitkering voor ANDERE ACTIVITEITEN GERICHT OP HET SOCIAAL-CULTUREEL WELZIJN VAN VLUCHTELINGEN werd verstrekt.

Gemeente:
Contactpersoon:Tel.nr.
Kenmerk en datum van de brief(brieven) waarmee bovengenoemde stimuleringsuitkering(en) werd(en) toegekend.....

Wat was het aantal vluchtelingen waarvoor de stimuleringsuitkering(en) werd(en) toegekend?

1. Waar is de stimuleringsuitkering aan besteed?

incidentele activiteiten ()
eigen organisatie van de vluchtelingen ()
begeleiding van de vluchtelingen ()
activiteiten van toeleiding naar scholing, onderwijs en/of werk ()

2. Indien incidentele activiteiten, door wie waren deze georganiseerd?

de vluchtelingen zelf ()
de gemeente ()
een particuliere instelling ()

3. Indien eigen organisatie van de vluchtelingen, was dit

een reeds bestaande organisatie ()
een nieuwe organisatie ()

4. Indien begeleiding bij sociaal-culturele activiteiten, door wie werd deze begeleiding uitgevoerd?

de gemeente ()
een particuliere instelling ()

5. Indien activiteiten van toeleiding naar scholing, onderwijs en/of werk, gaarne een korte omschrijving daarvan
.....
.....
.....

Zijn er verder nog opmerkingen die van belang kunnen zijn voor het Ministerie van WVC?

Zo ja, hieronder weergeven.
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

SDU-uitgeverij
augustus 1989
SSC89150